

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Eliška Krnáková

Právní úprava národních parků v České republice a ve Španělském království

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Martina Franková, Ph.D.

Katedra: Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 03. 01. 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 242 835 znaků včetně mezer.

V Praze dne 03.01.2021

Eliška Krnáková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé práce JUDr. Martině Frankové, Ph.D. za její cenné připomínky a za její čas.

Dále velmi děkuji svým rodičům za obětavou podporu při studiu a zejména své mamince za to, že mě vždy vedla k lásce k přírodě.

Obsah

Úvod.....	1
1 Národní parky z hlediska mezinárodního a unijního práva	4
1.1 Mezinárodní smlouvy	4
1.1.1 Ramsarská úmluva	4
1.1.2 Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.....	5
1.1.3 Úmluva o biologické rozmanitosti	6
1.1.4 Barcelonská úmluva	7
1.2 Mezinárodní organizace a programy	8
1.2.1 IUCN.....	8
1.2.2 EUROPARC.....	11
1.2.3 Člověk a biosféra.....	11
1.3 Směrnice na úrovni práva Evropské unie	12
1.3.1 Směrnice o ptácích	13
1.3.2 Směrnice o stanovištích.....	14
1.4 NATURA 2000.....	15
2 Prameny vnitrostátní úpravy	17
2.1 Prameny české úpravy národních parků	17
2.2 Prameny ve Španělském království.....	19
2.2.1 Exkurs do španělského právního řádu.....	19
2.2.2 Prameny španělské úpravy národních parků.....	20
2.3 Shrnutí a komparace	22
3 Pojem národního parku a jeho vyhlášení	25
3.1 Pojem národního parku a proces jeho vyhlášení v České republice.....	25
3.2 Pojem národního parku a proces jeho vyhlášení ve Španělském království	28
3.2.1 Síť národních parků.....	31
3.3 Shrnutí a komparace	32
4 Správa a instituce národních parků	35
4.1 Správa a instituce národních parků v České republice	35
4.1.1 Ministerstvo životního prostředí	35
4.1.2 Správa národního parku	35
4.1.3 Rada národního parku	37
4.1.4 Obce	39
4.1.5 Stráž přírody	40
4.2 Správa a instituce národních parků ve Španělském království.....	40
4.2.1 Správa vykonávaná na úrovni autonomních oblastí.....	42
4.2.2 Správa vykonávaná na státní úrovni.....	42
4.2.3 Patronáty.....	44
4.2.4 Výbor pro spolupráci a koordinaci národních parků.....	44
4.2.5 Koordinační komise	44
4.2.6 Rada Sítě národních parků	45
4.2.7 Vědecký výbor národních parků	45
4.2.8 Příklad správy Národního parku Picos de Europa	45
4.3 Shrnutí a komparace	46
5 Koncepční nástroje.....	49
5.1 Koncepční nástroje v české úpravě národních parků	49
5.1.1 Zásady péče	50
5.2 Koncepční nástroje ve španělské úpravě národních parků	51
5.2.1 Hlavní plán Sítě národních parků.....	52

5.2.2	Řídící plány užívání a péče	54
5.3	Shrnutí a komparace	56
6	Členění území národních parků	59
6.1	Zonace v České republice	60
6.2	Zonace ve Španělském království	62
6.3	Shrnutí a komparace	65
7	Ochranné podmínky národních parků	67
7.1	Ochranné podmínky národních parků v České republice	68
7.1.1	Základní ochranné podmínky	70
7.1.2	Bližší ochranné podmínky	71
7.1.3	Klidová území	72
7.1.4	Výjimky ze zákazů stanovených ochrannými podmínkami	74
7.1.5	Novela liniového zákona	76
7.2	Ochranné podmínky národních parků ve Španělském království	77
7.2.1	Ochranné podmínky vyplývající ze Zákona o národních parcích a PD	78
7.2.2	Ochranné podmínky vyplývající z vyhlášovacích zákonů a PRUGu	80
7.3	Shrnutí a komparace	82
8	Závěr	86
	Seznam zkratk	94
	Seznam použitých zdrojů	96
	Přílohy	109
	Abstrakt	110
	Abstract	111

Úvod

Národní parky jsou tradičním nástrojem ochrany přírody in situ¹, jejichž prostřednictvím se státy snaží o zachování svých nejcennějších přírodních oblastí, které jsou stále více v ohrožení v důsledku rozpínající se lidské aktivity. Jedná se také o jeden z nejstarších nástrojů ochrany přírody, když první národní park byl vyhlášen již v roce 1872 a od té doby se koncepce tohoto nástroje nepřestala vyvíjet. Již od počátku národních parků však nebyl důraz kladen pouze na zachování přírody, ale zároveň na možnost užívání těchto přírodních krás člověkem. Právní úprava proto musí reagovat nejen na potřeby ochrany přírody, ale také na vztah člověka a přírody v národním parku. Za těmito účely tak dochází k omezení lidské činnosti na území národních parků, zároveň je však třeba upravit život obyvatel obcí nacházejících se v národním parku a umožnit jim výkon ekonomických a dalších aktivit. Národní parky mají mimo jiné enormní výzkumnou hodnotu a pomáhají lidem pochopit složité přírodní procesy, které je díky nim možné sledovat. Není však jednoduché stanovit rovnováhu mezi ochranou přírody, která znamená omezení základních práv občanů a omezení práva na samosprávu, a využíváním území člověkem, které negativně ovlivňuje přírodu, jejíž ochrana je základním posláním národních parků. Vždy budou ve společnosti existovat dva protichůdné názory, přístup příklánějící se k přísnější ochraně přírody a přístup preferující místní rozvoj, kterému opatření brání. I z těchto důvodů usuzuji, že ačkoliv se nejedná o téma nové, je problematika národních parků tématem společensky aktuálním a zaslouží si tak opakovanou pozornost.

To, že se jedná o aktuální a zásadní problematiku, dokazuje i fakt, že obě právní úpravy sledované v této práci v poměrně nedávné době doznaly převratných změn. Česká úprava národních parků byla v roce 2017 zcela novelizována a Španělsko rovněž disponuje poměrně novou legislativou. V roce 2014 přijalo zcela nový zákon o národních parcích, a to mimo jiné v reakci na dlouholetý spor mezi autonomními oblastmi a ústřední státní mocí o pravomoci ve věcech zvláště chráněných území.

Fakt, že Španělské království bylo jedním z prvních evropských států, které na svém území vymezily národní parky, že bylo první zemí na světě, která přijala zákon o národních parcích², a

---

¹ Pozn. autora: Zásada ochrany přírody in situ znamená ochranu ekosystémů a přírodních stanovišť v jejich přirozeném prostředí, tedy na místě samém.

² Pozn. autora: Španělské království přijalo první zákon o národních parcích již v roce 1916.

100 años de Parques Nacionales. Ley de 1916: La Ley de 1916. *Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico, Gobierno de España* [online]. Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico, 2016 [cit. 2020-11-26]. Dostupné z: <https://www.miteco.gob.es/es/red-parques-nacionales/centenario-ley-1916.aspx>

že na svém území soustředí nejrozmanitější ekosystémy v Evropě vůbec, z něj činí vhodného adepta ke srovnání právní úpravy národních parků. Španělsko také disponuje dlouhou zkušeností v této oblasti a dosahuje skvělých výsledků v mezinárodních srovnáních poskytované péče³. Protože ochrana národních parků je v rámci obou států zajišťována zejména prostřednictvím regulace aktivit na území národních parků a členění území národních parků do zón, je možné tyto dvě právní úpravy porovnat, přestože se jejich zakotvení v právním řádu může lišit. Věcně se totiž jedná o podobné instituty.

Hlavním cílem této práce je představit základní právní pojetí národních parků ve Španělském království a České republice, aktuální vymezení národních parků, stejně jako nástroje ochrany používané v národních parcích, určit shodné a odlišné prvky právních úprav a poté je analyzovat a porovnat. Dílčím cílem této práce je v návaznosti na provedenou komparaci zhodnotit pojetí jednotlivých institutů zajišťujících ochranu na území národních parků, jako je například členění území do jednotlivých zón nebo regulace činností, které je možné na území národních parků provádět. Dalším dílčím cílem je analýza a komparace institucí zajišťujících správu národních parků a péči o ně. Konečně je dílčím cílem také návrh změn *de lege ferenda* plynoucí z provedené analýzy a komparace. Nicméně je třeba podotknout, že španělské a české státní zřízení se od sebe velmi odlišují, z čehož také plynou elementární rozdíly v právních systémech obou států. Španělsko, které je konstituční monarchií a vyznačuje se vysokou mírou decentralizace, se skládá ze sedmnácti autonomních oblastí, které mohou vydávat své vlastní právní předpisy, a to právě i ve vztahu k národním parkům. Proto uvádím, že cílem této práce není podat vyčerpávající výklad a analýzu španělské úpravy národních parků.

Diplomová práce je členěna do osmi kapitol. První kapitolou je právní úprava národních parků z hlediska mezinárodního a evropského práva, které se aplikuje jak v rámci České republiky, tak ve Španělském království. V této kapitole jsou představeny základní mezinárodní úmluvy a mezinárodní organizace, které souvisí s ochranou přírody a krajiny a s národními parky, a poté nejdůležitější směrnice utvářející soustavu NATURA 2000, která je klíčovým prvkem pro ochranu druhů a ekosystémů, a to nejen v národních parcích. Druhá kapitola pojednává o pramenech právní úpravy národních parků, třetí kapitola pak o samotném pojmu národní park a jeho vyhlášení. Ve čtvrté kapitole jsou rozebrány instituce zajišťující správu a péči o území národních parků a systém španělské správy národních parků, která se kvůli rozdílnému španělskému státnímu zřízení velmi

---

³ Viz kapitola 1.2.1 této práce.

odlišuje. Protože koncepční dokumenty jsou pro pochopení španělské úpravy základem, je jim věnována pátá kapitola této práce. Šestá kapitola pojednává o ochranných podmínkách národních parků, prostřednictvím nichž je zajišťována ochrana přírody v národních parcích a sedmá kapitola se zabývá členěním území národních parků do jednotlivých zón a regulací činností či zásahů spojených s režimem zón. Kromě první kapitoly jsou všechny navrženy tak, aby v podkapitolách popsaly a analyzovaly vždy českou a španělskou úpravu a tyto dvě porovnaly ve shrnutí.

V diplomové práci se používá metoda analytická a komparativní.

1 Národní parky z hlediska mezinárodního a unijního práva

Národní parky jsou regulovány zejména na vnitrostátní úrovni, a tak v mezinárodním či unijním právu konkrétní úpravu týkající se národních parků téměř nelze nalézt, a to s výjimkou obecně přijímané definice národního parku stanovené Mezinárodním svazem pro ochranu přírody (dále „IUCN“)⁴. Jak bude dále rozvedeno v této práci, tato definice slouží jako vodítko pro vnitrostátní úpravu národních parků jednotlivých států. Dále jsou skrze ochranné prostředky a nástroje ochrany plynoucí z kategorizace chráněného území jako národního parku naplňovány závazky, které pro členské státy vyplývají z mezinárodního a unijního práva, a to zejména z účasti na mezinárodních smlouvách či v mezinárodních organizacích.

V oblasti ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost bylo uzavřeno mnoho mezinárodních úmluv a dále vydány různé deklarace, případně strategie a akční plány. Evropská unie tuto oblast reguluje zejména sekundárním právem, tedy směrnicemi, nařízeními, doporučeními a stanovisky. Nelze opomenout ani judikaturu Evropského soudního dvora. Protože cílem této práce není představit komplexní úpravu mezinárodního a evropského práva v oblasti ochrany přírody, níže uvádím pouze výběr nejdůležitějších úmluv, organizací a programů, jichž je Česká republika a/nebo Španělské království smluvní stranou nebo členem a zároveň se vztahují k institutu národních parků.

1.1 Mezinárodní smlouvy

1.1.1 Ramsarská úmluva

Česká republika přistoupila k Úmluvě o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva⁵ (dále „*Ramsarská úmluva*“) v roce 1990 a v roce 1993 ustavila Český ramsarský výbor, který je poradním orgánem MŽP.

Protože Ramsarská úmluva vznikla v reakci na celosvětové ničení mokřadů, které slouží jako přírodní stanoviště vodního ptactva, jejichž populace byly tímto ničením významně ovlivněny, jsou jejími hlavními předměty ochrany mokřady a vodní ptactvo⁶. Protože jako první obsahovala komplexní úpravu určitého biotopu, můžeme ji v tomto směru označit za průkopnickou⁷. Ukládá

---

⁴ Viz kapitola 1.2.1 této práce.

⁵ Sdělení č. 3.96/1990 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o mokřadech majících mezinárodní význam zejména jako biotopy vodního ptactva a Protokolu o její změně.

⁶ STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*: právní stav k 1.1.2006. Praha: Linde, 2006. (dále citováno jako „*Stejskal*“), s. 125.

⁷ Ramsarská úmluva o mokřadech. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, c2008–2020 [cit. 2020-10-23]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/ramsarska_umluva_o_mokradech

členským zemím povinnost určit vhodné mokřady na svém území k zařazení na seznam mokřadů mezinárodního významu⁸, které se vybírají na základě svého mezinárodního významu z hlediska ekologie, botaniky, zoologie, limnologie nebo hydrologie a rovněž zajistit rozumné užívání, zvýšenou péči a adekvátní ochranu těchto území⁹. Mimo tuto ochranu rovněž zakotvuje povinnost státu podporovat zachování mokřadů a vodního ptactva nezahrnutých do seznamu mezinárodně významných mokřadů¹⁰ a klade důraz na vlastní informovanost členských států o možném ohrožení nebo ničení mokřadů¹¹. Vedle seznamu mokřadů mezinárodního významu je veden a každoročně aktualizován seznam ohrožených mokřadů lidskou činností. Členské státy mají povinnost takové mokřady, u kterých by mohlo dojít k jejich ohrožení nebo zničení, nahlásit sekretariátu úmluvy¹².

Dvě lokality Ramsarské úmluvy, a to Šumavská rašeliniště a Krkonošská rašeliniště, se nachází na území národních parků. Prostřednictvím nástrojů územní ochrany národních parků jsou tak naplňovány závazky plynoucí z Ramsarské úmluvy a územím je poskytována požadovaná úroveň ochrany. Ochrana dalších lokalit zařazených na seznam mokřadů Ramsarské úmluvy je zajištěna formou přírodní rezervace.

Španělsko má na seznamu Ramsarské úmluvy zapsáno 75 lokalit, z nichž některé se také nacházejí na území národních parků, a to na území národních parků Doñana, Tablas de Daimiel a Aiguestortes i Estany de Sant Maurici.

1.1.2 Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví¹³ (dále „*Úmluva WHC*“) byla přijata v roce 1972 v Paříži na zasedání Generální konference UNESCO za účelem ochrany kulturního a přírodního dědictví z důvodu jejich celosvětového významu a mnohdy neúplné ochrany na národní úrovni¹⁴. Smluvní strany Úmluvy WHC nominují jednotlivé lokality, které jsou na základě rozhodnutí Výboru pro Světové dědictví zařazeny na Seznam světového dědictví.

---

⁸ Čl. 2 odst. 1 Ramsarské úmluvy.

⁹ Pozn. autora: Při podpisu úmluvy musí členský stát a navrhnout alespoň jeden mokřad k zařazení do seznamu mokřadů mezinárodního významu.

¹⁰ Čl. 4 odst. 1 Ramsarské úmluvy.

¹¹ Čl. 3 odst. 2 Ramsarské úmluvy.

¹² Stejskal, s. 126

¹³ Sdělení č. 159/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.

¹⁴ Preambule Úmluvy WHC.

Úmluva WHC rozeznává dědictví kulturní, přírodní a smíšené, které zahrnuje lokality s kulturní a přírodovědeckou hodnotou zároveň. Mezi přírodní dědictví řadí přírodní jevy, geologické a fyziografické útvary a přírodní lokality.

Česká republika k Úmluvě přistoupila v roce 1990, přičemž plnění závazků z úmluvy je zajišťováno prostřednictvím zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zák. ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči a subjekty odpovědnými za plnění Úmluvy WHC na národní úrovni jsou Ministerstvo životního prostředí (dále „MŽP“) a Ministerstvo kultury. Na Seznamu světového dědictví má Česká republika zapsány pouze kulturní památky, z památek přírodních a smíšených i přes neúspěšné navrhování skalních měst v Českém ráji nebyla zapsána žádná.

Španělsko má na seznamu světového dědictví zapsány čtyři přírodní památky, a to národní parky Doñana, Garajonay, Teide a lokalitu Starověké a pravěké bukové lesy Karpat a dalších regionů Evropy¹⁵, která se táhne přes dvanáct států Evropy. Mezi smíšené památky má zařazenu Ibizu a přeshraniční lokalitu Pyrenéas – Mont Perdu, kterou sdílí s Francií.

1.1.3 Úmluva o biologické rozmanitosti

Úmluva o biologické rozmanitosti¹⁶ (dále „Úmluva CBD“) byla podepsána v roce 1992 v Rio de Janeiru na celosvětové Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji a je jednou z nejdůležitějších mezinárodních úmluv v oblasti ochrany životního prostředí, protože není zaměřena na úzkou problematiku, ale naopak se zabývá celou šíří problému ochrany biodiverzity. Česká republika se stala smluvní stranou v roce 1993 a v platnost vstoupila v roce 1994. Plněním Úmluvy CBD je pověřeno MŽP a Ministerstvo zemědělství. Protože se Úmluva CBD dotýká více oblastí, byl pro potřeby jejich vzájemné spolupráce zřízen Český výbor pro Úmluvu o biologické rozmanitosti. Členy výboru jsou zástupci resortů, nevládních organizací a vědeckých institucí¹⁷.

Cíli Úmluvy CBD jsou ochrana biodiverzity, trvale udržitelný způsob využívání jejích složek a spravedlivé a rovnocenné rozdělení přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů, a to včetně přístupu k těmto zdrojům a předávání příslušných technologií při zohlednění práv na tyto zdroje a technologie včetně odpovídajících způsobů jejich financování¹⁸.

---

¹⁵ *Interaktivní mapa seznamu světového dědictví*. <https://whc.unesco.org> [online]. UNESCO's World Heritage Centre [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/interactive-map>

¹⁶ Sdělení č. 134/1999 Sb., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti

¹⁷ *Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, c2020 [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <http://chm.nature.cz/>

¹⁸ Čl. 1 odst. Úmluvy CBD.

Z hlediska národních parků je důležitý čl. 8 Úmluvy CBD, který představuje zásadu ochrany in situ, tj. ochrany ekosystémů a přírodních stanovišť v jejich přirozeném prostředí, tedy na místě samém. Určuje povinnosti smluvních stran, a to založit systém chráněných území nebo území, kde je třeba zavést zvláštní opatření k zachování biodiverzity; rozvinout, kde je to nezbytné, zásady pro jejich výbor, založení a správu, regulovat využívání přírodních zdrojů důležitých pro zachování biodiverzity; podporovat ochranu ekosystémů, přírodních stanovišť a udržování životaschopné populace v jejich přirozeném prostředí; podporovat udržitelný a šetrný přístup k životnímu prostředí v územích blízkých chráněným územím s výhledem na rozšíření ochrany do těchto území; rehabilitovat a obnovovat poškozené ekosystémy a podporovat záchranu ohrožených druhů, zejména skrze implementaci plánů a strategií; přijmout opatření k regulaci rizik spojených s používáním živých modifikovaných organismů, které jsou produktem biotechnologie; zabránit zavedení invazních druhů; vynasnažit se poskytnout podmínky pro soulad aktuálního užívání a zachování biodiverzity a udržitelné využívání jejich složek; respektovat a udržovat znalosti domorodého obyvatelstva; přijmout potřebnou legislativu pro záchranu ohrožených druhů; v případech nepříznivého vlivu na biodiverzitu regulovat příslušné procesy; spolupracovat ve věcech financování ochrany in situ.

Španělsko je rovněž smluvní stranou Úmluvy CBD, a to od roku 1992.

1.1.4 Barcelonská úmluva

Jednou z důležitých úmluv pro Španělsko je Úmluva o ochraně mořského prostředí a pobřežní oblasti Středozemního moře (původním názvem Úmluva o ochraně Středozemního moře před znečišťováním; dále „*Barcelonská Úmluva*“)¹⁹, která byla přijata v roce 1976 jako právní rámec pro Plán na ochranu a rozvoj středomořské pánve, první regionální dohodu pod záštitou Programu OSN pro životní prostředí. Obsahem Barcelonské úmluvy je zejména ochrana středozemního moře před znečišťováním a snížení znečištění, ochrana mořského prostředí a pobřežní zóny, udržitelné využívání přírodních mořských a pobřežních zdrojů a zlepšení kvality života. Barcelonská úmluva dala vzniknout sedmi protokolům, z nichž jeden je zaměřen na zvláště chráněná území a biologickou rozmanitost²⁰. Tento protokol je hlavním nástrojem Středomoří pro provádění Úmluvy o CBD, pokud jde o udržitelné řízení pobřežní a mořské biologické rozmanitosti in situ.

---

¹⁹ ŠPANĚLSKÉ KRÁLOVSTVÍ. El Convenio de Barcelona para la protección del mar Mediterráneo contra la contaminación. *Bo. del E.* Ministerio de Asuntos Generales, ročník 1978, číslo 44.

²⁰ EVROPSKÁ UNIE. Protocol concerning specially protected areas and biological diversity in the mediterranean. *Official Journal.* ročník 1999, číslo L 322/3.

Protokol uvádí tři stěžejní body, a to vytváření, ochranu a správu zvláště chráněných území, vytvoření seznamu zvláště chráněných oblastí středomořského významu a ochranu a zachování druhů.

1.2 Mezinárodní organizace a programy

1.2.1 IUCN

IUCN²¹ neboli Mezinárodní svaz ochrany přírody je jednou z nejdůležitějších a nejstarších mezinárodních nevládních organizací působících v oblasti ochrany přírody a přírodních zdrojů²². IUCN má dnes více než 1.300 členů z více než 170 států světa, přičemž jejími členy mohou být celé státy, vládní organizace i nevládní organizace²³. IUCN se zaměřuje zejména na aktivní podporu států v rozvoji ochrany přírody a krajiny, přičemž může provádět výzkum, vydávat směrnice, doporučení a návody. Všechny tyto akty patří do kategorie soft law, nejsou tedy právně závazné, ale jsou všeobecně respektovány²⁴. Odbornost a apolitičnost IUCN je považována za určitou záruku důvěryhodnosti a nestrannosti jejích poznatků.

Z hlediska této práce je důležitá především role IUCN v rámci územní ochrany přírody. Za účelem sjednocení pojetí a klasifikace chráněných území vydala IUCN kategorizaci chráněných území, kde jsou tato rozdělena do šesti kategorií, a to z hlediska působení člověka na krajinu v těchto územích a na základě účelu jejich správy. Tento systém kategorizace umožňuje účinnou mezinárodní spolupráci, protože sjednocuje jinak velmi různorodou terminologii zavedenou jednotlivými státy, a tak přispívá k lepší výměně informací mezi subjekty angažovanými v oblasti chráněných území²⁵. Kategorizace je všeobecně uznávána mezinárodními organizacemi jako např. OSN a mnohými státy jako určité vodítko pro určování chráněných území a jejich regulaci i v rámci legislativního procesu. Účelem těchto managementových kategorií je zejména usnadňování plánování chráněných území a soustav chráněných území, zkvalitnění nakládání s informacemi o chráněných území a napomáhání regulaci aktivit v chráněných územích. Dalšími

---

²¹ Pozn. autora: IUCN je zkratkou pro International Union for Conservation of Nature.

²² Stejskal, s. 88.

²³ IUCN, *International Union for Conservation of Nature* [online]. IUCN, International Union for Conservation of Nature, c2020 [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/>

²⁴ Stejskal, s. 88.

²⁵ Předmluva k českému vydání Zásad pro používání managementových kategorií chráněných území – cit. Dudley, N. (Editor). *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*. IUCN. Gland, Switzerland. 2008. (dále citováno „Zásady“).

účely, které IUCN podporuje, může být např. vytváření podkladů pro legislativu, tvorba rozpočtů pro chráněná území nebo za účelem vyjasnění pozemkové držby²⁶.

Aby bylo možné podřadit území do jednotlivých kategorií, je třeba, aby nejprve naplňovala definici chráněného území přijaté IUCN: „*Chráněné území je jasně definovaný geografický prostor, který je uznáný, specializovaný a o který se pečuje – prostřednictvím právních nebo jiných účinných prostředků – tak, aby dlouhodobě zajišťoval ochranu (uchování) přírody spolu se souvisejícími ekosystémovými službami a kulturními hodnotami.*“²⁷

Jedná se o tyto kategorie:

Ia: přísná přírodní rezervace

Ib: území divoké přírody

II: národní park

III: přírodní památka nebo prvek

IV: území pro péči o stanoviště/druhy

V: chráněná krajina/mořská oblast

VI: chráněné území s udržitelným využíváním přírodních zdrojů

Zde je třeba podotknout, že systém managementových kategorií není hierarchický (stejně jako český nebo španělský vnitrostátní systém) a neodráží tedy důležitost chráněných území, ale pouze způsob a cíle jejich správy. Kategorizace tedy může být využita jako nástroj ochrannářského plánování, nástroje politiky ochrany přírody apod.

Národní parky dle IUCN jsou: „*...rozsáhlá přírodní území nebo přírodě blízká území, určená k ochraně velkoplošně probíhajících ekologických procesů spolu s množstvím druhů a ekosystémů pro dané území charakteristických, která zároveň dávají možnost pro realizaci duchovních, vědeckých, výchovných, rekreačních a návštěvních cílů, environmentálně a kulturně slučitelných s cíli ochrany území*“²⁸. Primárním cílem území zařazených do kategorie II je tedy chránit přirozenou biodiverzitu a ekologické procesy a zároveň podporovat vzdělávání a rekreaci. Mezi další cíle patří udržovat území v přirozeném stavu, udržovat populace a společenstva původních druhů v dostatečných počtech, přispívat k ochraně široce rozšířených druhů, regionálních ekologických procesů a migračních cest a současně umožňovat využívání území návštěvníky za

---

²⁶ Zásady, s. 6.

²⁷ Zásady, s. 8.

²⁸ Zásady, s. 13.

účely vzdělávání a rekreace, brát v úvahu potřeby domorodých obyvatel i přispívat k podpoře místního cestovního ruchu²⁹.

Národní parky jsou rozsáhlá území udržující ekosystémy, měla by zahrnovat reprezentativní příklady rozsáhlých přírodních oblastí a biodiverzita nacházející se na jejich území by měla být ve značné míře v přírodním stavu. Jak už bylo řečeno, kategorie se mohou navzájem prolínat a ani kategorie II není výjimkou. Národní parky mívají většinou tzv. jádrovou zónu, kde režim ochrany může připomínat kategorii Ia. Chráněné území může také zahrnovat menší území spadající do jiné kategorie, pokud jsou od sebe jasně odlišená.

Česká republika je členem IUCN od roku 2000, nicméně již v roce 1958 se stal první československou členskou organizací Státní ústav památkové péče a ochrany přírody a v průběhu let se staly členy další české organizace, jako např. AOPK ČR (Agentura pro ochranu přírody a krajiny ČR). Co se týče klasifikace českých národních parků, tak Národní parky České Švýcarsko, Šumava a Podyjí jsou zařazeny v kategorii II – národní parky, zatímco Krkonošský národní park je klasifikován jako kategorie V - kategorie chráněná krajina/mořská oblast. Je to dáno i tím, že přirozenost území, na základě něhož se území mimo jiné klasifikují do jednotlivých kategorií, reflektuje ovlivnění území lidskou činností, a tak se s časem vyvíjí. Některá z území, která byla v minulosti považována za přírodní, lze tak nyní považovat spíše za kulturní krajinu. To ovlivňuje i hranici mezi kategorií II a kategorií V. Ale jak již bylo uvedeno výše, skutečnost, že stát nazývá území národním parkem, neznamená, že by se o něj mělo pečovat na základě těchto zásad jako o kategorii II národního parku. Zařazení Krkonošského národního parku do kategorie V neznamená, že je méně důležitý, ale pouze určuje odpovídající způsob péče. Je třeba podotknout, že zařazení národních parků do jiné kategorie než kategorie II. není žádnou výjimkou³⁰.

Španělsko je rovněž členem IUCN a na rozdíl od České republiky zřídilo v roce 1989 národní komisi sdružující 36 členů IUCN, a to za účelem lepší organizace a podpory členství³¹. Jako jedna z mála zemí má zařazena dvě chráněná území na Zeleném seznamu IUCN³². Zelený seznam IUCN uvádí území, kde dochází k příkladné péči o chráněná území v souladu s kategorizací IUCN a která dlouhodobě pozitivně působí na přírodu i člověka a jsou tak považována za vzory pro další

---

²⁹ Zásady, s.13.

³⁰ Pozn. autora: Např. Národní park Sundarbans v Bangladéši (kategorie IV), Národní park Snowdonia ve Velké Británii (kategorie V).

³¹ *IUCN, Comité Español* [online]. Comité Español de la UICN, c2014 [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: <http://www.uicn.es/>.

³² *IUCN Green List areas* [online]. IUCN, International Union for Conservation of Nature, c2020 [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/theme/protected-areas/our-work/iucn-green-list-protected-and-conserved-areas/iucn-green-list-areas>

subjekty. Obě španělská území jsou přírodními parky nacházejícími se v blízkosti národních parků Doñana a Sierra Nevada, nicméně zařazeny jsou do kategorie V.

Španělsko zařadilo do kategorie II 98 lokalit, a to vedle území vnitrostátně označených jako národní park i další území s jiným označením, nejčastěji se jedná o přírodní parky. Je důležité uvést, že Španělsko používá 42 různých označení pro chráněná území, což je v porovnání s českými 7 označeními či s francouzskými 15 vysoké číslo³³. Jedná se o důsledek pravomoci autonomních oblastí zavést své vlastní označení pro chráněná území.

1.2.2 EUROPARC

Mezinárodní nevládní organizace Evropská federace přírodních a národních parků (dále „EUROPARC“) vznikla v roce 1973 a sdružuje národní parky, chráněné krajinné oblasti, přírodní parky a biosférické rezervace ve 40 státech Evropy³⁴. Cílem organizace je vybudovat silnější evropskou síť a být společným hlasem pro chráněná území, ovlivňovat rozhodovací procesy zejména v rámci Evropské unie za účelem zachování biologické rozmanitosti a lépe reagovat na budoucí výzvy, kterým čelí evropská příroda. Členy organizace jsou zejména jednotlivé národní parky, národní agentury, národní a regionální správy, některé neziskové organizace a jednotlivci, kteří se setkávají na každoročním shromáždění za účelem projednání a formování rozhodnutí EUROPARCU.

1.2.3 Člověk a biosféra

Člověk a biosféra je mezivládní program, který vznikl pod záštitou UNESCO v roce 1970 a který nyní zahrnuje 701 lokalit ve 124 státech. Členské státy si vytváří národní komitáty, řídicím orgánem programu je pak Mezinárodní koordinační rada MAB. Cílem programu je podpořit rozumné a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů a především zlepšit vztah člověka a přírody. K naplňování cílů programu vznikají biosférické rezervace, které se převážně překrývají s chráněnými územími podle vnitrostátních předpisů.

Biosférické rezervace jsou dle organizace UNESCO tzv. „vzdělávacími místy pro udržitelný rozvoj“. V těchto lokalitách by mělo docházet ke zkoušení mezioborového přístupu za účelem porozumění a řízení změn a vzájemného působení sociálních a ekologických systémů tak, aby se

---

³³ Protected Area Profile for Spain from the World Database of Protected Areas, UNEP-WCMC. July 2020. Dostupné z: <http://www.protectedplanet.net/>

³⁴ The largest Network of European Protected Areas [online]. EUROPARC Federation, c2020 [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: <https://www.europarc.org/>

předcházelo konfliktům a zároveň se udržovala biologická rozmanitost, tedy aby člověk i příroda žili v harmonii³⁵. V České republice jsou biosférické rezervace vyhlášeny na území Krkonošského národního parku a Národního parku Šumava a dále pak na Křivoklátsku, Třeboňsku, v Bílých Karpatech a na Dolní Moravě. Ve Španělsku je 52 biosférických rezervací, z nichž se některé rovněž nacházejí na území národních parků.

1.3 Směrnice na úrovni práva Evropské unie

Na úrovni komunitárního práva je ochrana přírody a krajiny soustředěna zejména do dvou směrnic, směrnice Rady č. 79/409/EHS, o ochraně volně žijících ptáků, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků (dále „*směrnice o ptácích*“), na základě níž dochází k vyhlášení tzv. ptačích oblastí, a směrnice Rady č. 92/43 EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále „*směrnice o stanovištích*“), která předpokládá vyhlášení tzv. evropsky významných lokalit. Na základě těchto směrnic byla vytvořena jedna z největších koordinovaných sítí chráněných území na světě, soustava NATURA 2000. V obou směrniciích nalezneme jak ochranu územní, tak ochranu druhovou. Protože jsou buď celá území národních parků nebo jejich části vymezená jako oblasti naturové, lze požadavky na jejich ochranu plynoucí z evropského práva zajistit prostřednictvím ochrany národních parků.

V roce 2015 vypracovala Evropská komise souhrnné zprávy o stavu ochrany přírody Evropské unie, ze které vyplývá, že se znalosti stavu a trendů chráněných druhů zlepšily a některé druhy a stanoviště vykazují známky obnovy, a existují tak jasné doklady toho, že síť NATURA 2000 je velice důležitá pro zachování stanovišť a druhů³⁶. Tato kapitola si neklade za cíl úplný rozbor evropského práva v oblasti přírody a krajiny, a proto budou dále rozvedeny pouze nejvýznamější předpisy, které se dotýkají národních parků.

---

³⁵ *Man and the Biosphere (MAB) Programme* [online]. UNESCO, c2019 [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: <https://en.unesco.org/mab>

³⁶ ZPRÁVA KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU: *Stav přírody v Evropské unii, Zpráva o stavu a trendech u typů stanovišť a druhů, na které se vztahuje směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích, za období 2007–2012, jak se požaduje podle článku 17 směrnice o stanovištích a článku 12 směrnice o ptácích*. In: Brusel: Evropská komise, 2015.

Pozn. autora: Členské státy podávaly zprávy podle směrnic v roce 2019, souhrnná zpráva však ještě nebyla Evropskou komisí zpracována.

1.3.1 Směrnice o ptácích

Směrnice o ptácích byla přijata v roce 1979, kdy Evropské společenství chtělo reagovat na rychle klesající početnost druhů ptáků přirozeně se vyskytujících na území členských států, které by ve svém výsledku mohlo znamenat narušení biologické rovnováhy³⁷. Protože byla v průběhu let několikrát podstatně měněna, byla v roce 2009 přijata směrnice Rady č. 2009/147/ES, která kodifikovala znění směrnice původní. Cílem směrnice je ochrana všech druhů ptáků vyskytujících se ve volné přírodě na území členských států včetně jejich vajec, hnízd a stanovišť. Z hlediska územní ochrany směrnice uvádí nástroje k zajištění ochrany ptactva, a to zřizování chráněných území, kdy rozlišuje obecnou ochranu stanovišť a zvláštní ochranu stanovišť, a realizaci ochranných opatření na zachování a rozvoj ptačích stanovišť.

Obecná ochrana stanovišť spočívá zejména v ochraně, uchování a obnově biotopů a stanovišť. Zároveň je třeba, aby členské státy chránily a pečovaly o ptačí stanoviště i mimo chráněná území. Ve věci zvláštní ochrany jsou členské státy povinny vyhlásit oblasti zvláštní ochrany ptactva (tzv. special protected areas; dále „*ptačí oblasti*“) pro druhy ptactva zařazené do přílohy I. směrnice a rovněž pro stěhovavé druhy ptactva. Ptačí oblasti jsou určovány na základě kritérií navržených nevládní organizací BirdLife International, stanovených pro výběr významných ptačích území, která, ačkoliv nejsou závazná, se dle judikatury Evropského soudního dvora dají použít k posouzení dodržování povinností členských států stanovených směrnicí o ptácích³⁸. Členské státy jsou rovněž povinny zajistit odpovídající ochranu těchto území.

Ptačí oblasti na základě čl. 3 směrnice o stanovištích tvoří součást ekologické sítě NATURA 2000. Na rozdíl od zvláště chráněných území dle směrnice o stanovištích, kdy je třeba schválení navržených lokalit Evropskou komisí, členské státy vyhláší ptačí oblasti ve své kompetenci a pouze informují Evropskou komisi.

V souvislosti se Španělskem je na místě zmínit rozsudek Evropského soudního dvora č. j. C-355/90 z roku 1993, Komise versus Španělsko, ve věci přírodní rezervace mokřady Marismas de Santoña³⁹, kdy Španělsko nepřijalo žádné ochranné opatření ve vyhlášené ptačí oblasti a další území mokřadů, které splňovalo kritéria stanovená směrnicí o ptácích, nevyhlásilo jako zvláště chráněnou oblast vůbec a nepřijalo žádné opatření k zamezení znečištění a zhoršení stanovišť v této oblasti, a tímto porušilo závazek daný v čl. 3 a 4 směrnice o ptácích.

---

³⁷ Stejskal, s. 263.

³⁸ EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR: Rozsudek, ze dne 7. prosince 2000, č. j. C-374/98 z roku 2000.

³⁹ EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR: Rozsudek ze dne 2. srpna 1993, č. j. C-355/90 z roku 1993.

Soud odmítl tvrzení Španělska o možnosti uvážení členského státu ve věci výběru a určení ptačí oblasti a rozhodl, že území jsou předmětem ornitologických kritérií, a tedy, pokud objektivně splňují podmínky stanovené směrnicí, musí je členský stát vyhlásit za ptačí oblast. Dále rozhodl, že ekonomický zájem není oprávněným důvodem pro zásahy do ptačích oblastí a omezování jejich rozlohy a je třeba pečovat i o ptačí lokality mimo ptačí oblasti.

Jako ptačí oblast je na území České republiky vyhlášeno celé území Národního parku Šumava, Národního parku Podyjí, Národního parku České Švýcarsko i Krkonošského národního parku. Ve Španělském království se nachází jedna z nejdůležitějších ptačích oblastí v Evropě, a to ptačí oblast rozkládající se na území Národního parku Doñana a v jeho okolí, která je nejvýznamnějším evropským ptačím zimovištěm. Další španělská ptačí oblast se například nachází na území Národního parku Teide.

1.3.2 Směrnice o stanovištích

Směrnice o stanovištích byla přijata v roce 1992 a je nejdůležitějším pramenem evropského práva pro ochranu a zachování biologické rozmanitosti. Stejně jako směrnice o ptácích upravuje územní a druhovou ochranu.

V rámci územní ochrany se jedná zejména o vyhlásování lokalit pro ochranu přírodních stanovišť významných z hlediska ochrany přírody v zájmu Evropského společenství stanovených v příloze I směrnice o stanovištích a vyhlásování lokalit pro ochranu určitých druhů živočichů a rostlin v zájmu Evropského společenství stanovených v příloze II, a/nebo v příloze IV nebo V směrnice za zvláště chráněná území, tedy za evropsky významné lokality (Sites of Community Importance; dále „evropsky významné lokality“). Členský stát nejprve vypracuje seznam lokalit⁴⁰ podle kritérií uvedených v příloze III, který předloží komisi. Ta z tohoto seznamu vybere lokality významné v evropském měřítku, které následně vyhlásí členský stát. Právě tato ingerence Evropské komise je klíčovým rozdílem mezi vyhlásováním evropsky významných lokalit a ptačích oblastí, ty totiž, jak bylo zmíněno výše, členský stát vyhlásí samostatně a pouze o tom informuje Evropskou komisi⁴¹.

V případě, že členský stát neuvede na seznamu lokalitu prioritního stanoviště nebo prioritního druhu splňující kritéria stanovená směrnicí o stanovištích, může Evropská komise zahájit

---

⁴⁰ Čl. 4 směrnice o stanovištích.

⁴¹ Viz kapitola 1.3.1 této práce.

konzultace s členským státem za účelem vyhlášení evropsky významné lokality na tomto území, případně navrhnout Radě Evropské unie vyhlášení této lokality i bez návrhu členského státu⁴².

Téměř celé území Národního parku Podyjí je evropsky významnou lokalitou, ve Španělsku se například v Národním parku Ordesa y Monte Perdido nachází 34 evropsky významných lokalit. Evropsky významné lokality se nacházejí i na území ostatních národních parků.

1.4 NATURA 2000

NATURA 2000 je nyní jednou z největších koordinovaných sítí chráněných území na světě, která pokrývá 18% plochy území a 6% mořské plochy Evropské unie⁴³. Byla vytvořena na základě čl. 3 směrnice o stanovištích, který stanoví vytvoření spojitě evropské ekologické sítě zvláštní oblasti ochrany složené ze zvláště chráněných území vyhlášených podle směrnice o stanovištích a podle směrnice o ptácích. Určitým předchůdcem soustavy NATURA 2000 byla soustava Smaragd vytvořená na základě Bernské úmluvy z roku 1979, nicméně vybudování NATURY 2000 je na rozdíl od soustavy Smaragd právně závazné⁴⁴ a NATURA 2000 v podstatě soustavu Smaragd na území Evropské unie nahradila.

Dle směrnice o stanovištích má každý členský stát přispět k vytvoření NATURY 2000 v poměru zastoupení typů přírodních stanovišť a stanovišť druhů a dále má povinnost stanovit nezbytná ochranná opatření zahrnující odpovídající plány péče a ochranná opatření k zabránění ničení stanovišť, zohlednit chráněná území v územně plánovací dokumentaci či usilovat o podporu péče o krajinné prvky, které mají rozhodující význam pro chráněné živočichy a rostliny, jako jsou např. nášlapné kameny⁴⁵.

Pro ochranu území NATURY 2000 se využívají jak preventivní, tak proaktivní nástroje ochrany přírody. Významnými preventivními nástroji jsou zejména ochranné podmínky naturových oblastí nebo povinnost posuzování vlivů projektů a plánů na zvláště chráněná území před jejich schválením. Co se týče nástrojů proaktivních, jedná se hlavně o souhrny doporučených opatření, ta se zpracovávají pro všechny evropsky významné lokality a za určitých podmínek i pro ptačí oblasti. Tato doporučení stanoví cíle ochrany pro jednotlivé předměty ochrany lokalit na

---

⁴² Čl. 5 směrnice o stanovištích.

⁴³ *Často kladené otázky týkající se sítě Natura 2000* [online]. Evropská komise, 2019 [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/faq_cs.htm

⁴⁴ Stejskal s. 282.

⁴⁵ Čl. 6 ve spojení s čl. 10 směrnice o stanovištích.

Pozn. autora: Nášlapné kameny jsou menší území, která svým charakterem umožňují dočasný výskyt druhů i mimo jádrová území a umožňují tak jejich přesun krajinou.

základě výchozího stavu území a možné úrovně ochrany v budoucnu⁴⁶. Dále lze zmínit nástroje ekonomické, kdy je možné poskytnout členským státům finanční příspěvky a spolufinancovat⁴⁷ tak zavedení potřebných opatření k ochraně lokalit NATURY 2000 a také nástroje kompenzační⁴⁸, jako je například náhrada újmy za ztížené hospodaření vlastníkovu pozemku na území, které je součástí NATURY 2000. Je nutno podotknout, že cílem této práce nejsou nástroje ochrany NATURY 2000 a výše uvedený výčet je tak jen demonstrativní. Nástroje mohou být buď společnými nástroji ochrany NATURY 2000 nebo být zakotveny pouze pro ptačí oblasti nebo pro evropsky významné lokality.

Směrnice však nestanoví konkrétní způsoby, jak ochranu lokalit zabezpečit. Členský stát může území zahrnout do již vytvořených kategorií chráněných území podle vnitrostátního práva nebo určit novou kategorii pro lokality NATURY 2000⁴⁹. Ve vztahu k územím chráněným na základě vnitrostátního práva se nejdříve použijí ustanovení směrnic, nestanoví-li vnitrostátní právo přísnější pravidla. Ochranný režim zavedený směrnicí o ptácích a směrnicí o stanovištích samozřejmě dopadá i na území národních parků. Pokud není vnitrostátním právem stanovena na území národního parku přísnější ochrana, použije se režim ochrany NATURY 2000.

Chráněná území podle vnitrostátního práva se ve velké míře se soustavou NATURA 2000 překrývají. Ve srovnání se Španělskem máme menší zastoupení rozlohy vyhlášených lokalit NATURY 2000 k rozloze území státu, kdy rozloha lokalit NATURY 2000 činí 14% vůči území České republiky, přičemž ve Španělsku se jedná o 27%.

---

⁴⁶ KUNCOVÁ, Pavlína a Tereza KUŠNÍROVÁ. CO JSOU SOUHRNY DOPORUČENÝCH OPATŘENÍ?: A JSOU EFEKTIVNÍM NÁSTROJEM OCHRANY LOKALIT SOUSTAVY NATURA 2000? *Fórum ochrany přírody* [online]. 01/2019 [cit. 2020-10-24]. Dostupné z: <http://www.casopis.forumochranyprirody.cz/magazin/analyzy-komentare/co-jsou-souhrny-doporucenych-opatreni>

⁴⁷ Čl. 8 směrnice o stanovištích.

⁴⁸ Čl. 6.4 směrnice o stanovištích.

⁴⁹ Stejskal, s. 283.

2 Prameny vnitrostátní úpravy

2.1 Prameny české úpravy národních parků

Základním pramenem českého práva v oblasti ochrany přírody a krajiny, kde nalezneme základní úpravu národních parků, je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v pozdějším znění (dále „ZOPK“). ZOPK je dále doplněn vyhláškami Ministerstva životního prostředí⁵⁰, prováděcími právními předpisy přijatými za účelem transpozice a implementace evropské komunitární legislativy⁵¹ a právními předpisy, jimiž se zřizují zvláště chráněná území.

Národní parky jsou předmětem části třetí „Zvláště chráněná území“, hlavy druhé ZOPK, který jim věnuje dvacet ustanovení. Tato ustanovení určují vymezení národních parků, jejich ochranu a zajištění péče, tedy základní a bližší ochranné podmínky, klidová území, členění území, režim zón, omezení činností, návštěvní řád, radu národního parku, právo myslivosti a rybářství a režim lesů nacházejících se v národních parcích.

V souvislosti s tímto je nutné zmínit velice důležitou a velmi diskutovanou novelu z roku 2017, zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl platnosti 1.1.2017 a účinnosti 1.6.2017 (dále „Novela“). Touto Novelou byla zcela změněna téměř celá koncepce národních parků.

Protože v minulosti zákon předpokládal vyhlásování národních parků samostatnými nařízeními vlády⁵², byly národní parky s výjimkou Českého Švýcarska do účinnosti Novely vyhlášeny nařízeními vlády, Národní park České Švýcarsko byl jako jediný vyhlášen samostatným zákonem⁵³. K jeho vyhlášení totiž došlo již za účinnosti ZOPK, který předpokládal vyhlásování

---

⁵⁰ Pozn. autora: Jedná se zejména o vyhlášku č. 352/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny, vyhlášku č. 468/2004 Sb., o autorizovaných osobách podle zákona o ochraně přírody a krajiny, vyhláškou č. 667/2004 Sb., kterou se stanoví obsah a rozsah dokumentace jeskyní, vyhlášku č. 432(2005 Sb. a č. 335/2006 Sb., kterými se stanoví na základě zákona č. 114/1992 Sb. podrobnosti o náhradě za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření; vyhlášku č. 152/2006 Sb. o odchylném postupu při ochraně ptáků a výjimce ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů ptáků pro jejich značení, vyhláškou č. 294/2006 Sb., kterou se stanoví podmínky pro odchylný postup při usmrcování špačka obecného na vinohradech⁵⁰, vyhlášku č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, vyhlášku č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlásování, evidenci a označování chráněných území, vyhlášku č. 142/2018 Sb., o náležitostech posouzení vlivu záměru a koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti a o náležitostech hodnocení vlivu závažného zásahu na zájmy ochrany přírody a krajiny.

⁵¹ Pozn. autora: Jedná se zejména o nařízení vlády č. 51/2005 Sb., kterým se stanoví druhy a počet ptáků, pro které se vymezují ptačí oblasti a vyhlášku Ministerstva životního prostředí č. 166/2005 Sb., kterou se provádějí některá další ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny v souvislosti s vytvářením soustavy NATURA 2000 a nařízení vlády o vyhlášení jednotlivých ptačích oblastí a nařízení vlády č. 132/2005 Sb., kterým se vyhláší Národní seznam evropsky významných lokalit.

⁵² Ustanovení § 8 odst. 1 zák. č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody.

⁵³ Zákon č. 161/1999 Sb. Zákon, kterým se vyhláší Národní park České Švýcarsko, a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

národních parků samostatnými zákony. Jiný národní park tímto způsobem vyhlášen nebyl. Nyní se dle ustanovení § 15 ZOPK národní parky a jejich ochranná pásma vyhlášují ZOPK. Jednotlivé národní parky a jejich ochranná pásma byly tedy znovu vyhlášeny v ustanoveních § 15a, § 15b, § 15c, § 15d ZOPK a zároveň byly stanoveny podmínky jejich ochrany.

Způsob vyhlásování národních parků byl předmětem mnoha diskusí. Například někteří zástupci Jihočeského kraje zástavali přesvědčení, že by měly být národní parky vyhlášovány samostatnými zákony, protože měli za to, že pokud budou vyhlášeny všechny ZOPK, nebudou dostatečně zohledněny specifika jednotlivých parků, které mají jiné předměty ochrany. MŽP se pokoušelo zahnat tyto obavy vyzdvižením skutečnosti, že specifika jednotlivých parků budou zohledněna v bližších ochranných podmínkách jednotlivých národních parků, což je dozajista relevantním argumentem⁵⁴.

Z důvodové zprávy k Novele vyplývá, že zákonodárcem byla zvažena varianta vyhlásování národních parků jednotlivými zákony, avšak nebyla vyhodnocena jako vhodná. Dle jeho argumentace by rozdíly mezi jednotlivými zákony byly minimální a jejich přínos tak neodpovídal administrativním nákladům⁵⁵. Zákonodárce na tomto místě zdůrazňoval náklady legislativního procesu pro přijetí třech zákonů, které převyšovaly náklady potřebné pro přijetí jednoho zákona, tedy navrhované novely ZOPK⁵⁶. Nelze také opomenout, že Národní park České Švýcarsko byl vyhlášen samostatným zákonem, ten ale čítal pouhých osm ustanovení. Na jednu stranu lze tento fakt vnímat jako důkaz, že vyhlásování národních parků samostatnými zákony je nadbytečné, na druhou stranu se však lze pozastavit nad tím, proč byl zákon vyhlášující Národní park České Švýcarsko tak málo obsáhlý. Byla skutečně zohledněna všechna specifika tohoto parku? Nebylo by vhodnější přistoupit k podrobnější úpravě bližších ochranných podmínek? I české národní parky, ač nejsou tak rozmanité jako parky španělské, se od sebe liší, a to například rozlohou. Různá rozloha národních parků může ve svém důsledku znamenat rozdílné potřeby pro zajištění fungování národních parků.

---

⁵⁴ *Jeden zákon pro národní parky se všem úředníkům nezamlouvá* [online]. České ekologické manažerské centrum, 05.05.2015 [cit. 2020-10-24]. Dostupné z: <https://www.tretiruka.cz/news/jeden-zakon-pro-narodni-parky-se-vsem-urednikum-nezamlouva/>

⁵⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. 123/2017 Dz (dále „*Důvodová zpráva k Novele*“), s. 5.

⁵⁶ Pozn. autora: Dle Důvodové zprávy k Novele by byla administrativní zátěž zaměstnanců státní správy v případě přijetí pouze jednoho zákona (Novely) o 1.994.850,-Kč nižší než v případě přijetí samostatných zákonů vyhlášujících jednotlivé národní parky.

V souvislosti s výše uvedeným je třeba zvážit, zda by přidaná hodnota varianty vyhlášení národních parků samostatnými zákony nepřevážila vyšší administrativní náklady. Domnívám se, že za současného stavu, kdy zákonodárce upřednostňuje menší podrobnost úpravy je pak argumentace vysokou podobností jednotlivých zákonů oprávněná, nicméně, pokud by se přistoupilo k podrobnějšímu zohlednění specifik jednotlivých národních parků, jistě by bylo vhodnější vyhlášovat je samostatnými zákony.

Co se týče ostatních chráněných území, dalšími prameny je 25 nařízení vlády o vyhlášení jednotlivých chráněných krajinných oblastí a mnoho podzákoných právních norem, které zřizují ostatní zvláště chráněná území a upravují režim jejich ochrany a nařízení zřizující přírodní parky.

2.2 Prameny ve Španělském království

2.2.1 Exkurs do španělského právního řádu

Španělské království má, mj. kvůli svému rozdílnému územnímu členění, velice odlišný právní řád než Česká republika. Španělskou zákonodárnou moc na státní úrovni tvoří tzv. Kortesy, jedná se o parlament složený z poslanecké sněmovny a senátu. Dále každá ze 17 autonomních oblastí disponuje svým zákonodárným shromážděním – vlastním parlamentem a vládou, čímž může Španělské království připomínat federaci. Každá z autonomních oblastí odvozuje své pravomoci na základě autonomního statutu, který zakotvuje jejich právní a politické postavení, vymezuje jejich teritorium, instituce a jejich kompetence. Autonomní statut musí mít podobu ústavního zákona vydaného Kortesy⁵⁷.

Pramenem práva z materiálního hlediska, tedy určitým orgánem nebo osobou, která právní normy vydává, může být státní parlament, parlamenty autonomních celků, starostové a radnice, okresní rady, ostrovní rady apod. Z formálního hlediska jsou pramenem práva zákony, dekrety, ministerská nařízení, tyto všechny vydávané na státní úrovni nebo na úrovni autonomních oblastí, obecní nařízení a další podzákoné právní normy⁵⁸.

Z hlediska této práce je důležité představit rozdílné pojmosloví zákonů a dekretů. Pojem zákon (*la ley*) je ve španělském právním řádu obecným pojmem pro normu přijatou buď na státní úrovni Kortesy, nebo na úrovni autonomních oblastí zákonodárným shromážděním autonomních oblastí⁵⁹. Zákony se mohou dělit na zákony přijímané na státní úrovni pro oblasti předvídané

---

⁵⁷ FERNÁNDEZ MARTÍNEZ, Juan Manuel y otros. *Diccionario Jurídico*. 4^a edición. Navarra: Editorial Aranzadi, 2006.

⁵⁸ ÁNGEL ACEDO, Penco. *Introducción al Derecho Privado*. 1^a edición. Editorial Dykinson, S.L, 2013, s. 238.

⁵⁹ FERNÁNDEZ MARTÍNEZ, Juan Manuel y otros. *Diccionario Jurídico*. 4^a edición. Navarra: Editorial Aranzadi, 2006, s. 500

ústavou (*la ley orgánica*), zákon vydaný parlamentem autonomní oblasti (*la ley autonómica*) nebo zákony běžné (*la ley ordinaria*).

Dekrety jsou také obecným pojmem, který vyjadřuje právní normu vydanou na určité úrovni státní správy. Tato pravomoc je vyhrazena buď Radě národa, která vydává královské dekrety (*el decreto real*) nebo Radě vlády autonomních oblastí, které jsou označeny jen jako dekrety (*el decreto*). Dekret dále může označovat legislativní nařízení (*el decreto legislativo*), které je na úrovni zákona a je vydané vládou na základě předchozího zmocnění parlamentu. Tyto dekrety mohou buď slučovat právní normy nebo tvořit jejich konsolidovaná znění⁶⁰. Je nutné neplést výše uvedené dekrety se zmocňovacími zákony (*el decreto-ley*), které jsou právními normami na úrovni zákona, mají prozatímní charakter a jsou vydávány vládou v mimořádných situacích.

2.2.2 Prameny španělské úpravy národních parků

Španělská ochrana přírody je na státní úrovni upravena zejména zák. č. 42/2007 ze dne 13. prosince, o přírodním dědictví a biodiverzitě⁶¹ (dále „*Zákon o přírodním dědictví a biodiverzitě*“), který je dále doplněn královskými dekrety zakotvujícími jednotlivé instituce a dokumenty předpokládané zákonem⁶². Hlavním pramenem úpravy ve věci mořských prostředí je zákon č. 41/2010 ze dne 29. prosince o ochraně mořského prostředí⁶³.

Chráněná území jsou upravena zejména v již zmíněném Zákoně o přírodním dědictví a biodiverzitě, ale národní parky mezi nimi zaujímají speciální místo. Dle ustanovení § 31 odst. 2

---

⁶⁰ FERNÁNDEZ MARTÍNEZ, Juan Manuel y otros. *Diccionario Jurídico*. 4^a edición. Navarra: Editorial Aranzadi, 2006, s. 271.

⁶¹ Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad.

⁶² Pozn. autora: Jedná se zejména o královský dekret č. 1424/2008 ze dne 14. srpna, kterým se stanoví složení a funkce Státní komise pro přírodní dědictví a biologickou rozmanitost, stanoví pravidla upravující její fungování a zřizují její specializované výbory, č. 948/2009 ze dne 5. června, kterým se stanoví složení, funkce a provozní pravidla Státní komise pro přírodní dědictví a biologickou rozmanitost, č. 1274/2011 ze dne 16. září 2011, kterým se schvaluje Strategický plán pro přírodní dědictví a biologickou rozmanitost 2011–2017, v souladu se zákonem 42/2007 ze dne 13. prosince o přírodním dědictví a biodiverzitě, č. 556/2011 ze dne 20. dubna o rozvoji španělského soupisu přírodního dědictví a biologické rozmanitosti, č. 1997/1995 ze dne 7. prosince, kterým se stanoví opatření na podporu biologické rozmanitosti zachováním přírodních stanovišť a volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a zák. č. 31/2003 ze dne 27. října, o ochraně volně žijících živočichů v zoologických zahradách.

Dále můžeme zmínit královský dekret č. 630/2013 ze dne 2. srpna, kterým se upravuje španělský katalog invazivních nepůvodních druhů a s tím související královský dekret č. 216/2019 ze dne 29. března, kterým se schvaluje seznam invazivních cizích druhů, které jsou předmětem úpravy pro ultraperiferní region Kanárských ostrovů, a kterým se mění královský dekret č. 630/2013 ze dne 2. srpna, který upravuje španělský katalog invazivních cizích druhů. Dále můžeme zmínit královský dekret č. 139/2011 ze dne 4. února o vývoji seznamu volně žijících druhů v režimu zvláštní ochrany a španělského katalogu ohrožených druhů, královský dekret č. 435/2004 ze dne 12. března, kterým se upravuje národní inventarizace mokřadů a zák. č. 3/1995 ze dne 23. března o zvířecích trasách.

⁶³ Ley 41/2010, de 29 de diciembre, de protección del medio marino. Pozn. autora: Tento zákon doplňuje královský dekret č. 1365/2018 ze dne 2. listopadu, kterým se schvalují mořské strategie a královský dekret č. 79/2019 ze dne 22. února, kterým se upravuje zpráva o kompatibilitě a stanoví kritéria slučitelnosti s mořskými strategiemi.

Zákona o přírodním dědictví a biodiverzitě se totiž jejich úprava řídí svou vlastní legislativou, a to zejména poměrně novým zákonem č. 30/2014 ze dne 3. prosince, o národních parcích⁶⁴ (dále „*Zákon o národních parcích*“). Tento Zákon o národních parcích sestává z preambule, jedenácti hlav, čtyřiceti článků, dvanácti doplňujících ustanovení, dvou přechodných ustanovení, jednoho zrušujícího ustanovení a pěti závěrečných ustanovení. Zákon o národních parcích má dále přílohu, která vyjmenovává španělské přírodní systémy, které mají být zahrnuty do Sítě národních parků. Hlava první „*Obecná ustanovení*“ určuje předmět zákona. Hlava druhá „*Národní parky*“ jmenuje požadavky, které území musí splňovat, aby mohlo být vyhlášeno národním parkem, činnosti, které jsou v národních parcích omezeny či zakázány, a proces vyhlášení národních parků. Hlava třetí „*Sít národních parků*“ se věnuje vytvoření systému národních parků a jeho fungování. Hlava čtvrtá „*Nástroje a plánování*“ upravuje vyhotovení Řídícího plánu Sítě národních parků, další nástroje a soulad mezi nimi. Hlava pátá „*Správa*“ zakotvuje pravomoci týkající se správy území národních parků a jejich rozdělení mezi autonomní oblasti a stát. Hlava šestá „*Orgány poradní, spolupráce a koordinace*“ vytváří další orgány mající určité pravomoci v oblasti správy národních parků. Hlava sedmá „*Jednání ve vzájemné shodě*“ zakotvuje principy spolupráce mezi veřejnými orgány zainteresovanými ve správě národních parků. Hlava osmá „*Územní vývoj*“ určuje využití území z pohledu socioekonomického a chrání činnosti tradičně se vyskytující na území národních parků. Hlava devátá „*Mezinárodní vztahy*“ se zabývá rolí státní správy při navazování mezinárodních vztahů. Hlava desátá „*Sociální plánování a účast*“ se týká života místních obyvatel za specifických ochranných podmínek v parku. Hlava jedenáctá „*Režim přestupků a sankcí*“ určuje, že režim sankcí a přestupků ve vztahu k národním parkům je stejný jako ten založený zákony na ochranu přírodního prostředí, avšak zákony vyhlášující jednotlivé parky mohou obsahovat specifický režim sankcionování.

Velmi důležitými prameny v oblasti národních parků jsou dále královské dekrety č. 389/2016 ze dne 22. října, kterým se schvaluje Hlavní plán Sítě národních parků⁶⁵, který je základním stavebním kamenem fungování národních parků, a č. 1760/1998 ze dne 31. července, kterým se stanoví složení a fungování Rady Sítě národních parků, společných řídicích komisí uvedených

---

⁶⁴ Ley 30/2014, de 3 de diciembre, de Parques Nacionales.

⁶⁵ Real Decreto 389/2016, de 22 de octubre, por el que se aprueba el Plan Director de la Red de Parques Nacionales.

parků a jejich správních rad⁶⁶, které jsou klíčovými institucemi pro správu národních parků. Různé aspekty národních parků jsou pak upraveny dalšími královskými dekrety⁶⁷.

Pro svých patnáct národních parků Španělsko vydává zvláštní zákony, kterými je vyhláší a upravuje jejich bližší ochranné podmínky⁶⁸. Mezi nejznámější španělské národní parky patří Národní park Picos de Europa vyhlášený již v roce 1918, Národní park Doñana, který je jednou z nejvýznamnějších ptačích oblastí, nebo Národní park Teide s aktivním vulkánem, který je také nejvyšším vrcholem Španělska.

Co se týče dalších chráněných území, ta se dle zákona o přírodním dědictví a biodiverzitě dělí do pěti kategorií. Protože však mají autonomní oblasti pravomoci v určení chráněných území a jejich názvů dle svého uvážení, existuje tak nyní ve Španělsku více než 40 různých názvů chráněných oblastí.

2.3 Shrnutí a komparace

S jistotou můžeme prohlásit, že španělská legislativa v oblasti národních parků je obsáhlejší než ta česká. Je to dáno zejména rozsáhlostí území Španělska, které zahrnuje rozmanitější ekosystémy než Česká republika včetně mořských oblastí, dále pak vyšším počtem národních parků a také státním zřízením v mnohém připomínající federaci.

---

⁶⁶ Real Decreto 1760/1998, de 31 de julio, por el que se determina la composición y funcionamiento del Consejo de la Red de Parques Nacionales, de las Comisiones Mixtas de Gestión de dichos parques y de sus Patronatos.

⁶⁷ Pozn. autora: Jedná se zejména o královské dekrety č. 1538/1996 ze dne 21. června, kterým se stanoví pravomoci Ministerstva životního prostředí ve věcech ochrany přírody a národních parků, č. 1229/2005 ze dne 13. října 2005, který upravuje veřejné dotace účtované do státního rozpočtu v oblastech sociálně-ekonomického vlivu národních parků, č. 342/2007 ze dne 9. března 2007, který upravuje vývoj funkcí programu MaB, jakož i španělského výboru výše uvedeného programu v autonomní organizaci národních parků, č. 599/2016 z 5. prosince, kterým se upravuje licence k používání značky „španělské biosférické rezervace“, č. 598/2016 ze dne 5. prosince, kterým se upravuje složení, funkce a provoz Rady sítě národních parků, a nařízení AAA / 38/2016 ze dne 18. ledna, kterým se stanoví složení, funkce a fungování výboru pro spolupráci a koordinaci národních parků, koordináčních komisí a vědeckého výboru národních parků.

⁶⁸ Jedná se o zák. č. 91/1978, ze dne 28. prosince, o Národním parku Doñana, zák. č. 25/1980, ze dne 3. května, o reklasifikaci Národního parku Tablas de Daimiel, zák. č. 3/191, ze dne 25. března, o zřízení Národního parku Garajonay (ostrov La Gomera), zák. č. 4/1981, ze dne 25. března, o reklasifikaci Národního parku La Caldera de Taburiente (ostrov La Palma), zák. č. 5/1981, ze dne 25. března o reklasifikaci Národního parku Teide (ostrov Tenerife), zák. č. 6/1981, ze dne 25. března, o reklasifikaci Národního parku Timanfaya (ostrov Lanzarote), zák. č. 52/1982, ze dne 13. července, o reklasifikaci a rozšíření Národního parku Ordesa y Monte Perdido, zák. č. 7/1988, ze dne 30. března, o reklasifikaci Národního parku Aigüestortes y Lago de Sant Maurici, zák. č. 14/1991, ze dne 29. dubna, o zřízení Národního mořsko – pozemského parku Archipiélago de Cabrera, zák. č. 16/1995, ze dne 30. května, o vyhlášení Národního parku Picos de Europa, zák. č. 33/1995, ze dne 20. listopadu 1995, o vyhlášení Národního parku Cabañeros, zák. č. 3/1999, ze dne 11. ledna, kterým se zřizuje Národní park Sierra Nevada, zák. č. 15/2002, ze dne 1. července, kterým se vyhláší Národní mořsko-pozemský park Islas Atlánticas de Galicia, zák. č. 1/2007, ze dne 2. března, o vyhlášení Národního parku Monfragüe, zák. č. 7/2013, ze dne 25. června, o vyhlášení Národního parku Sierra de Guadarrama.

Již samotné zakotvení národních parků je velice odlišné. V České republice je úprava národních parků součástí ZOPK, kde je jim věnováno jen dvacet ustanovení. Ve Španělsku jsou národní parky výjimkou mezi chráněnými územími a pro jejich úpravu byl přijat samostatný zákon, který dále předpokládá vyhlášení jednotlivých národních parků dalšími samostatnými zákony. Z tohoto důvodu může česká úprava na první pohled působit poněkud zkratkovitě. Je ale nutné upozornit na fakt, že ZOPK do účinnosti Novely počítal s vyhlásováním národních parků, jejich posláním a bližších ochranných podmínek formou zákona a z Důvodové zprávy k Novele vyplývá, že variantou, která by zakotvila nutnost vyhlášení národních parků a bližších ochranných podmínek v rámci samostatného zákona, se zákonodárce zabýval. Tato varianta však byla zákonodárcem vyhodnocena jako nevhodná z důvodu přílišné podobnosti případných samostatných zákonů pro jednotlivé parky, což by ve výsledku znamenalo další administrativní a finanční zátěž. Argument zákonodárce ve vztahu k administrativní a finanční zátěži nelze považovat za zcela relevantní, pokud je bráno v potaz množství zákonů, které jsou v současné době schvalovány. Nicméně je třeba zmínit Národní park České Švýcarsko, který byl vyhlášen samostatným zákonem, ten ale obsahoval pouhých osm ustanovení. Lze se tak domnívat, že i tuto historickou zkušenost vzal zákonodárce v potaz při svém rozhodování. Dle mého názoru by vyhlásování národních parků jednotlivými zákony bylo v českých podmínkách nadbytečné, to však pouze za předpokladu, že by byla zachována zmiňovaná jednoduchost české úpravy. Španělské království doazajista upravuje národní parky podrobnějším způsobem a pokud by se i český zákonodárce rozhodl pro tuto podrobnější úpravu, byla by aktuální varianta vyhlásování všech národních parků a jejich bližších ochranných podmínek v rámci ZOPK zcela nevhodná. Zároveň nemusí být podrobnost španělské úpravy vždy nejlepším řešením. Právě i neurčitost některých ustanovení ZOPK přijímaných Novelou byla napadena u Ústavního soudu České republiky. Ústavní soud mimo jiné podotkl, že nejdetajnější a kazuistická úprava práv, povinností a skutkových podstat je neblahým důsledkem tzv. hypertrofie práva a že ani nejpodrobnější zákonná úprava nezaručí dodržování zákona, ale naopak vytváří prostor pro obstrukce a obcházení zákona⁶⁹. I proto je možné se domnívat, že používání neurčitých právních pojmů a krátkost české právní úpravy je úmyslem zákonodárce, který se rozhodl dát větší prostor interpretaci.

Novela znamenala velký mezník v legislativě národních parků, samotný legislativní proces byl velmi zdoluhavý a Poslanecká sněmovna přehlasovala senátní návrhy i veto prezidenta. Od účinnosti Novely je tedy veškerá úprava národních parků zakotvena v ZOPK. Nicméně je nutné

---

⁶⁹ ÚSTAVNÍ SOUD: Nález ze dne 25. září 2018, sp. zn. Pl. ÚS 18/17, Česká republika.

vyzdvihnout, že do legislativy národních parků se samozřejmě promítá rozmanitost přírody nacházející se na území porovnávaných států.

Zajímavostí ve věci dalších chráněných území je fakt, že Španělsko, které v této oblasti dalo poměrně velkou volnost autonomním oblastem, se nyní potýká s velmi roztržitým pojmoslovím chráněných území a jejich specifickými podmínkami. Je nutné podotknout, že takový stav působí zmatečně, a to nejen pro běžného turistu.

3 Pojem národního parku a jeho vyhlášení

Chráněná území jako taková jsou obvyklým nástrojem v oblasti ochrany přírody a krajiny, přičemž národní parky jsou jejich tradiční kategorií⁷⁰. ZOPK rozeznává šest druhů zvláště chráněných území, a to národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. Národní parky spolu s chráněnými krajinnými oblastmi spadají do kategorie tzv. velkoplošných zvláště chráněných území. Definice zvláště chráněného území je v ZOPK poněkud zkratkovitá, když klade pouze požadavek, aby taková území byla přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná⁷¹.

Španělská republika ve svém Zákoně o přírodním dědictví a biodiverzitě také upravuje základní druhy chráněných území, a to parky, přírodní rezervace, mořské chráněné oblasti, přírodní památky a chráněné krajiny. Autonomní oblasti poté mohou určit další podtypy těchto kategorií. Chráněná území musí obsahovat reprezentativní přírodní systémy nebo prvky, které jsou zranitelné, ohrožené nebo u nichž je dán zvláštní ekologický, vědecký, krajinný, geologický či výchovný zájem. Zároveň musí být výhradně určena pro ochranu a udržení biologické rozmanitosti, geodiverzity, přírodních zdrojů a kulturních hodnot s tím souvisejících.

Zákon o přírodním dědictví a biodiverzitě stanoví, že národní parky se řídí svou vlastní zvláštní legislativou, kterou je zejména Zákon o národních parcích⁷².

3.1 Pojem národního parku a proces jeho vyhlášení v České republice

Definici národního parku nalezneme v ustanovení §15 ZOPK odst.1, které stanoví, že: *„Rozsáhlá území s typickým reliéfem a geologickou stavbou a převažujícím výskytem přirozených nebo člověkem málo pozměněných ekosystémů, jedinečná a významná v národním či mezinárodním měřítku z hlediska ekologického, vědeckého, vzdělávacího nebo osvětového, lze vyhlásit za národní parky.“* Z této definice vyplývá několik podmínek kladených na území, které je možné vyhlásit za národní park.

---

⁷⁰ STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). (dále citováno jako „Komentář Stejskal“)

⁷¹ Ustanovení § 14 odst. 1 ZOPK.

⁷² Čl. 31 odst. 2 Zákona o přírodním dědictví a biodiverzitě.

Národní park patří mezi velkoplošná zvláště chráněná území, proto je prvním požadavkem rozsáhlost území. Zákon rozsah přesně nestanoví, ale na základě kategorizace IUCN⁷³ se obvykle vyhlášují národními parky území o rozloze větší než jeden tisíc hektarů⁷⁴.

Na území národních parků by se měly vyskytovat přirozené nebo člověkem málo pozměněné ekosystémy, jelikož národní parky slouží k zachování biologické a geologické rozmanitosti a na jejich území je zajištěna ochrana populací druhů v jejich přirozeném prostředí⁷⁵.

Dále by se mělo jednat o jedinečné a významné území v národním či mezinárodním měřítku z hlediska ekologického, vědeckého, vzdělávacího nebo osvětového. Území je třeba hodnotit v porovnání s lokalitami se srovnatelnými podmínkami v České republice či jiných státech a za národní parky by se měla vyhlášovat pouze ta území, která reprezentují nejvýznamnější ekosystémy daného typu a která se vyznačují hojností biologické rozmanitosti⁷⁶, tedy zejména ta, kde se vyskytuje vysoký počet ochrannářsky významných druhů. Na základě shrnutí konference České národní parky 2016 je určen význam národních parků z různých hledisek, a to z hlediska zachování biologické a geologické rozmanitosti, z hlediska hydrologického a klimatického, vědeckého a výzkumného, sociálně–ekonomického, rekreačního a turistického, výchovného a konečně také mezinárodního⁷⁷.

Novela zmiňovaná v předchozích kapitolách této práce rovněž změnila definici národního parku. Důvodem pro její novou podobu byla nedostatečná deklarace skutečnosti, že předmětem ochrany národních parků jsou současně i předměty ochrany evropsky významných lokalit Natura 2000 a dále také potřeba zpřesnění její definice pro soulad pojmu používaného v mezinárodních dokumentech⁷⁸. Původní definice byla obecnější a umožňovala širší výklad než pojem určený IUCN⁷⁹. Výše uvedená kritéria stanovená zákonem je třeba již při návrhu národního parku pečlivě zvážit a předběžně vyhodnotit, zda takové území je objektivně vhodné, aby se stalo národním parkem. Orgány ochrany přírody a instituce Ministerstva životního prostředí by měly rovněž vzít

---

⁷³ Viz kapitola 1.2.1 této práce.

⁷⁴ STLOUKAL, Petr. § 15 [Národní parky]. In: MIKO, Ladislav, BOROVIČKOVÁ, Hana, HAVELKOVÁ, Svatava, ROTH, Petr, STLOUKAL, Petr, VOPÁLKOVÁ, Alena. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 136.

⁷⁵ KONEČNÁ, Michaela. § 15 [Národní parky]. In: VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, Jaroslav, KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub, DIENSTBIER, Filip, PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, Beckova edice komentované zákony, s. 152. (dále citováno jako „*Komentář Vomáčka a kol.*“)

⁷⁶ KONEČNÁ, Michaela. § 15 [Národní parky]. In: *Komentář Vomáčka a kol.*, s. 152.

⁷⁷ KONEČNÁ, Michaela. § 15 [Národní parky]. In: *Komentář Vomáčka a kol.*, s. 153.

⁷⁸ KONEČNÁ, Michaela. § 15 [Národní parky]. In: *Komentář Vomáčka a kol.*, s. 154.

⁷⁹ KONEČNÁ, Michaela. § 15 [Národní parky]. In: *Komentář Vomáčka a kol.*, s. 155.

v potaz, jestli po případném schválení nového národního parku budou schopny toto území efektivně spravovat a zajišťovat příslušnou úroveň ochrany přírody⁸⁰.

Dále zákon stanoví, že veškeré využití území národních parků musí být podřízeno zachování jejich ekologicky stabilních přirozených ekosystémů odpovídajících danému stanovišti a dosažení jejich přirozené biologické rozmanitosti a zároveň musí být v souladu s cíli ochrany sledovanými jejich vyhlášením⁸¹. Tento rámec činností musí být respektován nejen ze strany státní správy, ale i všech ostatních subjektů, a to i v rámci koncepčních nástrojů ochrany životního prostředí a územního plánování a realizačních nástrojů územního plánování⁸².

Zákon nyní jasně definuje dlouhodobé cíle ochrany národních parků, kterými jsou zachování nebo postupná obnova přirozených ekosystémů a nerušený průběh přírodních dějů na převažující ploše území a zachování nebo postupné zlepšování stavu významných ekosystémů na zbývajících plošech. K tomu zákon definuje způsob péče v jednotlivých zónách národních parků⁸³ a zároveň předpokládá vydávání zásad péče o národní parky a dalších strategických a koncepčních dokumentů.

Vyhlašování národních parků fakticky probíhá ve dvou fázích. Prvním krokem je zpracování záměru na vyhlášení národního parku, které zajistí příslušný orgán ochrany přírody, kterým je v tomto případě MŽP. Záměr obsahuje vyhodnocení stavu přírodního prostředí na území, vhodný způsob a rozsah ochrany území, a to včetně bližších ochranných podmínek⁸⁴. Tento záměr se zpřístupní veřejnosti a je prostřednictvím MŽP zaslán dotčeným obcím a krajům. Vlastníkům nemovitých věcí již není doručováno písemné oznámení o záměru, informace je jim sdělena pouze formou veřejné vyhlášky⁸⁵. Dle Hanáka (2018) toto znamená zhoršení postavení vlastníků nemovitých věcí, jelikož úřední desku dnes již sleduje málokdo, zároveň ale uvádí, že ačkoliv tímto byla snížena efektivita jejich ochrany, je proces vyhlašování jedním z mála případů, kdy veřejnost a vlastníci mohou ovlivnit výslednou podobu právního předpisu⁸⁶. K tomu uvádím, že ačkoliv vyhlášení nového národního parku určitě nezůstane bez povšimnutí médií, a tak se vlastníci o tomto záměru dozví i bez písemného oznámení, toto zprostředkování informací v žádném případě nenahrazuje a ani by nemělo nahrazovat informační povinnost státu. Navíc nelze

---

⁸⁰ Komentář Stejskal s. 126.

⁸¹ Ustanovení § 15 odst. 2 ZOPK.

⁸² KONEČNÁ, Michaela. § 15 [Národní parky]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 155.

⁸³ KONEČNÁ, Michaela. § 15 [Národní parky]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 156.

⁸⁴ Ustanovení § 40 odst. 1 ZOPK.

⁸⁵ HANÁK, Jakub. § 40 [Projednáni záměru na vyhlášení zvláště chráněného území]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 297.

⁸⁶ HANÁK, Jakub. § 40 [Projednáni záměru na vyhlášení zvláště chráněného území]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 295.

zaručit, že vlastníci budou informováni tímto neformálním způsobem před uplynutím lhůt k podání námitek. Námitky k předoženému záměru jsou oprávněny podat jak dotčené obce a kraje, tak i vlastníci nemovitostí⁸⁷. Po procesu projednání záměru se přistupuje k samotnému projednání zákona v legislativním procesu. Pokud by tedy došlo k vyhlášení nového národního parku, bude se muset přijmout novela ZOPK, která národní park a jeho ochranné pásmo vyhlásí a určí jeho bližší ochranné podmínky. Systematicky by s největší pravděpodobností ustanovení o bližších ochranných podmínkách nového národního parku bylo umístěno za ustanovení § 16d ZOPK.

Jak již bylo uvedeno výše, národní parky byly v minulosti vyhlašovány v souladu s platnou právní úpravou vládním nařízením⁸⁸, poté byl v roce 1992 přijat ZOPK, který předpokládal vyhlašování národních parků, jejich posláním a bližších ochranných podmínek formou samostatného zákona, a to až do účinnosti Novely. První národní park v České republice byl Krkonošský národní park, který byl vyhlášen vládním nařízením v roce 1963, poté následovaly Národní park Šumava a Národní park Podyjí, které byly vyhlášeny rovněž vládními nařízeními v roce 1991. V roce 1992 došlo k přijetí ZOPK, přičemž kontinuita již existujících národních parků byla zajištěna přechodným ustanovením §90 odst. 9) ZOPK. Za účinnosti ZOPK, který předpokládal vyhlašování národních parků samostatným zákonem, došlo k vyhlášení jediného národního parku, a to Národního parku České Švýcarsko, který byl vyhlášen v roce 1999. Tento mechanismus změnila Novela, která zavedla vyhlašování národních parků, jejich ochranných pásem a bližších ochranných podmínek v rámci ZOPK a územní vymezení národních parků přílohami, přičemž existující národní parky včetně jejich bližších ochranných podmínek byly zahrnuty do ZOPK.

3.2 Pojem národního parku a proces jeho vyhlášení ve Španělském království

Zákon o národních parcích ve svém čl. 4 určuje definici národního parku, která se velice podobá té české, protože také vychází z definice IUCN. *„Národní parky jsou přírodní území, s vysokou ekologickou a kulturní hodnotou, málo měněné vytěžováním nebo činností člověka, která, vzhledem ke kráse své krajiny, reprezentativnosti ekosystémů a jedinečnosti své flory, fauny, své geologie nebo svých geomorfologických formací, mají významnou hodnotu z hlediska ekologického, estetického, kulturního, výchovného a vědeckého, a jejichž zachování zasluhuje přední pozornost a která jsou vyhlašována v obecném zájmu státu.“*

---

⁸⁷ Ustanovení § 40 odst. 4 ZOPK.

⁸⁸ Ustanovení § 8 odst. 1 zák. č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody.

Čl. 5 Zákona o národních parcích a tzv. Hlavní plán Síť národních parků klade klíčové požadavky na reprezentativitu území, jeho rozlohu, stav zachování, územní kontinuitu, osídlení a vnější ochranu území, které má být vyhlášeno národním parkem.

Území musí být výjimečně reprezentativní, co se týče druhů a přírodních znaků některého nebo některých přírodních systémů uvedených v příloze k Zákonu o národních parcích a musí představovat přínos pro jejich zlepšení, zahrnovat určitou část druhů a společenství vlastních tomu přírodnímu systému, který reprezentuje v Síti národních parků, a také být způsobilé zajistit jejich vývoj a další zachování⁸⁹. Kromě oprávněných výjimek by se mělo jednat o nepřetržité, neutřzkovité území bez úžin, dostačující k zachování fyziologických a biologických náležitostí zajišťujících fungování přírodních procesů. Na rozdíl od nás za tímto účelem zákon stanoví minimální limit rozlohy, který je v případě zemských nebo mořsko zemských národních parků nacházejících se na ostrově 5.000 hektarů. Pokud se jedná o zemský nebo mořsko zemský národní park na pevnině nebo v mořských vodách je požadavek na minimální rozlohu zvýšen na 20.000 hektarů⁹⁰. Na převažujícím území s výjimkou oprávněných případů je nezbytné, aby převládaly přírodní útvary bez znaků zemědělských, lesnických nebo hydrologických činností, ani jiných umělých prvků, které by měnily krajinu nebo ekosystémy⁹¹, a nesmí zde být prováděna těžba nebo se nacházet sportovní, průmyslové nebo relaxační zařízení, která nejsou integrována do programů národního parku⁹². Zároveň nelze zahrnout území určená pro městskou zástavbu⁹³ a všechny umělé prvky musí být historicky a kulturně spojeny a integrovány s přírodním okolím, to vše opět s výjimkou oprávněných případů⁹⁴.

Proces vyhlášení španělských národních parků nalezneme v čl. 8 Zákona o národních parcích, který jej dopodrobna upravuje. Národní park se vyhlašuje zákonem schváleným Kortesy, kdy jeho vyhlášení zároveň znamená jeho zahrnutí do Síť národních parků. Přednost mají vždy území reprezentující přírodní systémy, které ještě v Síti národních parků zahrnuty nejsou⁹⁵. Zákonodárna iniciativa v tomto případě náleží jedné nebo více autonomním oblastem, na jejichž území se rozpíná plánovaný národní park, případně Vládě Národa⁹⁶.

---

⁸⁹ Čl. 6 odst. 1 písm. a) Zákona o národních parcích.

⁹⁰ Čl. 6 odst. 1 písm. c) Zákona o národních parcích.

⁹¹ Čl. 6 odst. 1 písm. d) Zákona o národních parcích.

⁹² Čl. 6 odst. 1 písm. e) Zákona o národních parcích.

⁹³ Čl. 6 odst. 2 Zákona o národních parcích.

⁹⁴ Čl. 6 odst. 3 Zákona o národních parcích.

⁹⁵ Čl. 8 odst. 1 Zákona o národních parcích.

⁹⁶ Čl. 8 odst. 2 Zákona o národních parcích.

Prvním krokem při vyhlášení národního parku je schválení počátečního společného návrhu Rady ministrů⁹⁷ a příslušného orgánu autonomních oblastí, na jejichž území se budoucí národní park nachází, který musí obsahovat zejména cíle národního parku, jeho hranice a další zhodnocení dopadů vyhlášení na území, nejen z hlediska ekologického, ale i sociálního, vědeckého, kulturního, či ekonomického. Zajímavé je, že návrh již musí obsahovat preventivní ochranné prostředky území, které v případě schválení návrhu nabudou účinnosti, a to až do doby vyhlášení národního parku zákonem. To znamená, že bez předchozí příznivé zprávy příslušného orgánu správy životního prostředí, nebude možné obdržet žádné povolení nebo licenci, která by nějakým způsobem území měnila, a zejména nebude možné toto území zahrnout do městské zástavby.

Po počátečním schválení je návrh předložen autonomním oblastem a Zákon o národních parcích stanoví, že je dále postoupen Ministerstvu zemědělství, výživy a životního prostředí. Toto ministerstvo však zaniklo a jeho funkce byly rozděleny mezi Ministerstvo zemědělství, rybolovu a výživy a Ministerstvo pro ekologickou transformaci a demografickou výzvu. Nyní tak Ministerstvo pro ekologickou transformaci a demografickou výzvu s přihlédnutím ke zprávám vypracovaným příslušnými ministerskými odbory, autonomními oblastmi a obcemi, předloží nový návrh ke schválení Radě ministrů a příslušným orgánům autonomních oblastí, a nakonec jej předloží Radě Sítě národních parků. Po výše uvedeném procesu vláda vypracuje, schválí a zašle příslušný návrh zákona Kortesům.

Co se týče mořských národních parků podléhajících národní jurisdikci, iniciativa náleží ústřední vládě, která schválí počáteční návrh a následně jej publikuje v Úředním státním věstníku a předloží jej ministerským odborům, autonomním oblastem a dotčeným subjektům a Radě Sítě národních parků. Poté vláda vypracuje, schválí a zašle návrh zákona Kortesům.

Zákon o vyhlášení národního parku musí obsahovat nejméně tyto náležitosti: název národního parku, základní cíle, které musí park splňovat, územní vymezení s popisem zeměpisných hranic, popis přírodních systémů, jedinečných endemických druhů, krajiny a obecně hodnot, které vedly k jeho vyhlášení, zákazy a omezení všech využití a aktivit, které mění nebo ohrožují dosažení cílů v parku v rámci Sítě národních parků, bez ohledu na náhradu škody, která může plynout z legitimních práv a zájmů občanů, jakož i termín pro vyřízení náhrady škody, specifický sankční

---

⁹⁷ Pozn. autora: Rada ministrů je kolektivní orgán vlády skládající se z předsedy vlády, vicepředsedů a ministrů, který je mj. nadán legislativní iniciativou, schvaluje návrhy zákonů a předkládá je poslanecké sněmovně a senátu. Můžeme říct, že je určitou obdobou legislativní rady vlády.

system, územní rozsah ochranných pásem a popis jejich zeměpisných hranic, jejich právní režim a oblast socioekonomického⁹⁸ vlivu⁹⁹.

3.2.1 Síť národních parků

Síť národních parků, jejíž úpravu nalezneme v kapitole III Zákona o národních parcích, je klíčovým pojmem pro pochopení rozdělení kompetencí mezi státem a autonomními oblastmi. Jedná se o integrovaný systém, který se skládá z národních parků, jejich právního rámce, hmotných a lidských zdrojů, institucí a systému vztahů nezbytných pro jeho fungování¹⁰⁰. Tento pojem zahrnuje všechny národní parky a jeho zřízení umožňuje spravovat všechny národní parky na celostátní úrovni, jak bude uvedeno v další kapitole, a také zajišťuje lepší spolupráci mezi orgány jednotlivých národních parků a jednotné vystupování národních parků navenek.

Pro dosažení hlavního cíle Sítě, jímž je zachování reprezentativního vzorku hlavních přírodních systémů pro příští generace, zákon určí dílčí cíle, mezi které patří kompletní a reprezentativní systém předmětných přírodních systémů, spolupráce za účelem dosažení cíle národních parků v oblasti technické, sociální i související s dědictvím, zajištění rámce jednotného jednání, které bude garantovat koordinaci a spolupráci potřebnou k zajištění požadovaného stavu zachování, zajistit spolupráci při jednání mezi veřejnými činiteli zodpovědnými za správu národních parků, přispět socioekonomickému rozvoji skrze spolupráci se správami a dalšími sociálními činiteli přítomnými na území, posílit obraz národních parků a jejich mezinárodní roli a konečně přispět k ekologickému povědomí ve společnosti¹⁰¹.

Za účelem dosažení výše stanovených cílů určuje Zákon o národních parcích funkce hlavní státní správy¹⁰². Mezi tyto funkce patří zejména vypracování Hlavního plánu Sítě národních parků¹⁰³, základní provedení speciálních programů ve spolupráci s autonomními oblastmi, sledování a hodnocení Sítě, vypracování specifických programů společných a horizontálních jednání, přispívání k prohlubování a rozšiřování znalostí o národních parcích, zjednodušení

---

⁹⁸ Pozn. autora: Co zahrnuje oblast socioekonomického vlivu nalezneme v čl. 31 Zákona o národních parcích. Jedná se o oblast skládající se z území obcí, které zasahuje na území národního parku. Orgány veřejné správy budou při brát na tyto ohledy zvláštní ohled a v těchto oblastech podporovat udržitelné ekonomické aktivity za účelem zhodnocování prostředí národního parku.

⁹⁹ Čl. 10 Zákona o národních parcích.

¹⁰⁰ Čl. 14 Zákona o národních parcích.

¹⁰¹ Čl. 15 Zákona o národních parcích.

¹⁰² Pozn. autora: Výkonnou moc ve Španělském království tvoří vláda a hlavní státní správa. Hlavní státní správa je veřejnou organizací řízenou vládou, jejímž prostřednictvím stát zajišťuje rozvoj a provádí veřejnou politiku nebo poskytuje služby.

¹⁰³ Viz kapitola 5.2 této práce.

komunikace mezi osobami pracujícími v rámci Sítě, návrhy rozšíření kooperačních nástrojů mezi správami, podporování ekonomických aktivit ve vztahu k veřejnosti, podporování udržitelného rozvoje na území oblastí socioekonomického vlivu a zastupování Španělska v podobných sítích¹⁰⁴.

3.3 Shrnutí a komparace

Již definice zvláště chráněného území se liší, když česká verze stanoví pouze tři obecné požadavky na zvláště chráněné území a Španělské království jeho vymezení podmiňuje výskytem přírodních hodnot a ekosystémů. Je však logické, že aby bylo možno tyto přírodní hodnoty chránit, což je účelem zvláště chráněných území, je nezbytné, aby se na něm tyto hodnoty vyskytovaly.

Jak česká, tak španělská definice vychází z již zmíněného vymezení národního parku IUCN¹⁰⁵. Obě definice kladou důraz nejen na ekologickou ale i na kulturní hodnotu území, na nezměněnost území činností člověka a na význam tohoto území v celostátním měřítku. I tak lze mezi nimi najít několik rozdílů. Španělsko výslovně uvádí minimální rozlohu území národního parku, kterou česká úprava konkrétně neuvádí, avšak je třeba podotknout, že i tak by všechny české národní parky hranici minimální rozlohy španělského národního parku splnily¹⁰⁶. Španělsko ovšem více rozvádí požadavky na fyziologické parametry území jako je jeho jednotnost. Zajímavostí je, že Španělsko na rozdíl od České republiky zmiňuje i krásu krajiny, což je dle mého názoru subjektivním měřítkem, reflektuje však jeden z nejstarších důvodů zřizování národních parků, kterým byla krása přírody a potřeba jejího zachování pro estetické účely. Samozřejmostí obou právních úprav je nemožnost zahrnout do území národního parku městskou zástavbu. Česká republika tuto podmínku výslovně neupravuje, vyplývá však už jen z požadavku na nezměněnost území lidskou aktivitou a z ochranných podmínek.

Protože jsou v České republice národní parky vyhlášeny v rámci ZOPK, musel by se národní park vyhlásit jeho novelou. Tato forma vyhlášení národních parků, kdy bude vždy nezbytné novelizovat znění ZOPK, byla mj. Novele vytýkána v rámci řízení před Ústavním soudem České republiky¹⁰⁷. Navrhovatel namítal, že by novelizace ZOPK mohla vyústit v politické obchody a dát prostor tzv. přílepkům, tedy částem zákona, které jsou schváleny formou pozměňovacího návrhu k naprosto nesouvisející normě. Ústavní soud však v rámci testu proporcionality určil, že se jedná o řešení nezbytné, které odstraňuje roztržičnost právní úpravy v zákoně a ve zřizovacích

---

¹⁰⁴ Čl. 16 Zákona o národních parcích.

¹⁰⁵ Viz podkapitola 1.2.1 této práce.

¹⁰⁶ Pozn. autora: Národní park Podyjí s rozlohou 63 km² tedy 63000 hektarů je nejmenším národním parkem České republiky.

¹⁰⁷ ÚSTAVNÍ SOUD: Nález ze dne 25. září 2018, sp. zn. Pl. ÚS 18/17, Česká republika.

právních předpisech, a vzal v potaz i Důvodou zprávu k Novele, ze které plyne, že se možností vyhlášovat národní parky samostatným zákonem zákonodárce zabýval, avšak tato možnost nebyla shledána jako vhodná¹⁰⁸. Dle mého názoru jsou tyto obavy liché, protože v České republice se aktuálně nachází čtyři národní parky a v blízké době se nepředpokládá vyhlášení parků nových. Jediným možným adeptem je Křivoklátsko, o jehož vyhlášení se v průběhu minulých let již několikrát hovořilo, avšak zatím k němu nedošlo¹⁰⁹. V případě Španělského království by situace byla jiná a dle mého neadekvátní, protože vyhlásování národních parků v rámci Zákona o národních parcích by způsobilo nepřehlednost úpravy a mohlo by docházet k nesouvisejícím změnám úpravy, jak bylo namítáno v České republice.

Česká republika neupravuje speciální zákonodárnou iniciativu v oblasti vyhlásování národních parků a tou tedy disponuje v souladu s čl. 41 ústavního zákona č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, poslanec, skupina poslanců, Senát, vláda a zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku. Velký rozdíl spatřuji v tom, že španělská zákonodárná iniciativa v oblasti národních parků náleží jen autonomní oblasti nebo španělské vládě a ve srovnání s Českou republikou je tedy značně omezen počet subjektů, kteří jí disponují. Návrh na vyhlášení území podává Rada Ministrů spolu s orgánem autonomní oblasti, na jejímž území se národní park nachází. Součástí tohoto návrhu musí být rovněž ustanoveny předběžné ochranné podmínky zamýšleného národního parku, což mi přijde jako logický krok. Proto velice kladně hodnotím opětovné zavedení předběžné ochrany vyhlásovaného území Novelou. Institut předběžné ochrany totiž není v českém právním řádu novinkou, avšak byl z českého právního řádu v roce 2009 odstraněn¹¹⁰. Období předběžné ochrany může trvat nejdéle dva roky, což je dostatečná doba pro přijetí zákona, jímž se národní park vyhlásí¹¹¹. Nad čím se však stejně jako Hanák (2018) pozastavuji, je snížení informovanosti vlastníků nemovitostí v národních parcích¹¹². Považuji za nepřijatelné, že za situace, kdy je obecně známo, že občané úřední desky sledují málo nebo vůbec, zákonodárce limitoval povinnost informovat vlastníka nemovité věci o záměru na vyhlášení chráněného území, jež se ho dotýká a kterým mu budou omezena práva, pouze na zveřejnění na úřední desce a připouští tak možnost, že se o tom vlastník vůbec nedozví. Orgán ochrany přírody by se měl vynasnažit informovat o tomto případném omezení vlastnického práva vlastníka

---

¹⁰⁸ ÚSTAVNÍ SOUD: Nález ze dne 25. září 2018, sp. zn. Pl. ÚS 18/17, Česká republika.

¹⁰⁹ Nedej se: Křivoklátsko národním parkem. *Www.ceskatelevize.cz* [online]. 2014 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1095913550-nedej-se/11955-krivoklatsko-narodnim-parkem/>

¹¹⁰ Ustanovení § 40 odst. 3 ZOPK, ve znění platném do 30.11.2009.

¹¹¹ Ustanovení § 40 odst. 5 ZOPK.

¹¹² HANÁK, Jakub. § 40 [Projednáni záměru na vyhlášená zvláště chráněného území]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 297.

nemovité věci všemi dostupnými prostředky, aby se tak zabránilo případným sporům a negativním tendencím společnosti vůči ochraně přírody.

Poměrně velkým rozdílem, který však opět plyne z větší rozmanitosti španělského území a odlišného státního zřízení, je integrace všech španělských národních parků do systému Sítě národních parků, která je klíčovým pojmem v celé španělské úpravě národních parků. Protože je správa jednotlivých národních parků svěřena autonomním oblastem¹¹³, je potřeba, aby byly nějakým způsobem koordinovány i na státní úrovni, což je zajišťováno zastoupením v Síti národních parků. V České republice by koordinační funkci mělo zajišťovat MŽP.

---

¹¹³ Viz podkapitola 4.2.1 této práce.

4 Správa a instituce národních parků

4.1 Správa a instituce národních parků v České republice

4.1.1 Ministerstvo životního prostředí

MŽP je ústředním správním orgánem státní správy pro ochranu přírody¹¹⁴, který vykonává vrchní státní dozor v ochraně přírody a krajiny¹¹⁵. Pro oblast národních parků je důležité, že MŽP řídí činnost správ národních parků¹¹⁶, jmenuje jejich ředitele, je odvolacím orgánem proti rozhodnutí učiněným správou národních parků¹¹⁷ a zřizuje správy národních parků¹¹⁸, zajišťuje zpracování, oznamuje a projednává záměry na vyhlášení a návrhy právních předpisů, kterými se národní parky vyhláší¹¹⁹, schvaluje zásady péče¹²⁰ a vydává vyhlášky, kterými se stanoví nebo mění klidová území národních parků nebo zóny ochrany přírody¹²¹.

4.1.2 Správa národního parku

Speciálními orgány státní správy vykonávajícími správu na území národních parků jsou správy národních parků. Ty nejsou organizačními složkami státu, jak tomu bylo dříve u NP České Švýcarsko, ale příspěvkovými organizacemi, jak tomu bylo i před účinností Novely u zbývajících národních parků. Jedná se o subjekty, na něž byl výkon státní správy přenesen¹²². Na území národních parků a jejich ochranných pásem, vykonává správa národního parku působnost obecních úřadů, pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, krajských úřadů a Agentury ochrany přírody a krajiny, pokud není příslušné MŽP. Dále uděluje souhlasy k činnostem omezeným nebo zakázaným ochrannými podmínkami a je odvolacím orgánem proti rozhodnutím, které byly vydány orgány obcí. Správa národního parku zřizuje radu národního parku, jmenuje a odvolává její členy a zpracovává zásady péče o národní parky¹²³. Správy jsou rovněž významným odborným subjektem, který provádí různá šetření, monitoruje stav přírody a spolupracuje s dalšími odbornými a vědeckými institucemi¹²⁴. Správy zajišťují péči o přírodní a krajinné prostředí, ekosystémy a jejich složky, k čemuž jsou oprávněny hospodařit s majetkem

---

¹¹⁴ Ustanovení § 79 odst. 1 ZOPK.

¹¹⁵ Ustanovení § 79 odst. 2 písm. f) ZOPK.

¹¹⁶ Ustanovení § 79 odst. 2 písm. g) ZOPK.

¹¹⁷ Ustanovení § 79 odst. 2 písm. r) ZOPK.

¹¹⁸ Ustanovení § 79 odst. 2 písm. t) ZOPK.

¹¹⁹ Ustanovení § 79 odst. 2 písm. e) ZOPK.

¹²⁰ Ustanovení § 79 odst. 2 písm. j) ZOPK.

¹²¹ Ustanovení § 79 odst. 2 písm. g) ZOPK.

¹²² HANÁK, Jakub. § 78 [Působnost Agentury a správ národních parků]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 572.

¹²³ Viz kapitola 5.1.1 této práce.

¹²⁴ HANÁK, Jakub. § 78 [Působnost Agentury a správ národních parků]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 572.

státu¹²⁵. Dále je třeba podotknout, že správa národního parku má rovněž působnost ve vztahu k ptáčím oblastem a evropsky významným lokalitám, pokud se nacházejí na území národních parků¹²⁶.

Pojetí správ národních parků však skýtá své nevýhody. Správy národních parků totiž vystupují při ochraně přírody v trojím postavení.¹²⁷ Jsou orgánem státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny, plní funkce odborné organizace a zároveň jsou i subjektem hospodařícím se státními lesy na území národního parku. Předmětem kritiky je zejména spojení výkonu státní správy s činností soukromoprávního subjektu¹²⁸ v jedné instituci. Správy se totiž dostávají do situací, kdy samy žádají o povolení činnosti jinak zákonem zakázané, zároveň přikládají odborné stanovisko, které samy vytvoří, a poté o této žádosti vedou správní řízení. Nejvyšší správní soud zhodnotil spojení rolí správy národního parku při plnění povinností plynoucích ze zákona a uvedl, že považuje toto propojení za nešťastné a netransparentní. Je otázkou, zda by nebylo vhodné tyto role oddělit. Ovšem nová instituce na úseku ochrany přírody by znamenala další byrokratickou a finanční zátěž, a to nejen ve formě personálního aparátu. Např: Hanák (2018) vyjadřuje obavu, že by oddělení těchto rolí bylo jen formálním krokem a personální obsazení i způsob práce by zůstaly stejné¹²⁹.

Problém představuje fakt, že ne ve všech správách národních parků dochází k dostatečnému zapojení odborných pracovníků do výzkumu vedeného na území národního parku¹³⁰. Jak plyne z hodnotící zprávy MŽP¹³¹, Národní park Šumava a Krkonošský národní park mají vyčleněny pracovníky výhradně pro koordinaci výzkumu, kdežto ostatní, menší národní parky tyto pozice zavedeny nemají. Pracovníci malých národních parků se tak podílí na výzkumu nanejvýš v rámci externích výzkumných týmů, které v parku provádí vlastní výzkumy. V Krkonošském národním parku a v Národním parku Šumava správy samy podávají vědecké projekty a disponují vědeckými pracovníky. Dochází tak k znevýhodňování malých národních parků, jelikož jejich pracovníci vykonávají více rozličných pracovních úkonů a nemohou se tak dostatečně specializovat a

---

¹²⁵ Ustanovení § 78 odst. 9 ZOPK.

¹²⁶ Ustanovení § 78 odst. 2 ZOPK.

¹²⁷ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD: Rozsudek ze dne 30. srpna 2013, č. j. 2 Aps 7/2012-47.

¹²⁸ Pozn. autora.: Veřejný ochránce práv podotkl, že správa má při hospodaření se státními lesy postavení soukromoprávního subjektu, byť jsou státním majetkem, a tak není zaručena nestrannost výkonu státní správy.

¹²⁹ HANÁK, Jakub. § 78 [Působnost Agentury a správ národních parků]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 573.

¹³⁰ Pozn. autora: Dle Hodnotící zprávy MŽP Krkonošský národní park zaměstnává celkem 254 pracovníků, Národní park Šumava v průměru 267 pracovníků, Národní park Podyjí disponuje 46 systematizovanými místy a Národní park České Švýcarsko zaměstnává 55 pracovníků.

¹³¹ DUŠEK, Jan, Vojtěch KOTECKÝ, Jan KRAJHANZL, Jan ŠTURSA a Tomáš VRŠKA. *Hodnocení národních parků České republiky: Syntetická zpráva, Zpráva hodnotícího panelu prosinec 2019* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2019 [cit. 2020-11-26]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_parky/\\$FILE/OZUOPK-Hodnoceni_NP-20200803.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_parky/$FILE/OZUOPK-Hodnoceni_NP-20200803.pdf), s. 16.

vzdělávat v dané oblasti. MŽP přístup k výzkumu nekoordinuje a není jasné, zda správy mají zaměstnávat speciální vědecké pracovníky pro výzkum, či ne. Navrhují zavedení jednotného přístupu k zaměstnávání vědeckých pracovníků v rámci správ národních parků a zapojení pracovníků do výzkumu, protože správa národního parku jakožto instituce zajišťující odbornou péči o národní park by se na vědecké práci měla podílet přímo. Hodnotící zpráva MŽP poukazuje i na další problém, a tím je nedostatečná koordinace správ národních parků a vzdělávání pracovníků správ v oblasti počítačové gramotnosti. Správy shromažďují velké množství dat, která se však nedostatečně využívají. Znovu je tak dána nerovnost postavení malých a velkých parků, kdy opět dochází k tomu, že odborní pracovníci, kteří mají na starost správu sítě, jsou vytíženi dalšími pracovními úkony při výkonu státní správy a nemají tak dostatečnou kapacitu k plnění úkolů v oblasti informačních technologií. Dle mého názoru se jedná o podceňovaný problém, který by však měl poměrně jednoduché, i když možná finančně nákladné řešení, a to zavedení jednotného systému správy dat a školení zaměstnanců správ národních parků. To samé je možné aplikovat i na odlišné způsoby monitoringu v jiných oblastech¹³².

Je třeba uvést, že právní úprava nedostatečně reflektuje rozdíly mezi správou a péčí o velké národní parky, jako je Národní park Šumava a Krkonošský národní park, a malé národní parky, jako je Národní park Podyjí a Národní park České Švýcarsko. Na území národních parků se nachází rozdílné množství obcí a národní parky mají samozřejmě odlišné rozpočty. Tyto faktory ovlivňují fungování národních parků a prostředky, kterými správy národních parků disponují, jak lze pozorovat i na příkladu výše zmíněného problému s personálními zdroji. Jednotná právní úprava tak znemožňuje rozdílné spravování malých a velkých národních parků, a proto by bylo vhodné pravidla pro fungování správ jednotlivých národních parků více specifikovat.

4.1.3 Rada národního parku

Rady národních parků jsou důležitým iniciativním a konzultačním orgánem správ národních parků. Radu národního parku zřizuje příslušná správa národního parku¹³³. Rada projednává všechny důležité dokumenty ochrany a řízení národního parku a jeho ochranného pásma. Zákon demonstrativně uvádí příklady těchto dokumentů, a to členění území národního parku do zón

---

¹³² DUŠEK, Jan, Vojtěch KOTECKÝ, Jan KRAJHANZL, Jan ŠTURSA a Tomáš VRŠKA. *Hodnocení národních parků České republiky: Syntetická zpráva, Zpráva hodnotícího panelu prosinec 2019* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2019 [cit. 2020-11-26]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_parky/\\$FILE/OZUOPK-Hodnoceni_NP-20200803.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_parky/$FILE/OZUOPK-Hodnoceni_NP-20200803.pdf), s. 16.

¹³³ Ustanovení § 20 odst. 1 ZOPK ve spojení s ustanovením §78 odst. 11 ZOPK.

ochrany přírody a zásady péče o národní park¹³⁴. Rada není orgánem ochrany přírody ve smyslu §75 ZOPK a není ani správním úřadem, a tedy nemá působnost v oblasti rozhodování o základních nebo bližších ochranných podmínkách¹³⁵.

Delegovanými členy rady jsou zástupci všech obcí a krajů, na jejichž území se národní park rozkládá, pokud se jedná o národní park v horské oblasti, tak i zástupci příslušné Horské služby. Jmenovanými členy rady mohou být významné osoby z oblasti ochrany přírody, lesnictví, zemědělství, vodního hospodářství, obchodu a cestovního ruchu a odborníci vědeckých a odborných pracovišť, popřípadě z jiných orgánů státní správy. Tyto osoby jmenuje a odvolává příslušná rada národního parku¹³⁶. Po Novele již není na příslušném samosprávném celku, zda bude mít zájem být v radě zastoupen, nýbrž je jeho zákonnou povinností zástupce delegovat¹³⁷. Cílem této změny je dle Důvodové zprávy k Novele posílení funkce rady ve výměně informací mezi správou a regionem¹³⁸. Konečná (2018) uvádí, že tuto změnu vnímá jako prospěšnou, nicméně dodává, že i před účinností Novely by bylo odmítnutí zastoupení považováno za nežádoucí z důvodu odpovědnosti samosprávných celků a horské služby k věcem veřejným¹³⁹. Poměrně důležitou změnou je, že zákon již neobsahuje podmínku teritoriální vázanosti jmenovaných zástupců, a tak mohou být tito významní zástupci jmenováni z území celé republiky¹⁴⁰. Zákon výslovně neurčuje, které konkrétní orgány má rada mít. Většinou se jedná o plénum, předsedu a místopředsedu, popřípadě o výkonný výbor nebo další pracovní skupiny.

Zákon také výslovně stanovuje dokumenty, na nichž je správa národního parku povinna se s radou dohodnout. Jedná se o návrhy zón národního parku, klidových území, návrhy cest a tras v klidových územích národního parku a návrhu vyhrazených míst.. Pokud jde o zásady péče, je správa národního parku povinna dohodnout je s radou postupem dle ustanovení §38a, který upravuje proces přijetí tohoto dokumentu¹⁴¹. Pro případy, kdy k výše zmíněné dohodě nedojde, zákon stanoví kontrolní mechanismus. Rada je oprávněna prostřednictvím správy národního parku předložit rozpor se svým stanoviskem MŽP, které může problematický návrh upravit.

---

¹³⁴ KONEČNÁ, Michaela. § 20 [Rada národního parku]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 209.

¹³⁵ Komentář Stejskal, str. 140.

¹³⁶ Ustanovení § 20 odst. 2 ZOPK.

¹³⁷ KONEČNÁ, Michaela. § 20 [Rada národního parku]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 210.

¹³⁸ Důvodová zpráva k Novele, s. 16.

¹³⁹ KONEČNÁ, Michaela. § 20 [Rada národního parku]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 210.

¹⁴⁰ KONEČNÁ, Michaela. § 20 [Rada národního parku]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 210.

¹⁴¹ Ustanovení § 20 odst. 3 ZOPK.

4.1.4 Obce

Zákon v souladu s principem účasti veřejnosti na ochraně životního prostředí dává obcím oprávnění vyjadřovat se k vyhlášení a rušení zvláště chráněných území a jejich ochranných pásem. Návrhy na vyhlášení těchto území jsou tak zasílány obcím, jejichž území se dotýkají, a ty pak mohou uplatnit své námitky. Je tomu tak nejen proto, že vyhlášení zvláště chráněných obcí s sebou nese jistá omezení, která se obcí týkají, ale i z toho důvodu, že obce mohou přispět svou znalostí území¹⁴². Dále zákon stanoví, že orgány ochrany přírody jsou povinny spolupracovat s obcemi a poskytovat jim potřebná vysvětlení k zásahům do přírody i způsobům její ochrany, které mohou ovlivnit území obcí nebo omezit výkon práv jejich obyvatel¹⁴³. Proto by se měly záměry na vyhlášení zvláště chráněných území s obcí předjednat¹⁴⁴. Je žádoucí, aby obce a jejich obyvatelé byli seznámeni s důvody zásahů a zabránilo se tak případným negativním tendencím vůči opatřením na ochranu přírody, jak bylo možné pozorovat na případu Národního parku Šumava, kdy někteří šumavští starostové nesouhlasili s plánem péče a také při sporech u projednávání Novely. Avšak v těchto případech nebyla jádrem sporu nedostatečná informovanost, ale spíše rozdílné socioekonomické zájmy některých obcí a představitelů veřejnosti příklánějícím se k přírodě vstřícnějším pravidlům. Dle mého názoru je třeba zdůraznit, že obce, které samy těží ze stavu přírody na svém území, jelikož se jedná o turisticky atraktivní lokalitu, by měly vzít v potaz fakt, že pokud by došlo k oslabení ochrany přírody a k jejímu případnému znehodnocení, přijde region i o své návštěvníky. Nemluvě o tom, že ochrana přírody a krajiny má zcela jistě význam přesahující obce a že národní parky jsou významnou lokalitou na státní, potažmo evropské úrovni, a tak nelze stavět zájmy obcí nad zájem veřejný na ochraně přírody v národních parcích.

Na rozdíl od jiných zvláště chráněných území mají obce nacházející se na území národního parku zvláštní postavení. Mohou se totiž podílet i na způsobu péče o národní park a jeho hospodaření, a to prostřednictvím svých zástupců v radě národního parku¹⁴⁵. Správa národního parku je povinna dohodnout s radou nejdůležitější nástroje ochrany jako je zonace, klidová území či zásady péče o národní park¹⁴⁶. Obce prostřednictvím svých zástupců v Radě národního parku nejen přímo komunikují se Správou národního parku, ale mají šanci reálně ovlivnit klíčové dokumenty národního parku, a tak i jeho směřování.

---

¹⁴² VOMÁČKA, Vojtěch. § 71 [Účast obcí]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 543.

¹⁴³ Ustanovení § 71 odst. 2 ZOPK.

¹⁴⁴ MAZANCOVÁ, Eva. In: DAMOHORSKÝ, Milan, SNOPOKOVÁ Tereza a kol. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015, s. 93.

¹⁴⁵ Viz kapitola 4.1.3 této práce.

¹⁴⁶ Ustanovení § 20 odst. 3 ZOPK.

Po účinnosti Novely došlo k upřesnění a posílení role obcí, a to při projednávání opatření obecné povahy v oblasti zvláště chráněných území, a tedy i při projednávání klidových území. ZOPK jim přiznává postavení dotčeného orgánu¹⁴⁷ podle § 172 odst. 1 správního řádu a orgán ochrany přírody, kterým je v našem případě správa národního parku, je povinen s nimi projednat návrh opatření předtím, než jej doručí vyhláškou k připomínkování ostatním zainteresovaným subjektům¹⁴⁸.

4.1.5 Stráž přírody

Stráž přírody je subjektem sui generis¹⁴⁹, který ustanovuje správa národního parku za účelem kontrolní činnosti v oblasti dodržování předpisů pro ochranu přírody a krajiny. Stráž v sobě kombinuje prvky orgánu veřejné správy a dobrovolné účasti fyzických osob¹⁵⁰. Zákon také rozeznává stráž přírody jako úřední osobu a dává jí určité pravomoci. Může například zjišťovat totožnost osob, vybírat blokové pokuty za přestupky či v nezbytných případech vstupovat na cizí pozemky.

4.2 Správa a instituce národních parků ve Španělském království

Španělské království Zákonem o národních parcích zakotvilo jedinečný systém správy národních parků, který odpovídá španělskému státnímu zřízení jak v politické, tak i ve správní oblasti. Jeho základem jsou dva pilíře správy národních parků, přímá správa každého parku jednotlivými příslušnými autonomními oblastmi a zároveň státní správa Síť národních parků a řízení celého systému centrální vládou skrze samostatnou instituci nazvanou Autonomní agentura národních parků¹⁵¹.

Zákon o národních parcích výslovně přiznává správu národních parků autonomním oblastem. Nebylo tomu tak vždy. Spor o to, zda kompetence v oblasti životního prostředí náleží do pravomoci státu nebo autonomních oblastí řešil několikrát Ústavní soud Španělského království, a to klíčovými rozsudky z roku 1995 a 2004¹⁵².

---

¹⁴⁷ Ustanovení § 71 odst. 4 ZOPK.

¹⁴⁸ Důvodová zpráva k Novele, s. 48.

¹⁴⁹ VOMÁČKA, Vojtěch. § 81 [Stráž přírody]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 590.

¹⁵⁰ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 277.

¹⁵¹ *Ley 30/2014, de 3 de diciembre de Parques nacionales: Předmluva* [online]. Organismo Autónomo Parques Nacionales, s. 1 [cit. 2020-09-08]. Dostupné z: https://www.miteco.gob.es/es/red-parques-nacionales/ley-parques-bilingue_tcm30-61377.pdf

¹⁵² ÚSTAVNÍ SOUD: Rozsudek č.j. 102/1995, ze dne 26. června 1995, Španělské království.

ÚSTAVNÍ SOUD: Rozsudek 194/2004, ze dne 4. listopadu 2004, Španělské království.

Počátkem sporu bylo přijetí zákona o zachování přírodních území a divoké fauny a flóry, který předpokládal výlučnou správu státu ve věcech zvláště chráněných území, ale na základě ústavy měl mít stát kompetence pouze k přijetí základní legislativy v oblasti životního prostředí. Pět autonomních oblastí tento zákon napadlo a ústavní soud jim dal v roce 1995 za pravdu, když rozhodl, že správa národního parku nemůže být výlučnou pravomocí státu¹⁵³, že základní legislativa zahrnuje pouze primární směřování či základ úpravy, a stát by tak měl poskytovat společný normativní rámec, který je nadřazený zájmům jednotlivých autonomních oblastí. Ústavní soud měl mimo jiné za to, že pokud by tato pravomoc byla svěřena autonomním oblastem, mohly by nastavit vhodnější režim ochrany, ale zejména seznal nesoulad s ústavním pořádkem. Proto byla v roce 1997 zavedena tzv. spoluspráva národních parků prostřednictvím komise složené ze zástupců státu a zástupců autonomní oblasti. I toto nastavení bylo napadnuto několika autonomními oblastmi, které měly za to, že takové přivlastnění pravomoci správy národních parků státem odporuje ustanovení, které předpokládalo přijetí určitého právního rámce v oblasti národních parků ústřední státní mocí a přijetí norem zaručujících přísnější ochranu autonomními oblastmi. Kritizovaly také některé pravomoci patronátů, které rovněž zasahovaly do výlučných pravomocí autonomních oblastí¹⁵⁴. Ústavní soud rozhodl, že i v tomto systému spatřuje protiústavní skutečnosti a správa národních parků by měla náležet autonomním oblastem. Stát si tak zachoval pouze pravomoci v oblasti vyhlášení a přijetí zásadních opatření¹⁵⁵. Období po prvním rozhodnutí ústavního soudu, kdy náležela správa autonomním oblastem a státu, bývalo mnohými autory považováno za nejvhodnější, a proto další vyslovení nesouladu s ústavním pořádkem bylo rozporně přijímáno organizacemi na ochranu životního prostředí a dalšími institucemi včetně některých institucí autonomních oblastí¹⁵⁶.

Systém této dvojí správy doplňují poradní orgány, orgány spolupráce a koordinační orgány, jejichž funkce stanoví Zákon o národních parcích. Jedná se o správní rady jednotlivých národních parků, tzv. Patronáty¹⁵⁷, Výbor pro spolupráci a koordinaci národních parků, Koordinační komisi v případě nadnárodního parku, Radu Síťe národních parků a Vědecký výbor národních parků.

---

¹⁵³ ÚSTAVNÍ SOUD: Rozsudek č.j. 102/1995, ze dne 26. června 1995, Španělské království.

¹⁵⁴ ÚSTAVNÍ SOUD: Rozsudek 194/2004, ze dne 4. listopadu 2004, Španělské království.

¹⁵⁵ MÉNDEZ, RAFAEL. El Constitucional otorga la gestión de los parques nacionales a las autonomías: El tribunal limita la función del Ministerio de Medio Ambiente a la supervisión general [online]. *EDICIONES EL PAÍS S.L.*, 16 Nov 2004 [cit. 2020-10-24]. Dostupné z: https://elpais.com/diario/2004/11/16/sociedad/1100559603_850215.html

¹⁵⁶ RADA MARTÍNEZ, Basilio. Parques Nacionales: razones para una ley. *Ambiente* [online]. Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente, Marzo 2014, 2014(106) [cit. 2020-10-25]. ISSN 1577-9491. Dostupné z: https://www.mapa.gob.es/ministerio/pags/Biblioteca/Revistas/pdf_AM%2FAmbienta_2014_106_4_15.pdf s.6.

¹⁵⁷ Pozn. autora: V Andalusii se tento orgán nazývá Rada pro účast.

Věcná správa je určena Hlavním plánem Sítě národních parků, který byl schválen královským dekretem. č. 389/2016, z 22. října, kterým se schvaluje Hlavní plán Sítě Národních parků¹⁵⁸. Tento plán je hlavním nástrojem plánování Sítě a zahrnuje vývoj dalších plánů a společných programů ve spolupráci s autonomními oblastmi.

4.2.1 Správa vykonávaná na úrovni autonomních oblastí

Správu a organizaci národních parků svěřuje zákon přímo autonomním oblastem, na jejichž území se národní park nachází¹⁵⁹. Za tímto účelem jsou v zákonech o vyhlášení jednotlivých národních parků zřízeny další instituce a upraveny jejich pravomoce. Mezi institucemi jednotlivých parků můžeme najít určité rozdíly, a to zejména mezi parky vyhlášenými zákony novějšími a zákony staršími. Dále je třeba uvést, že na základě čl. 20 Zákona o národních parcích, který předpokládá přijetí plánu péče¹⁶⁰, budou přijaté rovněž obecné normy správy parku.

Protože se často objevují situace, kdy se národní park nachází na území více než jedné autonomní oblasti, dává zákon možnost zainteresovaným autonomním oblastem uzavřít vzájemné dohody, jejichž obsahem bude přijetí podpůrných pravidel pro správu a řízení národního parku¹⁶¹.

4.2.2 Správa vykonávaná na státní úrovni

Běžná správa a řízení národních parků náleží státní správě národních parků vyhlášených na území mořských vod pod národní jurisdikcí¹⁶². Pokud se národní park nachází na území dvou nebo více autonomních oblastí, mohou Vláda národa a vlády příslušných autonomních oblastí přijmout další podpůrné dohody v oblasti řízení a správy¹⁶³.

Zároveň zákonodárce dbal na to, aby mu byla zachována možnost zasáhnout do řízení národních parků autonomními oblastmi, pokud je to nutné. Jedná se o případy, kdy by byla úroveň zachování a udržování národního parku na neuspokojivé úrovni a ostatní koordinační mechanismy by se neprokázaly jako účinné. Takový zásah je možný pouze po předchozí formální výzvě učiněné autonomní oblastí ke zjednání nápravy¹⁶⁴. Jedná se vlastně o prostředek poslední instance, který v případě selhání řízení autonomních oblastí dává státu možnost zakročit z důvodu veřejného

---

¹⁵⁸ Real Decreto 389/2016, de 22 de octubre, por el que se aprueba el Plan Director de la Red de Parques Nacionales.

¹⁵⁹ Čl. 21 odst. 1 Zákona o národních parcích.

¹⁶⁰ Viz kapitola 5.2 této práce.

¹⁶¹ Čl. 21. odst. 3 Zákona o národních parcích.

¹⁶² Čl. 21 odst. 2 Zákona o národních parcích.

¹⁶³ Čl. 21 odst. 3 Zákona o národních parcích.

¹⁶⁴ Čl. 22 Zákona o národních parcích.

zájmu na ochraně přírody na území národního parku, který přesahuje zájem jednotlivých autonomních oblastí. Stejně tak můžeme vnímat pravomoc státu vyhlásit v případě ekologické katastrofy nouzový stav na území národního parku.

Státní správě náleží zejména správa Sítě národních parků, aby bylo zajištěno, že činnosti dalších orgánů působících v oblasti národních parků jsou konzistentní. Koordinační činnost státu je nutné vyzdvihnout, protože v minulosti, kdy byla vyslovena protiústavnost tzv. spolusprávy státu a autonomních oblastí ve vztahu k národním parkům, zákon tuto kompetenci nerefletoval a nevytvořil žádný koordinační orgán. Vzniklo tak určité vzduchoprázdno, kdy společné fungování národních parků nikdo neřídil a autonomní oblasti si vykládaly právní rámec stanovený státem, jak chtěly. Samotná Autonomní agentura národních parků, která je státním orgánem zřízeným za účelem řízení národních parků, měla problémy získat dokumentaci nezbytnou pro svou práci, protože nebyla zavedena informační povinnost autonomních oblastí vůči Autonomní agentuře národních parků¹⁶⁵.

Rozsah těchto pravomocí reflektuje výše zmíněné rozhodnutí ústavního soudu, který zachovává státu zejména pravomoc koordinační a pravomoc za určitých podmínek zasáhnout do samosprávy národních parků. V souladu s ústavou je i pravomoc státu vypracovat a schválit Hlavní plán Sítě národních parků a Radu Sítě národních parků¹⁶⁶.

Státní správa je zajišťována zejména prostřednictvím Autonomní agentury národních parků, která byla zřízena královským dekretem č. 1055/1995, ze dne 23. června, kterým se částečně upravuje základní struktura Ministerstva zemědělství, rybolovu a výživy¹⁶⁷, a to sloučením dvou předchozích institucí, které měly určité pravomoci na úseku národních parků. Je vládním orgánem spadajícím pod Ministerstvo pro ekologickou změnu a populační výzvu. Mezi funkce této Agentury patří zejména plánování a správa Sítě národních parků a dalších chráněných územích náležejících do státní kompetence, vypracování plánů užívání a správy ve spolupráci

---

¹⁶⁵ RADA MARTÍNEZ, Basilio. Parques Nacionales: razones para una ley. *Ambiente* [online]. Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente, Marzo 2014, 2014(106) [cit. 2020-10-25]. ISSN 1577-9491. Dostupné z: https://www.mapa.gob.es/ministerio/pags/Biblioteca/Revistas/pdf_AM%2FAmbienta_2014_106_4_15.pdf, s. 10.

¹⁶⁶ RADA MARTÍNEZ, Basilio. Parques Nacionales: razones para una ley. *Ambiente* [online]. Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente, Marzo 2014, 2014(106) [cit. 2020-10-25]. ISSN 1577-9491. Dostupné z: https://www.mapa.gob.es/ministerio/pags/Biblioteca/Revistas/pdf_AM%2FAmbienta_2014_106_4_15.pdf, s. 6.

¹⁶⁷ Čl. 11 královského dekretu č. 1055/1995, ze dne 23. června, kterým se částečně upravuje základní struktura Ministerstva zemědělství, rybolovu a výživy.
(Real Decreto 1055/1995, de 23 de junio, por el que se modifica parcialmente la estructura orgánica básica del Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación)

s autonomními oblastmi, správa státního majetku, který náležel předchozím institucím a všechny další jejich kompetence¹⁶⁸.

4.2.3 Patronáty

Každý národní park disponuje svou radou, tzv. patronátem nebo v případě Andalusie Radou pro účast, kterou tvoří zainteresované subjekty veřejné správy včetně dotčených místních subjektů, sociálních činitelů, osob majících zájem na rozvoji ekonomických činností v rámci parku, vlastníků veřejných a soukromých pozemků a institucí a dalších organizací a společenství spojených s národním parkem. Patronáty jsou zakládány zejména za účelem zajištění souladu s právními normami přijatými pro ochranu národních parků a za účelem reprezentování společnosti v záležitostech národních parků¹⁶⁹. Každý patronát spadá pod autonomní oblast, v níž se park nachází¹⁷⁰. Složení patronátu, jeho režim fungování a jmenování prezidenta je pravomocí té autonomní oblasti, pod kterou spadá¹⁷¹.

4.2.4 Výbor pro spolupráci a koordinaci národních parků

Na úrovni státní správy je zřízen shora uvedený výbor, jehož cílem je prohloubení spolupráce a koordinace a studování možných důsledků pro národní parky, zajištění souladu programů a akcí činěných v národních parcích, vyměňování informací a zkušeností a usnadnění šíření znalostí o národních parcích¹⁷². Za těmito účely jsou v rámci výboru zřízeny různé pracovní výbory. Členy výboru jsou vedoucí jednotlivých národních parků určení autonomními oblastmi a jeho předsedou je ředitel Autonomní agentury národních parků¹⁷³.

4.2.5 Koordinační komise

Koordinační komise se zřizují v nadnárodních národních parcích. V současnosti je můžeme nalézt v národních parcích Picos de Europa a Sierra de Guadarrama. Jejich cílem je sloučení výkonu správy jednotlivých autonomních oblastí. Státní správa prostřednictvím této komise

---

¹⁶⁸ Dodatečné ustanovení třetí královského dekretu č. 1055/1995, ze dne 23. června, kterým se částečně upravuje základní struktura Ministerstva zemědělství, rybolovu a výživy.

¹⁶⁹ Red de Parques Nacionales: *Responsabilidad de la gestión*. Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico [online]. Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico [cit. 2020-09-08]. Dostupné z: <https://www.miteco.gob.es/es/red-parques-nacionales/la-red/gestion/responsabilidad.aspx>

¹⁷⁰ Čl. 24 odst. 2 Zákona o národních parcích.

¹⁷¹ Čl. 24 odst. 3 Zákona o národních parcích.

¹⁷² Čl. 25 odst. 1 Zákona o národních parcích.

¹⁷³ Čl. 25 odst. 2 Zákona o národních parcích.

koordinuje jednání a rozhodování s cílem zajistit sdílenou odpovědnost zainteresovaných samospráv a soudržnost rozhodnutí přijatých kompetentní správou¹⁷⁴. Nepředpokládá však správu předmětného národního parku koordinační komisí, ať už v rámci konkrétních rozhodnutí, nebo obecného charakteru.

4.2.6 Rada Sítě národních parků

Rada Sítě národních parků je kolektivní poradní orgán zřízený při Ministerstvu pro ekologickou změnu a populační výzvu, jehož úpravu nalezneme v královském dekretu č. 12/2008, ze dne 11. ledna, kterým se upravuje složení a fungování Rady Sítě národních parků. Rada se skládá ze zástupců státní správy, zástupců autonomních oblastí, v nichž se nachází národní parky, zástupců jmenovaných Ministerstvem životního prostředí, zástupců dotčených obcí v oblasti socioekonomického vlivu národních parků, ředitelů Patronátů, zástupců vědecké komise, zástupců neziskových organizací působících v oblasti ochrany životního prostředí, organizací vlastníků nemovitostí v národních parcích a dalších organizacích zemědělských, rybolovných apod.¹⁷⁵. Hlavním cílem rady je určit a zhodnotit stav Sítě a plnění stanovených cílů a pomáhat koordinovat spolupráci mezi státní správou a autonomními oblastmi¹⁷⁶.

4.2.7 Vědecký výbor národních parků

Vědecký výbor národních parků je poradním orgánem specializovaným podávat odborné vyjádření k jakékoli otázce položené Autonomní agenturou národních parků z vlastního podnětu nebo na žádost autonomních oblastí spravujících národní parky¹⁷⁷. Výbor také poskytuje poradenství v rámci vývoje výzkumného programu Sítě národních parků a účastní se hodnotících procesů, výběru a sledování projektů podporovaných Autonomní agenturou v záležitostech souvisejících se Sítí.

4.2.8 Příklad správy Národního parku Picos de Europa

Činnost národního parku Picos de Europa je řízena Řídící komisí Národního parku Picos de Europa, která se skládá ze tří zástupců autonomních oblastí, na jejichž území se národní park

---

¹⁷⁴ Čl. 26 odst. 1 Zákona o národních parcích.

¹⁷⁵ Čl. 3 královského dekretu 12/2008, ze dne 11. ledna, kterým se upravuje složení a fungování Rady Sítě národních parků.

¹⁷⁶ Čl. 2 královského dekretu 12/2008, ze dne 11. ledna, kterým se upravuje složení a fungování Rady Sítě národních parků.

¹⁷⁷ Čl. 28 odst. 2 Zákona o národních parcích.

nachází, a také ze zástupce státní správy, který ale nemá právo hlasovat. Národní park Picos de Europa má tři ředitele, každého za jednu autonomní oblast, kterým náleží řízení národního parku na území příslušné oblasti, přičemž vždy jeden z nich zároveň zastává funkci ředitele zodpovědného za zajištění příslušné ochrany ve vztahu k Síti národních parků a další reprezentativní funkce. Na základě zák. č. 16/1995, z 30. května, o vyhlášení Národního parku Picos de Europa, jsou správními orgány Ministerstvo zemědělství, rybolovu a výživy, s asistencí Patronátu a komise složené ze zástupců zmíněného odboru a ze zástupců autonomních oblastí Asturias, Cantabria a Castilla y León.

Jak bylo uvedeno výše, pokud se národní parky rozpínají na území dvou nebo více autonomních oblastí, mohou mezi sebou autonomní oblasti uzavřít dohody za účelem zřízení podpůrných orgánů řízení a správy. V tomto případě se autonomní oblasti Cantabria, Castilla y León a Asturias dohodly na koordinované spolupráci národního parku Picos de Europa a za tímto účelem zřídily několik specializovaných orgánů, mezi něž patří i ředitelé národního parku, dále správní komise, technická komise a konsorcium národního parku Picos de Europa¹⁷⁸. Takzvaným participačním orgánem je Patronát Národního parku Picos de Europa, který slouží k účasti společnosti. Jsou v něm zastoupeny orgány veřejné správy a různé instituce nebo organizace spojené s parkem nebo jejichž účely jsou spojené s legislativou národních parků¹⁷⁹.

4.3 Shrnutí a komparace

Správa španělských národních parků je už na první pohled složitou záležitostí. I když je centrální vládou kladen velký důraz na koordinaci národních parků zřízením speciálních výborů a komisí, nelze se nezamyslet nad tím, zda by nebylo jednodušší zavést jednotný systém správy pro národní parky, případně i samostatné instituce, které by jednotlivé národní parky spravovaly, jako to vidíme na příkladu České republiky a zřízení specializovaných správ národních parků. Jak však bylo již uvedeno výše, rozsah státních a autonomních pravomocí je dán jasně, a to zejména ve světle zmiňovaných rozsudků Ústavního soudu Španělského království. Jednotný systém institucí zajišťujících správu národních parků tak není možným řešením, jelikož by došlo k porušení těžce

---

¹⁷⁸ Parque Nacional Picos de Europa: *Órganos de Gestión del Parque Nacional*. Parque Nacional Picos de Europa [online]. Oviedo, Asturias: Parque Nacional Picos de Europa, 2016 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://parquenacionalpicoseuropa.es/el-consorcio/organos-de-gestion/>.

¹⁷⁹ Čl. 11 dekretu č. 2/2011, ze dne 12. ledna, kterým se přijímají statuty upravující orgány správy národních parků a participační orgány a meziautonomní konsorcium pro koordinované řízení Národního parku Picos de Europa. (Decreto 2/2011, de 12 de enero, por el que se aprueban los Estatutos reguladores de los órganos de gestión y participación y del Consorcio Interautonómico para la gestión coordinada del Parque Nacional de los Picos de Europa)

vybojované suverenity autonomních oblastí ve věcech správy národních parků. Možností by mohlo být zavedení jednotného rámce, který by sice zachovával správu autonomním oblastem, avšak určoval stejnou organizaci jednotlivých národních parků v autonomních oblastech. Obávám se ale, že i tento návrh by se setkal s odmítavým postojem autonomních oblastí.

Jak bylo zřejmé z příkladu správy Národního parku Picos de Europa, situace se zdá být ještě nepřehlednější v případě parků, které přesahují hranice jednotlivých autonomních oblastí. Zavedení Řídící komise Národního parku Picos de Europa, kde jsou zastoupeny dotčené autonomní oblasti, bylo jistě správným krokem. Pokud ale každý ředitel rozhoduje o řízení svého území, jak mohou dosáhnout jednotného postupu při řízení národního parku jako celku? V případě kolektivního rozhodování vyvstává zase problém, že zájmy autonomních oblastí nemusí být vždy shodné. Pokud by autonomní oblasti uplatňovaly svůj vliv na jednotlivé ředitele, ti by pak mohli jen těžko dosáhnout shody a rozhodování by se stalo problematickým.

Patronáty v mnohém připomínají české rady národních parků. Jejich členy jsou také zainteresované subjekty veřejné správy, další sociální subjekty a osoby mající zájem na rozvoji ekonomických činností, a to je jistě důležité z hlediska socioekonomického rozvoje oblasti. Park ovlivňuje regionální rozvoj v obcích a ekonomickou situaci obyvatel, což je často předmětem sporů mezi obyvateli obcí národního parku a správou národního parku. Domnívám se, že zastoupení těchto subjektů pozitivně ovlivňuje vnímání správy národního parku a zároveň prohlubuje žádanou komunikaci mezi správou národního parku a obyvateli. Otázkou je, do jaké míry je z hlediska ochrany přírody žádoucí, aby měly ekonomicky motivované osoby přímé zastoupení v tak důležitém orgánu, avšak to je účelem zřízení rady v souladu s principem účasti veřejnosti.

Jak bylo uvedeno výše, z Hodnotící zprávy MŽP vyplývá, že se české správy národních parků potýkají s nedostatečnou koordinací ze strany MŽP v oblasti zaměstnávání vědeckých pracovníků pro výzkum a v oblasti správy a zpracování dat. Pracovníci správ malých národních parků jsou nadměrně vytíženi a plní úkoly z různých oblastí, přičemž není věnována dostatečná pozornost jejich dalšímu vzdělávání v oblasti informačních technologií a případné specializaci. Dle mého názoru by bylo mj. řešením zavedení výboru podobného Výboru pro spolupráci a koordinaci národních parků¹⁸⁰ při MŽP, jehož úkolem by bylo koordinovat národní parky jakožto celek, jak je možné si povšimnout u Sítě národních parků, a koordinovat fungování správ národních parků. Prostřednictvím takového výboru by mohlo docházet k vzájemné komunikaci správ národních

---

¹⁸⁰ Viz kapitola 4.2.4 této práce.

parků, vyměňování poznatků a žádanému prohloubení spolupráce. Zaměstnanci správ národních parků by pak měli možnost se vzdělávat navzájem. Výbor by mohl vyřešit i problém s nedostatečným sdílením dat v rámci správ národních parků a zajišťovat potřebná školení pracovníků, které by ve výsledku vedlo k lepšímu využití dat. Výbor by mohl v návaznosti na komunikaci s jednotlivými správami snadněji odhalit nedostatky objevující se v rámci správy národních parků a reagovat tak pružněji na aktuální potřebu správ.

V souvislosti s výše uvedeným problémem týkajícím se výzkumu v národních parcích a s otázkou odbornosti zaměstnanců správ národních parků je inspirativní institucí Vědecký výbor národních parků¹⁸¹. Ten se ve Španělském království zřizuje za účelem zodpovězení otázek týkajících se problematiky národních parků. Takový výbor, který by například fungoval při MŽP, by mohl být správám národních parků cenným pomocným nástrojem, ať už ve věcech vědeckých či legislativních. Mohl by pomáhat správám malých národních parků, na jejichž území působí často externí výzkumné týmy. Protože funkce konzultační a koordinační spolu souvisí, bylo by možné funkce těchto výborů sloučit a zřídit pouze jeden výbor, který by zajišťoval oboje.

---

¹⁸¹ Viz kapitola 4.2.7 této práce.

5 Koncepční nástroje

Obecně koncepční nebo plánovací nástroje upravují základní mechanismy a hranice činností, které na daném úseku považujeme za relevantní a jsou východiskem pro další podrobnější úpravu. Jejich účelem je vytyčit cíle, jichž má být dosaženo, stanovit priority a rámcově vymezit nástroje, jimiž má být stanovených cílů dosaženo. Jedná se o dokumenty, které upravují základ všech činností dalších subjektů na daném úseku. Může se jednat o nástroje krátkodobé, střednědobé nebo dlouhodobé, přičemž v oblasti národních parků jsou přijímány zejména střednědobé koncepce. Obsahem koncepčních dokumentů v oblasti národních parků jsou hlavně základní východiska péče o tato území.

Koncepční nástroje České republiky a Španělského království se významně liší, a to už jejich samotným pojetím. Dokumenty, které Španělské království nazývá koncepčními nástroji, neobsahují pouze koncepce, ale administrativně-právní nástroje. Španělské koncepční nástroje totiž obsahují těžiště ochrany národních parků a zakotvují konkrétní práva a povinnosti fyzických i právnických osob, zatímco v České republice tuto úpravu nalezneme v ZOPK. Liší se tedy nejen z teoretického hlediska, ale i po obsahové stránce. I přesto lze identifikovat společné znaky postupujícími oběma úpravami, jako je například účast veřejnosti a transparentnost přijímání těchto koncepčních dokumentů. Španělské království z důvodu svého jiného právního systému přijímá koncepční dokument pro celou Síť národních parků. Ten je pak podkladem pro další koncepční dokumenty přijímané na úrovni jednotlivých národních parků.

Závěrem podotýkám, že členění území do zón je možné považovat za částečně koncepční nástroj, se kterým jsou spojena omezení v národních parcích. Jedná se však o komplexní institut, který je rozebrán v samostatné kapitole této práce.

5.1 Koncepční nástroje v české úpravě národních parků

Hlavním koncepčním nástrojem kromě již zmíněné zonace jsou na úseku národních parků zásady péče o národní parky a jejich ochranná pásma (dále „*zásady péče*“), které jsou podkladem pro jiné druhy plánovacích dokumentů, jako je územní plánování, lesní hospodářské plány, plánovací dokumenty přijímané dle zák. č. 254/2001 Sb., zákon o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), a pro plány mysliveckého hospodaření. Dále jsou podkladem pro rozhodování orgánů ochrany přírody.

5.1.1 Zásady péče

Zásady péče jsou klíčovým koncepčním dokumentem pro úpravu národních parků, který reflektuje a vyhodnocuje dosavadní vývoj a současný stav národních parků a na základě zjištěných údajů stanovuje rámcové zásady nezbytné k zachování nebo zlepšení stavu přírody v národních parcích. Nalezneme v nich způsoby a postupy potřebné k naplňování dlouhodobých cílů národních parků a jejich poslání. Zásady péče platí i pro ochranné pásmo národních parků.

Výše zmiňovaná Novela upravila i koncept zásad péče. Dříve se totiž vydávaly plány péče pro všechna zvláště chráněná území. Ty by však kolidovaly s nově vymezeným posláním národních parků, které bylo rozšířeno o trvale udržitelný rozvoj, vzdělávání, výchovu a šetrné turistické využití. Hlavním zaměřením bývalých plánů péče totiž bylo zachování předmětů ochrany a plány obsahovaly příliš detailní úpravu¹⁸². Na rozdíl od nového konceptu zásad také neřešily rozvojové aktivity bez přímé vazby na předmět ochrany národního parku, a tak se ukázalo jako vhodnější řešení vyčlenit zásady péče o národní parky jako samostatný speciální nástroj pro národní parky. Zákodárce si od této změny sliboval i účelnější čerpání programových prostředků¹⁸³. Zásady mají stanovit základní priority a zásady péče o ekosystémy a biotopy tak, aby byly plněny cíle ochrany národních parků. Doplnují základní režim péče, který je stanoven ZOPK a prováděcím předpisem ministerstva¹⁸⁴.

Obsah zásad, způsob jejich zpracování a projednání se stanoví vyhláškou¹⁸⁵, aktuálně se jedná o vyhlášku č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území. Kromě základních charakteristik národních parků, zhodnocení dosavadní péče a naplňování cílů národních parků, základních principů péče apod., obsahují zásady rovněž návrhy na vědecko-výzkumné a osvětové využití národních parků či mapu cestní sítě¹⁸⁶.

Zpracování zásad péče zajišťují správy národních parků¹⁸⁷. V souladu se zásadou účasti veřejnosti a transparentnosti vydá správa národního parku se souhlasem MŽP oznámení o možnosti se seznámit s návrhem zásad péče. Toto oznámení bude kromě portálu veřejné správy dostupné na úředních deskách dotčených obcí a bude zasláno i dotčeným krajům. Každý může

---

¹⁸² KONEČNÁ, Michaela. § 38a [Zásady péče o národní parky]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 281.

¹⁸³ Důvodová zpráva k Novele, s. 28.

¹⁸⁴ Důvodová zpráva k Novele, s. 27.

¹⁸⁵ Ustanovení § 38a odst. 8 ZOPK.

¹⁸⁶ Ustanovení § 8 odst. 2 a odst. 3 vyhlášky č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území.

¹⁸⁷ Ustanovení § 78 odst. 8 ZOPK.

takový návrh připomínkovat ve lhůtě 60 dnů od zveřejnění oznámení, příslušná správa tyto připomínky vyhodnotí a je povinna na základě nich upravit návrh zásad. Jak se s připomínkami správa vypořádala, zveřejní na svých internetových stránkách a na portálu veřejné správy.

Protože zásady péče ovlivňují život obyvatel obcí nacházejících se na území parku, je nutné je dohodnout se zástupci obcí, kteří mají své zastoupení v radě. Proto je dána povinnost správy národního parku tento upravený návrh zásad péče dohodnout s radou národního parku. Zákodárce tímto reaguje na případ přijetí zásad péče v Národním parku Šumava, kdy byl se zástupci obcí v Radě Národního parku Šumava dohodnut plán péče, poté byl v procesu připomínkování upraven a nakonec schválen v odlišné podobě¹⁸⁸. Docházelo totiž k dvojímu projednávání návrhu, nejdříve ve fázi mezi správou národního parku a obcemi, které měly zastoupení v radě, a následně po vydání oznámení mezi MŽP a dotčenými obcemi a kraji¹⁸⁹. Před Novelou měly správy národních parků povinnost dohodnout zásady pouze se zástupci dotčených obcí, a ne s radou jako celkem. Klíčový důraz je zde kladen na slovíčko dohodnout, jelikož nepostačí pouhé projednání a posouzení ze strany rady¹⁹⁰. Forma, ve které tak má být učiněno, není stanovena, a tak se lze domnívat, že je možné, aby se na zásadách správa a rada národního parku dohodla jak v písemné, tak i v ústní formě.

Po ukončení úprav návrhu předloží správa národního parku návrh zásad péče ke schválení MŽP. Pokud nedojde k dohodě mezi radou a správou národního parku, pak rada předloží své rozporné stanovisko MŽP, které může na základě získaných podkladů návrh upravit¹⁹¹. Konečná (2018) však podotýká, že to však neznamená, že by mohlo MŽP schválit zcela odlišné znění zásad péče, protože by tím byl popřen celý proces uzavírání dohody¹⁹². Pokud by byl návrh zásad dle MŽP v rozporu se zákonem, může jej MŽP neschválit a postoupit k novému projednání.

Ačkoliv to na rozdíl od plánů péče pro zvláště chráněná území zákon výslovně nestanoví, ani zásady péče o národní park nejsou závazné pro fyzické a právnické osoby, a tak není možné prostřednictvím zásad stanovit další práva a povinnosti.

5.2 Koncepční nástroje ve španělské úpravě národních parků

Vzhledem k tomu, že na rozdíl od České republiky zaujímají koncepční nástroje ve španělské úpravě národních parků klíčové místo, nelze v této práci pokračovat dál bez toho, aniž by byly

---

¹⁸⁸ Důvodová zpráva k Novele s. 27.

¹⁸⁹ KONEČNÁ, Michaela. § 38a [Zásady péče o národní parky]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 283.

¹⁹⁰ KONEČNÁ, Michaela. § 20 [Rada národního parku]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 210.

¹⁹¹ Ustanovení § 38a odst. 5 ZOPK.

¹⁹² KONEČNÁ, Michaela. § 38a [Zásady péče o národní parky] In: Komentář Vomáčka a kol., s. 284.

představeny. V těchto základních dokumentech, jejichž přijetí předpokládá Zákon o národních parcích, se nalézá jádro právní úpravy ochrany národních parků, členění jejich území a pravidla péče a jejich správy. Jedná se zejména o Hlavní plán Sítě národních parků (*Plan Director de la Red de los Parques Nacionales*; dále „PD“), který má charakter obecného plánovacího dokumentu pro Sít' národních parků, a řídicí plány užívání a péče (*Plan Rector del Uso y Gestión*; dále „PRUG“) přijímané pro jednotlivé národní parky. Autonomní oblasti mohou dále vydávat své sektorální koncepční nástroje pro oblasti vyžadující detailnější úpravu, než jaká je obsažena v PD či v PRUG.

Výše uvedené nástroje spadají do kategorie tzv. ekologických plánovacích nástrojů, což je pojem zavedený Zákonem o přírodním dědictví a biodiverzitě. Mezi takové nástroje patří mimo výše uvedených speciálních plánovacích nástrojů například Plán řízení přírodních zdrojů (*Plan de la Ordenación de los Recursos Naturales*), který upravuje pravidla ochrany přírodních zdrojů ve zvláště chráněných územích, nebo Státní strategický plán pro národní dědictví (*Plan Estratégico Estatal de Patrimonio Nacional*).

5.2.1 Hlavní plán Sítě národních parků

Hlavní plán Sítě národních parků je základním koncepčním dokumentem upravujícím právní rámec fungování národních parků. Obsahuje i poměrně podrobná pravidla, která jsou dále rozvíjena PRUGy. Přijetí PD je předpokládáno Zákonem o národních parcích¹⁹³, který ve své preambuli zdůrazňuje jeho důležitost a přímo ve své preambuli uvádí, že PD je hlavním plánovacím nástrojem, který má mj. charakter závazných pokynů pro péči o přírodní zdroje, jejichž zachování pro budoucí generace je zvláště významné. PD je tak komplexním koncepčním dokumentem. PD v souladu s úmyslem zákonodárce přináší národním parkům výjimečný a specifický režim, který by měl odpovídat všem jejich potřebám¹⁹⁴. Samotný institut PD byl zaveden už v roce 1997 za účelem určení základních činností Sítě národních parků a zavedení podkladu pro PRUGy. Již od samého počátku byl vnímán jako společný nástroj, který zaručí vnitřní soudržnost Sítě národních parků a její chování navenek¹⁹⁵ a tyto požadavky splňuje i nyní.

Sám Zákon o národních parcích jej definuje jako „*nejvýznamější nástroj plánování a správy základního charakteru*“. PD obsahuje zejména strategické cíle národních parků, koordinační cíle

---

¹⁹³ Čl. 18 Zákona o národních parcích.

¹⁹⁴ Preambule Zákona o národních parcích.

¹⁹⁵ Preambule královského dekretu č. 389/2016, ze dne 22 října, kterým se schvaluje Hlavní plán Sítě národních parků. (Real Decreto 389/2016, de 22 octubre, por el que se aprueba el Plan Director de la Red de Parques Nacionales); dále „*Dekret o PD*“)

jak na úrovni národní, tak na úrovni mezinárodní, základní pravidla pro plánování, ochranu přírody a koordinaci, kritéria pro určení úrovně ochrany přírody a péče, které si musí jednotlivé parky zachovat, a kritéria pro určení stavu ohrožení národního parku. Jak již bylo uvedeno výše, PD stanoví základní pravidla pro všechny národní parky, a to pravidla obecná, pravidla v oblasti ochrany přírody, veřejného užívání, vzdělávání, spolupráce a další.

Významné z hlediska dalších kapitol této práce je, že PD stanovuje také principy plánování zahrnující zonaci národních parků¹⁹⁶, a to včetně konkrétního vymezení jednotlivých zón národních parků a jejich režimu a principy ochrany přírody, které obsahují limity činností či možných zásahů na území národních parků. Dále stanovuje principy týkající se zachování přírodních zdrojů, těžby a tradičních činností prováděných na území, pravidla v oblasti infrastruktury, pravidla pro ochranu přírody ve vztahu k návštěvníkům parku, výzkumu atd.¹⁹⁷. V těchto pravidlech najdeme další omezení činností prováděných na území národního parku spolu s jejich možnými výjimkami.

PD musí odpovídat legislativě v oblasti životního prostředí a přijímá se nejdéle na deset let¹⁹⁸, což je pro takto důležitý dokument poměrně krátká doba. Zákon určuje, že jej vypracovává ho Ministerstvo zemědělství, výživy a životního prostředí, které však zaniklo, jak už jsme uvedli výše. Jeho pravomoci týkající se životního prostředí nyní vykonává Ministerstvo pro ekologickou transformaci a demografickou výzvu. PD se vyhláší ve formě královského dekretu po předchozím vyjádření Rady Síť národních parků. Jelikož se jedná o dokument, který ovlivní základní směřování národních parků, a tedy životy lidí v dotčených obcích, proces jeho vypracování podléhá účasti veřejnosti, a tak je nezbytné zajistit zapojení autonomních oblastí a patronátů národních parků, v nichž jsou dotčené osoby zastoupeny¹⁹⁹. Aktuální PD byl přijat v roce 2016²⁰⁰ a zbývá mu ještě šest let platnosti.

Je třeba upozornit, že PRUG a stejně tak i všechna další pravidla péče o národní parky a každodenní rozhodnutí činěná v národních parcích musí být v souladu s pravidly obsaženými v PD. PD také stanoví základní principy péče o národní parky, a to bezzásahový princip, princip komplexní ochrany a prevence, a přikazuje brát v potaz fakt, že není vždy možné znát systém vztahů existujících v přírodě a důsledky jejich případných změn²⁰¹.

---

¹⁹⁶ Viz kapitola 4.2.3 této práce.

¹⁹⁷ Čl. 3.2. Dekretu o PD.

¹⁹⁸ Čl. 19 odst. 2 Zákona o národních parcích.

¹⁹⁹ Čl. 19 odst. 3. Zákona o národních parcích.

²⁰⁰ Pozn. autora: Dekretu o PD.

²⁰¹ Ustanovení 3.2. Dekretu o PD.

Blíže se obsahu podmínek ochrany přírody v národních parcích, které obsahuje PD, bude věnovat následující kapitola této práce.

5.2.2 Řídící plány užívání a péče

Řídící plán užívání a péče je základním plánovacím nástrojem každého národního parku, který upravuje jeho každodenní fungování a jehož přijetí předpokládá Zákon o národních parcích²⁰² a PD. Obsahuje zejména cíle a pravidla péče o území národního parku, pravidla pro jeho správu a pravidla jeho užívání. Protože se přijímá na úrovni autonomních oblastí, vypracovává a přijímá jej příslušný administrativní orgán, jehož pravomocí je plánování a správa tohoto území, jehož schválení podléhá legislativnímu procesu autonomních oblastí. V procesu vypracování a přijímání PRUG je samozřejmě také nezbytná účast veřejnosti. Zákon počítá se slyšeními se zainteresovanými osobami, informační povinností vůči veřejnosti a konzultacemi s příslušnými veřejnými orgány a také s vyjádřeními Rady Síť národních parků a Patronátů, ve kterých je veřejnost zastoupena²⁰³. Všechny tyto připomínky budou brány v potaz při jeho vypracování. Aby bylo možné dosáhnout co největší shody, pořádají autonomní oblasti informační mítinky nebo diskuze, kterým jsou přítomny zainteresované osoby z různých zájmových oblastí, může se jednat například o diskuzní panel zaměřený na zemědělství anebo sport²⁰⁴. Občané se také mohou vyjadřovat skrze elektronickou poštu nebo prostřednictvím dotazníků, jež jsou jim poskytnuty²⁰⁵. Tyto připomínky veřejnosti potom pomáhají směřovat obsah PRUGu. Jak již bylo uvedeno, národní parky se často rozpínají na území více než jedné autonomní oblasti, a tak zákon podmiňuje přijetí PRUGU pro takové národní parky ještě přechozím vyjádření Koordinační komise²⁰⁶, než může být přistoupeno k jeho schválení autonomními oblastmi. Je nutné zmínit, že PRUGy musí být v souladu s PD, potažmo tedy s veškerou legislativou v oblasti ochrany přírody.

Zákon o národních parcích dále určuje obsahové náležitosti PRUG, a to minimální povinný rozsah úpravy a dále pravidla, která v něm mohou mít obsažena nad rámec tohoto povinného rozsahu²⁰⁷. Musí obsahovat zonaci, činnosti pro dosažení stanovených cílů ochrany přírody,

---

²⁰² Čl. 20 Zákona o národních parcích.

²⁰³ Čl. 20 odst. 7 Zákona o národních parcích.

²⁰⁴ Pozn. autora: Může se jednat například o oblast týkající se sportu a rekreačních aktivit, na kterých jsou přítomni zástupci sportovních klubů, nebo o oblast týkající se pastevectví, kde jsou přítomni zemědělci.

²⁰⁵ PARTICIPACIÓN PÚBLICA, PLAN RECTOR DE USO Y GESTIÓN DEL PARQUE NACIONAL DE LOS PICOS DE EUROPA: Síntesis divulgativa y resultados del proceso de participación [online]. Parque Nacional de los Picos de Europa, [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://parquenacionalpicoseuropa.es/prug/>

²⁰⁶ Čl. 20 odst. 3 Zákona o národních parcích.

²⁰⁷ Čl. 20 odst. 5 a 6 Zákona o národních parcích.

veřejného užívání, výzkumu a environmentální výchovy, ekonomické odhady související s infraskruktrurou a s dalšími činnostmi parku, vztah neslučitelných a slučitelných aktivit s ochranou přírody a péčí o území a s tím související nástroje pro spolupráci s těmi, kteří takové aktivity provozují, kritéria pro potlačení invazivních druhů rostlin a nepůvodních živočichů, koordinaci aktivit prováděných dalšími autonomními oblastmi na území parku a preventivní prostředky pro zabránění škodlivého vlivu činností prováděných vně národního parku a prostředky způsobilé předvídat přírodní katastrofu. Mezi další oblasti, jež může PRUG upravovat, patří například systém dotací nebo prostředky k zajištění souladu tradičních činností a ekonomického rozvoje se zachováním národního parku.

PRUG zároveň určuje hranice veškerých aktivit prováděných na území parku, což je také jedna z jeho nejdůležitějších úloh. Všechny zásahy a další činnosti, které jím nejsou předvídány a je nezbytné je provést, je možné provést pouze pokud jsou řádně odůvodněny a jsou v souladu s dalšími ustanoveními PRUGu. Teprve pak mohou být schváleny příslušným orgánem, a to po předchozím vyjádření patronátu²⁰⁸. Úzce proto souvisí s českým pojetím ochranných podmínek, které budou představeny v další kapitole této práce.

Zákon rovněž upravuje vztah mezi PRUGy a předpisy územního plánování. Instituce na úseku územního plánování mají povinnost informovat příslušné orgány o plánech územního plánování před jejich přijetím nebo revizí a pokud by nastal rozpor mezi těmito plány a PRUGem, PRUG má přednost a je nezbytné mu tato pravidla přizpůsobit²⁰⁹. V České republice je možné obdobnou subsidiaritu územního plánování nalézt také, zásady péče jsou totiž podkladem pro územní plánování.

Jelikož se PRUGy musí řídit PD a některé z nich byly přijaty před přijetím PD, je nutné, aby se přizpůsobily aktuálnímu PD ve lhůtě dvou let od jeho účinnosti²¹⁰. Ze statistik však vyplývá, že PRUG doposud vůbec nemá 20% národních parků²¹¹ a většina z nich byla přijata před účinností PD²¹². Fakt, že stále některé z národních parků nedisponují PRUGem, může znamenat nedostatečnou péči o tato území a nedostatky v plánování či vývoji. Je však nutné podotknout, že

---

²⁰⁸ Čl 20 odst. 10 Zákona o národních parcích.

²⁰⁹ Čl. 20 odst. 4 Zákona o národních parcích.

²¹⁰ První přechodné ustanovení Dekretu o PD.

²¹¹ Pozn. Autora: PRUG nebyl doposud přijat pro Národní park Cabañeros, Národní park Picos de Europa a Národní park Sierra de Guadarrama.

²¹² *Anuario 2018 del estado de las áreas protegidas en España* [online]. 2018. Madrid: EUROPARC-España, 2018 [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: http://www.redeuroparc.org/system/files/shared/Publicaciones/Anuario_2018/anuario2018.pdf

ty národní parky, které v současnosti PRUG nemají, se nachází ve fázi účasti veřejnosti v rámci jejich vypracování.

Alfonso San Miguel Ayanz (2014) uvádí, že při vypracování PRUGů je možné řídit se tím, že existují tři typy zásahů, které je nebo není možné provádět na území. Prvním typem jsou potřebné zásahy, které jsou nezbytné pro zachování přírodních a kulturních hodnot národního parku. Tento typ může zahrnovat pasivní nebo aktivní zásahy, jejichž přímým účelem je zachování určitých druhů, jako je např. tradiční pastevectví. Dalším typem jsou zásahy slučitelné s cíli národního parku, které nejsou nezbytné, avšak nezhoršují přírodní či kulturní hodnoty a mohou přispět k uspokojování potřeb společnosti. Mezi takové aktivity patří turismus. Posledním typem jsou zásahy neslučitelné s cíli národního parku, kdy je třeba určit takové aktivity jako zakázané²¹³.

PRUGy mají, stejně jako PD, maximální platnost 10 let a měly by být průběžně revidovány a aktualizovány²¹⁴. Zakotvení povinnosti je revidovat přináší rychlejší reakci na vývoj v oblasti ochrany životního prostředí a vývoj situace v národním parku a umožňuje lépe zajistit dosažení požadovaných cílů. Jedním z takových příkladů je například možné zakotvení tzv. „Toolkit“ do PRUGu. Jedná se o soubor doporučení pro přizpůsobení se klimatické změně v procesu vypracování koncepčních plánů zvláště chráněných území²¹⁵, které byly vypracovány v reakci na klimatickou změnu, která ovlivní některá zvláště chráněná území ve Španělském království.

5.3 Shrnutí a komparace

Jak již bylo nastíněno v úvodu této kapitoly, koncepční nástroje České republiky a Španělského království jsou naprosto rozdílné, a to jak svou formou, tak svým obsahem. Dokumenty, které španělská úprava nazývá dokumenty koncepčními, nelze považovat za koncepční nástroje v českém slova smyslu. Neobsahují jen koncepce, ale i administrativně právní nástroje. Hlavním rozdílem mezi Českou republikou a Španělskem v oblasti koncepčních nástrojů je fakt, že Česká republika nevyužívá podzákoných právních norem k zakotvení základních koncepčních nástrojů jako je zonace nebo stanovení ochranných podmínek národních parků, ale zakotvila je přímo v rámci ZOPK. Španělská úprava v případě PD využívá královského dekretu

---

²¹³ SAN MIGUEL AYANZ, Alfonso. Gestión y conservación en la Red de Parques Nacionales de España. *Ambiente* [online]. Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente, Marzo 2014, 2014 (106) [cit. 2020-10-25]. ISSN 1577-9491. Dostupné z: https://www.mapa.gob.es/ministerio/pags/Biblioteca/Revistas/pdf_AM%2FAmbienta_2014_106_4_15.pdf, s.22.

²¹⁴ Čl. 20 odst. 1 Zákona o národních parcích.

²¹⁵ TOOLKIT: INCORPORACIÓN DE LA ADAPTACIÓN AL CAMBIO CLIMÁTICO EN LA ELABORACIÓN DE PLANES DE GESTIÓN. *EUROPARC - España* [online]. Madrid: EUROPARC - España, 2018 [cit. 2020-11-13]. Dostupné z: http://www.redeuroparc.org/TOOLKIT_adaptacion_cambioclimatico

přijímaného Ministerstvem zemědělství, výživy a životního prostředí (nyní Ministerstvem pro ekologickou transformaci a demografickou výzvu). Na rozdíl od PRUG a PD nejsou zásady závazné pro fyzické a právnické osoby a nejsou jimi stanoveny další práva nebo povinnosti. Co se týče obsahové stránky věci, koncepční dokumenty se velice liší a zásady péče oproti španělskému PD a PRUGu nejsou zdaleka tak obsáhlé. Lze se pozastavit nad tím, proč jsou podmínky ochrany zakotveny na základě plánovacích nástrojů, a ne přímo na základě Zákona o národních parcích nebo v rámci vyhlášovacích zákonů. Domnívám se, že takové řešení by však neposkytovalo dostatečnou flexibilitu právní úpravy ve vztahu k stále se vyvíjejícím potřebám přírody. Zákony by se staly nepřehlednými. Pokud bychom však chtěli aplikovat zakotvení těchto základních koncepčních nástrojů v rámci podzákoných předpisů v České republice, bylo by nutné tomu přizpůsobit systém přijímání těchto dokumentů včetně účasti veřejnosti při jejich projednávání. Zároveň je otázkou, zda by vypracování zcela nového dokumentu s obdobným obsahem bylo výhodné z hlediska finančních a administrativních nákladů. Také by došlo k vyprázdnění úpravy národních parků v ZOPK. Zároveň nelze opomenout, že zakotvení takových omezení podzákoným právním předpisem bez zákonného základu by v českém právním systému znamenalo rozpor s ústavou, a to konkrétně se zásadou legální licence²¹⁶. Proto bychom museli přijmout zákonné ustanovení ZOPK, které by odkazovalo na koncepční dokument, stejně jako Zákon o národních parcích předpokládá přijetí PD a PRUGu.

Dle mého názoru je ale rozvinutí úpravy ochranných podmínek a členění území do zón v PRUG pružnější než v rámci české úpravy, a to proto, že PRUG není přijímán na celostátní zákonné úrovni, ale na úrovni autonomních oblastí. Proces jeho přijímání je také rozdílný a zahrnuje účast veřejnosti, která tak má fakticky větší možnost ovlivnit základní fungování národního parku. Zároveň není třeba při změně vymezení zón či některých zákazů činností novelizovat zákon, jako by tomu bylo třeba v případě české úpravy. Na druhou stranu nesmíme opomenout, že limity toho, co může obsahovat PRUG jsou dány PD, který je vydáván na celostátní úrovni, a tak je stejně velmi omezena svévolnost autonomních oblastí a je zabezpečena koordinace národních parků státem. I v případě PD však Zákon o národních parcích zdůrazňuje zapojení autonomních oblastí a patronátů národních parků, kde je zastoupena veřejnost.

---

²¹⁶ Pozn. autora: Zásada legální licence je ústavním principem vyjádřeným v čl. 2 odst. 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, a v čl. 2 odst. 3 usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky. Tento princip stanoví, že každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Vyhláška, která má nižší právní sílu než zákon, tedy smí obsahovat jen takové právní normy, které odpovídají zákonnému zmocnění a má upřesňovat význam právních norem obsažených v zákoně.

Ráda bych vyzdvihla pořádání diskusních panelů s osobami zastupujícími různá odvětví, které vnímám jako velice vstřícný krok k obyvatelům obcí v národních parcích. V České republice je dána pouze povinnost správy dohodnout zásady péče s radou národního parku, ve které mají obce a další subjekty své zástupce. Hodnotící zpráva MŽP také zmiňuje nedostatečnou komunikaci a rozpory mezi správami národních parků, obcemi a jejich obyvateli²¹⁷, kterým by podobné panelové diskuze vedené již v počátku záměru mohly zabránit. Namísto toho by mohly přispět k potřebné diskuzi a spolupráci. Zahrnutí zkušeností z praxe lidí, kteří vykonávají činnosti povolené na území národního parku, může přinést cenný pohled na jejich regulaci.

---

²¹⁷ DUŠEK, Jan, Vojtěch KOTECKÝ, Jan KRAJHANZL, Jan ŠTURSA a Tomáš VRŠKA. *Hodnocení národních parků České republiky: Syntetická zpráva, Zpráva hodnotícího panelu prosinec 2019* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2019 [cit. 2020-11-26]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_parky/\\$FILE/OZUOPK-Hodnoceni_NP-20200803.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_parky/$FILE/OZUOPK-Hodnoceni_NP-20200803.pdf), s. 20.

6 Členění území národních parků

Protože národní parky zahrnují celistvou plochu velké rozlohy, jejíž jednotlivé části se odlišují výskytem různých ekosystémů a celkovým stavem přírody a krajiny, je třeba klasifikovat tato území do jednotlivých tříd, které se nazývají zóny, aby jim mohla být zajištěna odpovídající péče a ochrana. Zonace je důležitým a dnes již tradičním nástrojem, který užívají oba státy sledované v této práci. Česká republika rozděluje území národních parků do čtyř zón dle cílů ochrany a ekosystémů vyskytujících se na tomto území a určuje jejich režim tak, že na území jednotlivých zón lze provádět zásahy, které těmto stanoveným cílům neodporují. Španělské království také rozděluje své území do zón, a to také podle cílů ochrany a ekosystémů vyskytujících se na tomto území. Rozlišuje však pět zón.

Zatímco v České republice nalezneme zonaci v ZOPK, ve Španělském království je součástí koncepčních dokumentů představených v předchozí kapitole této práce, tedy PD a PRUG. PD stanoví základní rámec zón²¹⁸ a činností, které jsou v jednotlivých zónách buď přímo zakázány nebo omezeny. Pro každý španělský národní park je pak přijat PRUG, v němž jsou stanoveny hranice jednotlivých zón a jejich použití a který může dále rozvíjet režim těchto zón. PRUG však musí být vždy v souladu s PD. Španělské království prostřednictvím zonace zároveň reguluje vstup na území národních parků, a tedy plní úlohu i našich klidových území, která budou přiblížena v další kapitole této práce²¹⁹.

Spolu s ochrannými podmínkami je zonace v České republice základním nástrojem pro zajištění ochrany přírody v národních parcích. Ochranné podmínky regulují konkrétní činnosti ve vztahu ke všem národním parkům, ty se pak nazývají základní ochranné podmínky, a ve vztahu k území jednotlivých národních parků, ty se nazývají bližší ochranné podmínky. Základní ochranné podmínky se dále dělí na ochranné podmínky určující zakázané činnosti na celém území národních parků a na činnosti zakázané na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí. Z ochranných podmínek je možné udělit výjimku. Omezení zásahů plynoucí z členění území do jednotlivých zón působí vedle dalších omezení stanovených ochrannými podmínkami a je stanoveno obecně. Pokud by došlo při zamýšleném zásahu ke kolizi ochranných podmínek a režimu ochrany zón, je třeba obdržet předchozí povolení výjimky z ochranných podmínek. Ve Španělsku je možné nalézt zákazy podobné ochranným podmínkám,

---

²¹⁸ Čl. 20 odst. 5 písm. b) Zákona o národních parcích.

²¹⁹ Pozn. autora: Před přijetím Novely byl vstup na území národních parků v České republice také omezen v návaznosti na klasifikaci určité oblasti národního parku jako první zóny.

kteře jsou stejně jako základní a bližší ochranné podmínky rozděleny na zákazy pro území všech národních parků a pro jednotlivé národní parky. I tato omezení připomínající základní a bližší ochranné podmínky působí vedle omezení plynoucí z rozdělení území do jednotlivých zón. Jádro španělské ochrany však spočívá v ochranném režimu zón, na který jsou navázány obsahově podobné zákazy, které v České republice plynou z ochranných podmínek. Ochranné podmínky jsou blíže vysvětleny v další kapitole této práce.

6.1 Zonace v České republice

Členění území národních parků na jednotlivé zóny, tzv. zonace, patří mezi nástroje ochrany přírody a krajiny a je chápáno jako nástroj diferencované péče o území národních parků (managementu)²²⁰. Pojetí zón Novelou doznalo celkem velkých změn. Kritérium pro zařazení území do jednotlivých zón je nyní dlouhodobý cíl ochrany a péče jako je např. samovolný vývoj přírody, potřeba trvalé péče a udržitelné obhospodařování. To vše je hodnoceno ve vazbě na aktuální stav území²²¹. Toto pojetí by mělo lépe odpovídat mezinárodně používanému konceptu jednotlivých zón a také zahrnovat ucelené plochy území. Jak bylo již uvedeno výše, nová zonace reflektuje fakt, že zákaz pohybu v celé první zóně byl nadbytečný, a naopak v jiných zónách se vyskytovala ohrožená společenstva a ekosystémy. Proto byl zaveden institut klidových území²²².

Zóny ochrany přírody jsou čtyři, a to zóna přírodní, zóna přírodě blízká, zóna soustředěné péče o přírodu a zóna kulturní krajiny. Každá z nich má jiný dlouhodobý cíl péče. V případě zóny přírodní je jím zachování a umožnění nerušeného průběhu přírodních procesů, v případě zóny přírodě blízké dosažení stavu odpovídajícího přirozeným ekosystémům, cílem zóny soustředěné péče je zachování nebo postupné zlepšování významných ekosystémů, jejichž existence je podmíněna trvalou činností člověka nebo obnova přírodě blízkých ekosystémů, a konečně cílem zóny kulturní krajiny je udržitelný rozvoj. Zákon rovněž určuje, které typy území spadají do určitých zón podle toho, jak byla příroda a krajina ovlivněna člověkem. V zóně přírodní se jedná o plochy s převažujícími přirozenými ekosystémy, v zóně přírodě blízké o plochy s člověkem pozměněnými ekosystémy, v zóně soustředěné péče o přírodu o plochy, kde převažují člověkem významně pozměněné ekosystémy, a v zóně kulturní krajiny o zastavěné plochy a zastavitelné území obcí²²³.

---

²²⁰ Důvodová zpráva k Novele s. 14.

²²¹ Důvodová zpráva k Novele s. 12

²²² Viz kapitola 6.1.3 této práce.

Pozn. autora: Pro všechny národní parky již bylo přijato členění území do zón v souladu s novou právní úpravou.

²²³ Ustanovení §18 odst. 1 ZOPK.

Při vymezování přírodních zón je třeba brát v potaz možný negativní vliv na vlastníky lesa mimo zónu přírodní a přírodě blízkou a mimo území národního parku. Zóna přírodní by měla v budoucnu zahrnovat 50% území celých národních parků, a to za účelem splnění dlouhodobého cíle národních parků, kterým je zajištění nerušeného průběhu přírodních procesů.²²⁴ V zóně přírodní je logicky zavedena nejpřísnější ochrana.

Na základě zákona je možné, aby se na území národního parku nacházely oblasti, které nebudou součástí žádné zóny, pokud se taková oblast nachází mimo zastavěné území obcí nebo zastavitelné plochy obcí. I v těchto oblastech je však zakázáno používat prostředky nebo vykonávat činnosti, které by mohly způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů²²⁵. Zákon klade důraz na celistvost území jednotlivých zón národního parku, ale uvádí i možnost zahrnutí území nespĺňujícího charakteristiku příslušné zóny, pokud je jeho zahrnutí nezbytné pro dodržení jednotného způsobu péče a dosažení cíle ochrany zóny nebo z důvodu zachování celistvosti území²²⁶.

Proces vymezení zón se nezměnil, ačkoliv zákonodárce chtěl původně přistoupit k vymezení zón opatřeními obecné povahy stejně jako v případě klidového území, a to z důvodu, že by se ušetřilo na nákladech spojených se zasíláním písemných oznámení dotčeným vlastníkům nemovitostí a snížila se administrativní zátěž. Tato změna však nebyla přijata. Zákon stanoví, že vymezení a změny zón ochrany přírody stanoví MŽP vyhláškou²²⁷.

Novela také přinesla důležitou novinku, která byla předmětem mnoha debat mezi zastánci ochranářského přístupu a zástupci obcí nacházejících se na území parku. Jedná se o patnáctileté moratorium, kdy zařazení území do jednotlivých zón nelze změnit, od kterého si zákonodárce slibuje potřebnou stabilizaci dlouhodobé odborné péče o přírodu v národních parcích²²⁸. Dle mého názoru je toto moratorium důležitým krokem vpřed pro zachování přirozeného vývoje ekosystémů na území národních parků.

Režim zón národního parku a omezení činností v jednotlivých zónách jsou vázány na cíle ochrany jednotlivých zón, v případě zóny kulturní krajiny je pak limitem ohrožení předmětu ochrany národního parku a naplnění cílů ochrany národního parku. Jak bylo již uvedeno výše,

---

²²⁴ KONEČNÁ, Michaela. § 18 [Členění území národních parků]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 201.

²²⁵ KONEČNÁ, Michaela. § 18 [Členění území národních parků]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 202.

²²⁶ Ustanovení §18 odst. 2 ZOPK.

²²⁷ Ustanovení §18 odst. 5 ZOPK.

²²⁸ ROUBÍČKOVÁ, Petra. Od zířka platí nová pravidla v národních parcích. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2017 [cit. 2020-11-21]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news__170531_ZOPK_plati

zásahy prováděny v určité zóně nesmí být v rozporu se stanovenými cíli ochrany.²²⁹ Zákon taxativně stanoví výjimky opatření, která lze provádět, ačkoli se neslučují s cíli ochrany cílů. Jedná se zejména o opatření k ochraně životů a zdraví osob, ochrany majetku nebo přírody, které lze provádět i v zóně přírodní, a dále v případě dalších zón opatření k podpoře ekosystémů a ekologické stability, zachování biotopů apod. Zóna přírodní by měla být zónou téměř bezzásahovou, aby tak mohlo docházet k nerušenému vývoji ekosystémů. Zóna přírodě blízká by se měla časem stát zónou přírodní, a tak lze provádět zásahy, které tomu přispějí. V zóně soustředěné péče o přírodu by měl být zaveden proaktivní přístup, a proto jsou výjimkami opatření k zachování biotopů a populací živočichů nebo rostlin. Protože zóna kulturní krajiny zahrnuje především obce, měl by její režim podporovat trvale udržitelný rozvoj obcí²³⁰.

Co se týče vztahu k základní ochranným podmínkám, zákon stanoví, že nejsou tímto režimem dotčeny²³¹. O bližších ochranných podmínkách se však zákon nezmiňuje, ačkoliv by na ně zákon měl odkazovat stejně jako na ty základní. Z faktu, že se má jednat o upřesnění prováděné péče, a z důvodové zprávy k Novele můžeme dovodit, že toto opomenutí nebylo zákonodárcovým úmyslem, a tak ani bližší ochranné podmínky nejsou dotčeny při provádění zásahů a opatření podle stanoveného režimu jednotlivých zón a všechny tyto nástroje působí vedle sebe. Pokud by došlo při zamýšleném zásahu ke kolizi ochranných podmínek a režimu ochrany zón, bude třeba předchozí povolení výjimky z ochranných podmínek²³².

6.2 Zonace ve Španělském království

Španělské národní parky, stejně jako ty české, jsou rozděleny do jednotlivých zón, a to ve vztahu k hodnotě a citlivosti přírodních zdrojů a k možnosti užívání předmětného území. Záměrem rozdělení území do zón je snížit negativní dopady na přírodu a zároveň zajistit takové užívání území, které by bylo slučitelné se zachováním přírodních systémů vyskytujících se na území.

Jak bylo již uvedeno, PD stanoví základní rámec jednotlivých zón, které mohou být dále rozvinuty PRUGem. PD stanoví pět zón ochrany přírody a jejich ochranné podmínky a v souladu s ním PRUG vymezení hranice těchto zón a může dále rozvinout jejich režim. Je možné tyto zóny i

---

²²⁹ Ustanovení § 18a ZOPK.

²³⁰ REDAKCE. Vláda: Zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, nabyt účinnosti. Právní rozhledy. 2017, č. 12, s. II

²³¹ Ustanovení § 18a odst. 5 ZOPK

²³² Důvodová zpráva k Novele s. 46.

dále rozdělit na různé podtypy²³³. Jednotlivé zóny jsou řazeny dle stupně potřebné ochrany a stupně ovlivnění území lidskou činností. Jedná se o zónu rezervní, zónu omezeného užívání, zónu mírného užívání, zónu zvláštního užívání a zónu tradičních osídlení. V návaznosti na rozdělení území do jednotlivých zón je pak regulován vstup a výkon činností na území národních parků obdobně jako českými klidovými územími a ochrannými podmínkami.

PD vždy definuje zóny na základě ekosystémů či přírodních hodnot, které se na území vyskytují a cíle jejich ochrany. Zóna rezervní vyžaduje nejprísnější režim ochrany a na jejím území se vyskytují raritní nebo extrémně citlivé přírodní hodnoty, ty, které jsou předmětem vědeckého bádání, a/nebo kde dochází k obnově přírodních zdrojů, a/nebo jsou vhodné k výzkumu²³⁴. Péče o tuto zónu může sahát od zcela bezzásahové péče po proaktivní přístup. PD těmto oblastem zaručuje absolutní ochranu a z tohoto důvodu také zakazuje vstup na území této zóny vyjma zákonem stanovených výjimek. Tyto výjimky jsou taxativní a jedná se o vstup za účelem vědeckým, za účelem provádění péče o území nebo v případě záchranných akcí či nutnosti vstupu policie či stráže ochrany přírody. V těchto zónách je zároveň zakázáno sbírat jakékoliv biologické, geologické či jiné materiály, ty je možné sbírat jen po předchozím povolení příslušného orgánu a je třeba dodržet stanovený postup. Na území rezervní zóny také není možné vyhradit nové cesty ani stezky²³⁵. Stejně jako v případě českých klidových území, lze vyčlenit území do rezervní zóny nastálo i pouze na přechodnou dobu.

Zóna omezeného užívání, jejíž režim vstupu lze připodobnit našim klidovým územím, se skládá z oblastí vykazujících vysoký stupeň přirozenosti, které ale mohou být přístupny návštěvníkům. Ačkoliv taková oblast mohla být ovlivněna lidskou činností, uchovává si své přírodní hodnoty v dobrém stavu anebo dochází k jejich obnově. Cílem je zaručit úplné zachování přírodních zdrojů a hodnot, které zahrnují, ale zároveň poskytnout možnost spojení člověka a přírody. Do těchto zón je umožněn pěší vstup, ale jen po vyznačených stezkách a trasách, tedy stejně jako v českých klidových územích. Vjezd je umožněn jen pro stejné výjimky jako u zóny přírodní a pak na základě předchozího povolení příslušného orgánu v situacích, které PD předpokládá. Explicitně se omezuje umístování značek a jiných nástrojů, které neslouží pro účely návštěvníků parku či pro vědecké účely (např.: orientační či informační značky). Je zakázáno stavět nové budovy, ale je možné rekonstruovat budovy stávající, které však musí zůstat bez větší

---

²³³ Zonificación del Parque Nacional. *Parque Nacional Sierra de Guadarrama* [online]. Parque Nacional de la Sierra de Guadarrama [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.parquenacionalsierraguadarrama.es/es/administracion/zonificacion/143-zonas-pnsg>

²³⁴ Čl. 3.1.2. písm. a) Dekretu o PD.

²³⁵ Čl. 3.1.2 Dekretu o PD.

změny. Na rozdíl od nejpřísněji chráněné zóny je možné vyhradit nové stezky pro pěší nebo hospodářská zvířata, ale vymezovat nové cesty pro motorová vozidla zůstává zakázáno. PD v případě této zóny a v souladu s jejím vymezeným cílem akcentuje znevýhodnění lidí s postižením a stanoví, že je jim třeba zajistit přístup. Pokud v této zóně existují povolené tradiční činnosti, musí být v souladu s účelem zóny²³⁶, ostatně jako všechny povolené činnosti na území národního parku.

Třetí zónou je zóna mírného užívání, které dominuje příroda a přirozenost. Návštěvníkům je do této zóny umožněn vstup a může také zahrnovat oblasti historicky spravované místními obyvateli, jejichž činnosti zasluhují zohlednění jako hmotné a nehmotné hodnoty parku²³⁷. Ráda bych se u tohoto konstatování tradičních činností jakožto hmotných a nehmotných hodnot národního parku pozastavila. Dle mého názoru zakotvení takového komplexního přístupu k hodnotám národního parku, který vedle hodnot přírodních zahrnuje i hodnoty kulturní, které se v průběhu let staly jeho součástí, správně bere v potaz přítomnost člověka na území národního parku a španělská úprava tyto činnosti nejen toleruje, ale i chrání. Ne vždy jsou všechny člověkem prováděné zásahy škodlivé pro přírodu a mohou být velkým přínosem pro ztotožnění obyvatel s národním parkem. Cílem této zóny je zachování přírodních a kulturních hodnot se současným umožněním přístupu občanům a umožnění výkonu tradičních činností. Pěší vstup je umožněn na celé území těchto zón, tedy i mimo vyhrazené cesty a stezky, a vjezd motorových vozidel je zakázán mimo veřejně přístupné cesty a tratě, vyjma výjimek řečených výše a výkonu tradičních činností. V této zóně již mohou být infrastruktury pro návštěvníky jako jsou lavičky, parkování, odpočinkové zóny apod. Výjimečně může být povolena stavba nových cest.

Zóna zvláštního užívání zahrnuje oblasti, kde se nachází nezbytné budovy, instalace a zázemí, které jsou nezbytné na území národního parku, nebo pro veřejné užívání a pro činnosti související s péčí o území²³⁸. Zahrnuty jsou také cesty existující na území národního parku, pěší vstup je umožněn zcela volně. Nově vznikající díla a stavby musí podléhat podmínkám stanoveným konkrétním PRUGem, obecně je stanoveno pravidlo brát ohled na životní prostředí a používané materiály a pokud možno provádět tato díla a stavby tradičními způsoby.

Cílem zóny tradičních osídlení je umožnění harmonického rozvoje obcí v národním parku²³⁹. Tyto zóny tedy zahrnují obce a jimi obhospodařované oblasti, jejichž účelem je umožnit

---

²³⁶ Čl. 3.1.2 písm b) Dekretu o PD.

²³⁷ Čl. 3.1.2 písm c) Dekretu o PD.

²³⁸ Čl. 3.1.2 písm. d) Dekretu o PD.

²³⁹ Čl. 3.1.2. písm. e) Dekretu o PD.

obyvatelům těchto obcí výkon jejich práv. PD předpokládá, že se tyto zóny budou řídit svojí specifickou úpravou a PRUGem budou dále regulovány aktivity, které se v nich vykonávají a mohou ovlivnit ochranu přírody. PD také upravuje výjimku ve vztahu k tradičním osídlením, když stanoví, že uvnitř národního parku se nepovolí žádná nová výstavba, s výjimkou tradičních osídlení²⁴⁰.

6.3 Shrnutí a komparace

Z výše uvedených informací vyplývá, že pojetí zonace obou států je velice podobné. Rozdělují své území do zón podle ekosystémů vyskytujících se na území a cílů ochrany stanovených pro jednotlivé zóny. Česko rozděluje své území do čtyř zón, čímž limituje zásahy prováděné na území a zároveň reguluje vstup na území národního parku prostřednictvím klidových území. Španělsko rozděluje své území do pěti zón, s nimiž souvisí režim vstupu a omezení některých činností. Je třeba podotknout, že před účinností Novely byl v České republice vstup na území národního parku také omezen v souvislosti se zařazením vymezeného území do první zóny ochrany přírody, nyní se tak děje novým institutem klidových území. Proto lze říct, že by si v tomto ohledu byly obě úpravy před účinností Novely podobnější.

Důvody pro vymezení zóny s nejpřísnější ochranou ve Španělsku jsou jiné než důvody vedoucí k vymezení klidových území nebo přírodních zón. Španělská úprava v zóně rezervní předpokládá výskyt raritních nebo extrémně citlivých přírodních hodnot nebo těch, které jsou jsou předmětem vědeckého bádání, a/nebo kde dochází k obnovení přírodních zdrojů, a/nebo jsou vhodné k výzkumu. Zatímco český zákonodárce institut klidových území spojuje s výskytem ekosystémů nebo jejich složek, které jsou citlivé na nadměrný pohyb osob a zranitelné vlivem rušivých vlivů s ním spojených, a zónu přírodní zase výskytem přirozených ekosystémů. Zákonné výjimky ze zákazu vstupu jsou téměř totožné jako ve španělské úpravě vstupu na území zóny rezervní a zóny omezeného užívání a zahrnují výjimečné situace nebo vstup související s péčí o území.

Jak bylo uvedeno výše, vstup ve španělských parcích je tedy zcela zakázán do zóny rezervní²⁴¹ a omezen do zóny omezeného užívání, kde je možné se stejně jako v klidových územích pohybovat pouze po vyznačených cestách, zatímco česká úprava pouze omezuje vstup právě prostřednictvím klidových území a vstup do dalších oblastí národního parku omezen není. Je třeba poznamenat, že

---

²⁴⁰ Čl. 3.2.4, písm. k) Dekretu o PD.

²⁴¹ Pozn. autora: Vyjma výjimek a vstupu za vědeckými účely po předchozím povolení viz kapitola č. 7.2 této práce.

zóny rezervní tvoří území malého rozsahu, to však neplatí pro zóny omezeného užívání, které často zahrnují plochy větší, než je polovina celkového území národního parku²⁴². Není tedy pochyb, že Španělské království ve srovnání s Českou republikou jednoznačně přistupuje k většímu omezení vstupu na území národního parku a přiklání se k zachování tzv. divočiny. Lze se jen domýšlet, zda by bylo omezení vstupu na území národních parků v takovém rozsahu v České republice vůbec možné, když zvážíme, jaké diskuse vyvolal návrh Novely a zejména institut klidových území s 15letým moratoriem²⁴³. Jakou reakci veřejnosti by asi vzbudilo vymezení zón rezervních s úplným zákazem vstupu v české úpravě? Nebo zavedení podobně rozsáhlých klidových území jako zón omezeného užívání? Další otázkou samozřejmě je, zda by takové omezení vstupu bylo v rámci České republiky vůbec účelné. Pokud vycházíme z argumentace zákonodárce ke zrušení omezení vstupu na území prvních zón, které bylo vyhodnoceno jako neúčelné, pak by dozajista nepovažoval za účelná tato přísnější omezení. Nelze také zapomínat na to, že správa národního parku může využít postup podle ustanovení § 64 ZOPK a zakázat vstup na území národního parku, hrozí-li poškozování území.

Co se týče výstavby, její omezení jsou také z velké části navázána na rozdělení území do jednotlivých zón, zatímco česká úprava výstavbu omezuje ve vztahu k ochranným podmínkám. To však plyne z rozdílného pojetí ochranných podmínek. V České republice je zakázáno stavět mimo zastavěná území obcí, což můžeme připodobnit k zóně tradičních osídlení, ve kterých je také povoleno umisťovat stavby. Španělská úprava je však podrobnější, co se týká staveb umisťovaných na území národního parku. Obecně je zakázáno mimo území obcí umisťovat stavby. V zóně mírného užívání je možné stavět pouze specifická zařízení. Pozitivně vnímám zakotvení povinnosti používat tradiční metody výstavby²⁴⁴. V zóně zvláštního užívání se pak nachází hlavní stavby a další zařízení, která jsou nezbytná na území národního parku. Opět je dána povinnost používat tradiční metody a materiály a také povinnost jejich začlenění do krajiny. Česká republika podmiňuje stavby v národním parku stanoviskem správy národního parku, ale povinnost k užívání tradičních a ekologických materiálů na zákonné úrovni nenajdeme.

---

²⁴² Příloha 1 této diplomové práce

²⁴³ Viz kapitola 6.1 této práce.

²⁴⁴ Čl. 3.1.2. písm. c) Dekretu o PD.

7 Ochranné podmínky národních parků

Ochrana přírody v národních parcích je standardně zajišťována prostřednictvím limitace činností způsobilých ovlivnit přirozený vývoj ekosystémů na území národních parků. V České republice se tento systém zákazů a omezení nazývá ochranné podmínky. Ochranné podmínky se dělí na základní ochranné podmínky a bližší ochranné podmínky. Základní ochranné podmínky stanovují činnosti zakázané na území všech národních parků a bližší ochranné podmínky stanoví činnosti zakázané nebo podmíněné předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody na území jednotlivých národních parků. Základní ochranné podmínky se dále dělí na činnosti zakázané na celém území národních parků a na činnosti zakázané na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí. V této kapitole bude představen i nový institut klidových území, jehož prostřednictvím je regulován vstup na území národních parků.

Pokud je pojem ochranné podmínky národních parků chápán jako institut, který reguluje určité aktivity na území parků, pak podobný institut existuje i ve Španělském království. Španělsko rovněž upravuje činnosti zakázané na území všech národních parků a také činnosti zakázané na území jednotlivých národních parků. Je však třeba uvést, že většina zákazů vyplývá z režimu zón národních parků. Na rozdělení území do jednotlivých zón se také váže režim vstupu do národního parku²⁴⁵. Členění území národních parků bylo představeno v předchozí kapitole této práce.

Protože se liší prameny české a španělské právní úpravy, jsou ochranné podmínky zakotveny v České republice a ve Španělsku v rámci jiných norem. V České republice jsou základní ochranné podmínky a bližší ochranné podmínky stanoveny v ZOPK. Ve Španělsku určuje některé zakázané činnosti na území všech národních parků Zákon o národních parcích a PD a některé činnosti regulované na území jednotlivých parků stanoví jejich vyhlášovací zákony a PRUGy²⁴⁶.

Národní parky také zahrnují území, která jsou klasifikována jako součást soustavy Natura 2000, tedy jako ptačí oblasti nebo evropsky významné lokality. To znamená, že se na ně aplikují i tato komunitární pravidla. Vnitrostátní úprava národních parků je však často přísnější než ochrana plynoucí z Natury 2000, a tak se použijí tato přísnější pravidla²⁴⁷.

---

²⁴⁵ Viz kapitola 6.2 této práce.

²⁴⁶ Viz kapitola 5.2 této práce.

²⁴⁷ Viz kapitola 1.3 této práce.

7.1 Ochranné podmínky národních parků v České republice

Na území národních parků se nalézají mimořádné přírodní hodnoty, zachovalé přírodní ekosystémy a vzácné či ohrožené druhy rostlin a živočichů, proto je třeba zakázat či jinak regulovat činnosti, které je možné provádět na jejich území. Za účelem ochrany těchto hodnot ZOPK určuje základní a bližší ochranné podmínky. Základní ochranné podmínky jsou společné pro všechny národní parky, zatímco bližší ochranné podmínky stanovují zakázané činnosti ve vztahu k jednotlivým národním parkům. Bližší ochranné podmínky jsou uvedené v jednotlivých ustanoveních, jimiž se národní parky zřizují. Základní ochranné podmínky jsou dle Stejskala (2006) systémem relativních zákazů určitých činností, kdy lze udělit pro tyto činnosti výjimku ze zákazu formou správního rozhodnutí, či jinými slovy, nejedná se o zákazy absolutní²⁴⁸. Zákon z těchto zákazů rovněž uvádí řadu výjimek, na které se zákazy nevztahují²⁴⁹.

Novelou byl také zaveden nový nástroj ochrany přírody, tzv. klidová území, kterými se reguluje vstup na území národních parků. Tento institut v podstatě nahradil režim bývalých prvních zón národních parků a úzce souvisí s předchozí kapitolou zabývající se členěním území národních parků.

Další možností, jak může správa národního parku regulovat vstup na území ochrany přírody je vydání opatření obecné povahy zakazující nebo omezující vstup veřejnosti na území, kterému by hrozilo poškození, a to zejména z důvodu nadměrné návštěvnosti²⁵⁰. Jak podotýká Konečná (2018), jedná se o poměrně silný preventivní nástroj, protože postačí hrozba poškození, ke kterému nemusí vůbec dojít²⁵¹. Vhodně tedy doplňuje režim omezení vstupu stanovený klidovými územími, když umožňuje reagovat na individuální situace vyžadující rychlý zásah.

Výčet turistických či rekreačních činností, které jsou na území národního parku zakázány nebo omezeny, shrnuje správa národního parku v návštěvním řádu. Dále je v některých řízeních podle zvláštních předpisů pro získání určitého povolení třeba předchozího závazného stanoviska správy národního parku nebo její povolení, jedná se např. o řízení podle stavebního zákona nebo řízení podle vodního zákona²⁵².

---

²⁴⁸ Pozn. autora Porušení ochranných podmínek nebo porušení podmínek za nichž byla zakázaná činnost výjimkou povolena lze sankcionovat jako přešůpek podle ustanovení § 87 nebo § 88 ZOPK.

²⁴⁹ Pozn. autora: Například zákonná výjimka ze zákazu vjezdu na území národního parku, kdy zákon upravuje určitý okruh osob, na které se zákaz nevztahuje, jako jsou např.: složky záchranného integrovaného systému.

²⁵⁰ Ustanovení § 64 ZOPK.

²⁵¹ KONEČNÁ, Michaela. § 64 [Některá omezení vlastnických práv]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 501.

²⁵² Ustanovení § 78 odst. 3 písm. j) ve spojení s ustanovením § 44 odst. 1 ZOPK

Je na místě také uvést, že ačkoliv nejsou uvedeny v ustanoveních o ochranných podmínkách, zákonodárce omezuje na území národních parků také rybářství a myslivost, což plyne již ze samotných účelů národních parků a požadavku minimalizovat zásahy člověka na území parku. Držitelům a uživatelům honiteb a uživatelům rybářských revírů je dána povinnost postupovat tak, aby se udržoval nebo zlepšoval stav ekosystému a byly zachovány nebo podporovány ekologické funkce²⁵³. Zároveň je stanoveno, že pokud je rybářství či myslivost vykonávána v zóně přírodní či v zóně přírodě blízké, nejsou tyto osoby povinny přikrmovat zvěř a zarybňovat v rybářském revíru. Výkon práva myslivosti a rybářství může být v určitých částech národního parku omezen nebo vyloučen, a to formou správního rozhodnutí nebo opatřením obecné povahy²⁵⁴. Doplnuji, že právo rybářství a právo myslivosti upravují jiné předpisy²⁵⁵.

Dalším nástrojem, kterým správa národního parku ovlivňuje výkon některých činností, je vydávání závazného stanoviska k některým činnostem v národním parku. Konkrétně se jedná o činnosti prováděné na základě stavebního a vodního zákona, tedy o umístování, provádění, užívání, odstraňování a změnu užívání staveb, dále o provádění terénních úprav, nakládání s vodami, zásahy do vodních toků a o další činnosti povolené vodoprávním orgánem. Bez tohoto závazného stanoviska nelze učinit ohlášení stavby, vydat územní rozhodnutí, územní souhlas, stavební povolení, rozhodnutí o změně užívání stavby, kolaudační souhlas, je-li spojen se změnou stavby, povolení k odstranění stavby či k provedení terénních úprav podle stavebního zákona. Dále bez závazného stanoviska nelze udělit povolení k nakládání s vodami a k vodním dílům, povolení k některým činnostem či udělit souhlas podle vodního zákona²⁵⁶. Toto stanovisko není samostatným rozhodnutím ve správním řízení, ale je závazným podkladem pro konečné rozhodnutí příslušného správního orgánu. Závazné stanovisko je vydáváno podle části čtvrté správního řádu, pro přezkum závazného stanoviska je však správním řádem stanoven speciální postup²⁵⁷. Závazné stanovisko není možné napadnout samostatně, ale pouze na základě žaloby proti úkonu samotnému, pro který bylo podkladem²⁵⁸.

---

²⁵³ Ustanovení § 21 ZOPK

²⁵⁴ Ustanovení § 21 odst. 3 ZOPK.

²⁵⁵ Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů.

²⁵⁶ Ustanovení § 44 ZOPK.

²⁵⁷ Ustanovení § 149 odst. 4 a odst. 5 správního řádu.

²⁵⁸ DIENSTBIER, Filip. § 44 [Závazné stanovisko k některým činnostem ve zvláště chráněných územích]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 309.

7.1.1 Základní ochranné podmínky

Základní ochranné podmínky zakotvují zakázané činnosti ex lege společné pro všechny národní parky. Jedná se o zákazy relativní, protože je možné z těchto zakázaných činností udělit na žádost subjektu majícího zájem na výkon zakázané činnosti výjimku²⁵⁹, na kterou však není právní nárok a záleží tak na uvážení správy národního parku. Základní ochranné podmínky zákon rozděluje na podmínky platné pro celé území národních parků²⁶⁰ a na podmínky platné pro území národních parků nacházejících se mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí²⁶¹. Před účinností Novelu byly základní ochranné podmínky rozděleny na činnosti zakázané na celém území parků a na činnosti zakázané v prvních zónách národních parků, a to proto, že území národních parků se členilo do tří zón, z nichž první byla zónou s ochranou nejpřísnější²⁶². Protože zonace byla Novelou upravena, bylo třeba změnit i rozdělení ochranných podmínek, které by mělo být efektivnější. Novelou byl také změněn věcný obsah základních ochranných podmínek, některé zakázy byly vypuštěny, některé naopak přidány, a to v reakci na aktuální potřeby ochrany.

Mezi zakázanými činnostmi na území celého národního parku je možné nalézt činnosti týkající se těžby nerostů, vypouštění nepůvodních živočichů či rozšiřování nepůvodních rostlin, rozšiřování průmyslových zón, odstraňování odpadů, změny vodního režimu pozemků, létání anebo diskutovaný zákaz provádění ohňostrojů. Je možné usuzovat, že se jedná o zákazy činností, které jsou způsobilé ohrozit ekosystémy v národním parku ve velkém měřítku.

Některé činnosti byly na území národních parků vždy omezovány, některé byly přidány s ohledem na aktuální společenský či technický vývoj. Mezi tradičně zakázané činnosti patří např. těžba nerostů a dalších surovin²⁶³ stejně jako intenzivní chov zvířete²⁶⁴, zatímco zákaz používání zábavní pyrotechniky je poměrně nový a reaguje na rozmáhající se konání oslav na území národních parků. Jeho účelem je zabránit negativním vlivům hluku z pyrotechniky na zvířata citlivá na hlučné prostředí. Úplnou novinkou je zákaz umístování světelných zdrojů mimo uzavřené objekty, jehož účelem je eliminovat škodlivý vliv tzv. světelného smogu na živočichy. Dále byl novelou upraven zákaz létání reagující na zvyšující se počet dronů, který negativně

---

²⁵⁹ Viz kapitola 7.1.4 této práce.

²⁶⁰ Ustanovení § 16 odst. 1 ZOPK.

²⁶¹ Ustanovení § 16 odst. 2 ZOPK.

²⁶² KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub. § 16 [Základní ochranné podmínky národních parků]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 168.

²⁶³ KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub. § 16 [Základní ochranné podmínky národních parků]. In: Komentář Vomáčka a kol., s.169.

²⁶⁴ KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub. § 16 [Základní ochranné podmínky národních parků]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 174.

ovlivňoval druhy citlivé na hluk a jejich pohyb. Tyto změny vítám, jelikož reagují na aktuální problémy související s turismem v národních parcích, které předtím regulovány nebyly, a nebyla dána žádná možnost, jak těmto rozšiřujícím se negativním vlivům zabránit.

Mezi činnosti zakázané na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí patří například používání prostředků a činností, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů v rozporu s cíli ochrany národního parku nebo s režimem zón národního parku, dále pak umístování, povolování nebo provádění staveb mimo staveb, které nevyžadují územní rozhodnutí nebo územní souhlas, a staveb pro účely vymezené zákonem, které zahrnují i stavby pro turistické účely. Dále lze zmínit sběr nerostů a odchyt živočichů, používání biocidů, provádění terénních úprav nebo zákaz užívání některých hnojiv. Důležitými zákazy ve vztahu ke každodennímu životu občanů a k turismu jsou zákaz vjezdu a setrvání motorových vozidel mimo komunikace a vyhrazená místa, zákaz jízdy na kole či na koni mimo komunikace a vyhrazená místa, zákaz táboření a rozdělávání ohňů mimo vyhrazená místa či zákaz pořádání sportovních, turistických nebo jiných veřejných akcí.

7.1.2 Bližší ochranné podmínky

Bližší ochranné podmínky doplňují základní ochranné podmínky uvedené výše. Jejich účelem je upravit zákonný režim ochrany území, který odpovídá specifickým potřebám konkrétního parku. Bližší ochranné podmínky se nalézají v ustanoveních vyhlášujících konkrétní národní parky v ZOPK a upravují činnosti vázané na předchozí souhlas správy národního parku. Souhlasy k činnostem vymezeným v bližších ochranných podmínkách, k nimž není třeba povolení podle jiného právního předpisu, vydává správa rozhodnutím nebo opatřením obecné povahy²⁶⁵. Až na bližší ochranné podmínky Národního parku České Švýcarsko nestanoví bližší ochranné podmínky další zákazy jako je tomu v základních ochranných podmínkách, tedy správa národního parku nerozhoduje o povolení výjimek podle ustanovení § 43 ZOPK, ale uděluje k regulovaným činnostem předchozí souhlas podle ustanovení § 44b ZOPK. Rozhodnutí vydává orgán ochrany přírody, tedy správa národního parku, ve správním řízení, které se řídí částí druhou a třetí správního řádu, při zohlednění základních zásad správního řízení a specifik řízení ve věcech ochrany přírody stanovených ustanovením § 83 ZOPK.

Mezi činnostmi, které bližší ochranné podmínky regulují, nalezneme zejména činnosti zahrnující změnu druhů nebo využití pozemků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy

---

²⁶⁵ Ustanovení § 44b ZOPK.

obcí, orbu travního porostu anebo činnosti týkající se stavby odvodnění, úpravy koryt vodních toků apod. Protože ale bližší ochranné podmínky odrážejí specifika jednotlivých národních parků, nalezneme i některá specifická ustanovení, jako je tomu u Národního parku České Švýcarsko, které z důvodu ochrany skalních útvarů podmiňují souhlasem vymezení nových vyhlídek a zpřístupňování skalních útvarů žebříky nebo schodišti. Bližší ochranné podmínky Národního parku Podyjí zase ukládají povinnost provozovateli vodní elektrárny ve Vranově nad Dyjí zajistit ekologický režim průtoků v řece Dyji.

Pro změnu a vymezení bližších ochranných podmínek chráněného území zákon odkazuje na ustanovení o projednání záměru na vyhlášení zvláště chráněného území²⁶⁶.

7.1.3 Klidová území

Klidová území jsou novým nástrojem ochrany přírody a krajiny, který nahradil zákaz vstupu vázaný na režim ochrany na území prvních zón národních parků, jejichž hranice klidová území v některých případech kopírují. Jedná se o opatření, kterým se reguluje pohyb osob na území národního parku, a to zejména v oblastech, kde je příroda nejcitlivější, např. kde dochází k zimování nebo hnízdění ohrožených druhů či k jejich zvýšenému výskytu, nebo kde by mohl pohyb osob narušit vývoj ekosystémů nebo jejich složek, které jsou citlivé na nadměrný pohyb osob a zranitelné vlivem rušivých vlivů spojených s ním²⁶⁷.

V klidových územích je zakázáno pohybovat se mimo cesty nebo trasy vyhrazené orgánem ochrany přírody, s výjimkou oprávněných případů stanovených zákonem²⁶⁸. Klidová území mohou být vyhlášena permanentně nebo jen na na určité časové období, kdy dochází k citlivým přírodním procesům, např: časově omezené maloplošné klidové území okolo Kvildy v Národním parku Šumava při toku tetřívka²⁶⁹.

Klidová území nahradila režim prvních zón, jelikož se ukázalo, že omezení pohybu vázané na celé území prvních zón bylo nadbytečné k zajištění cílů ochrany přírody národních parků. Při novém pojetí zonace není důvodné omezit pohyb osob na celém území první zóny, ale naopak je v některých případech třeba omezit pohyb na určitých územích spadajících do druhé a třetí zóny tam, kde se vyskytují zranitelná společenstva a citlivé druhy, avšak tyto plochy odpovídají

---

²⁶⁶ Ustanovení § 41 ZOPK.

Viz kapitola 2.1. této práce.

²⁶⁷ Ustanovení § 17 ZOPK.

²⁶⁸ Ustanovení § 17 odst. 2 ZOPK.

²⁶⁹ Návrh klidových území Národního parku Šumava. *NP Šumava* [online]. Národní park Šumava, c2008-2020 [cit. 2020-11-21]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/nova-zonace-a-navrh-klidovych-uzemi/navrh-klidovych-uzemi-narodniho-parku-sumava/>.

dlouhodobým cílům druhé a třetí zóny²⁷⁰. Konečná (2018) upozorňuje na to, že i za minulých podmínek však bylo možné využít postupu podle ustanovení § 64 ZOPK, které obsahuje možnost omezení pohybu osob z důvodu hrozby poškození území v národních parcích, a omezit pohyb osob takto. Také dodává, že by stejně jako v případě postupu podle § 64 ZOPK zákonodárce měl postupovat v souladu se zásadou proporcionality²⁷¹.

ZOPK uvádí, že klidová území určuje MŽP opatřením obecné povahy²⁷². Co ale s odporujícím ustanovením²⁷³, které uvádí, že MŽP tak činí vyhláškami? Dle mého názoru se jedná se o legislativní chybu, jelikož ze samotné důvodové zprávy k Novele jasně vyplývá záměr vymezením klidová území opatřením obecné povahy. Zákonodárce tak činil za účelem zajištění větší transparentnosti, a to proto, že bude možné vypořádat připomínky dotčených subjektů a bude založena možnost soudního přezkumu²⁷⁴, a tak bude zachována zásada transparentnosti a účasti veřejnosti. Teleologickým výkladem tedy, v souladu s účelem ustanovení a úmyslem zákonodárce zabezpečit transparentnost a účast veřejnosti, lze dojít k závěru, že klidová území skutečně mají být vymezeny opatřením obecné povahy a nikoli vyhláškou. MŽP se tímto nedopatřením také nenechalo zmást a v praxi vymezuje klidová území opatřením obecné povahy.

Zároveň je nutné, aby byl i do klidových území zachován přístup, a tak správa národního parku může opatřením obecné povahy vyhradit cesty a trasy v klidových územích²⁷⁵. Může stanovit i další podmínky těchto cest a tras, a to např. rozsah, způsob nebo povolený čas pohybu na této cestě nebo trase²⁷⁶. V případě potřeby může správa národního parku udělit výjimku z tohoto zákazu, a to stejným způsobem jako v případě výjimky ze základních ochranných podmínek chráněných území²⁷⁷. Je nezbytné uvést, že tento zákaz se logicky nevztahuje na vlastníky a nájemce pozemků při vstupu na jejich pozemky a na členy složek záchranného systému a další orgány státní správy²⁷⁸.

Jak bylo již uvedeno v předchozí kapitole, návrh klidových území je správa národního parku povinna dohodnout s radou národního parku²⁷⁹, kde jsou zastoupeny obce. Klidová území se vyznačují tabulí s textem „klidové území národního parku“ a dále tabulí s textem obsahujícím

---

²⁷⁰ Důvodová zpráva k Novele, s. 13.

²⁷¹ KONEČNÁ, Michaela. § 17 [Klidová území národního parku]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 198.

²⁷² Ustanovení § 17 odst. 3 ZOPK.

²⁷³ Ustanovení § 79 odst. 3 písm. g) ZOPK.

²⁷⁴ Důvodová zpráva k Novele s. 13.

²⁷⁵ Ustanovení § 43 odst. 3 ZOPK.

²⁷⁶ Ustanovení odst. 3 §17 ZOPK.

²⁷⁷ Viz kapitola 7.1.4 této práce.

²⁷⁸ Ustanovení § 17 odst. 2 ZOPK.

²⁷⁹ Viz kapitola 4.1.3 této práce.

informace o podmínkách pohybu osob v klidovém území a hranice klidového území pruhovým označením²⁸⁰.

7.1.4 Výjimky ze zákazů stanovených ochrannými podmínkami

Zákon stanoví, že správa národního parku jako orgán ochrany přírody může rozhodnout o výjimce povolující činnosti zakázané základními ochrannými podmínkami, bližšími ochrannými podmínkami Národního parku České Švýcarsko a v klidových územích národních parků. V bližších ochranných podmínkách ostatních národních parků žádné zákazy nenalezneme, a tak na ně předmětné ustanovení neodkazuje. Výjimky jsou nástrojem k řešení mimořádných situací²⁸¹, kdy je zapotřebí odchýlení se od obecně závazných pravidel chování.

Výjimku je možné udělit pouze za splnění stanovených podmínek, a to pokud jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo tehdy, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany národního parku²⁸². Damohorský (2010) i Stejskal (2016) minulému znění zákona, kde bylo vynecháno slovo „jiný“, vytýkali, že z jeho jazykového znění bylo možné usuzovat, že zákonodárce nepovažuje zájem ochrany přírody za veřejný zájem²⁸³. Takové znění by znamenalo vnitřní rozpor samotného ZOPK, jelikož z něj i předtím vyplývalo, že zájem na ochraně přírody je veřejným zájmem, a stejně tak je považován za veřejný zájem na základě mezinárodních dokumentů, potažmo Ústavy²⁸⁴. Naštěstí byla nešťastná jazyková formulace týkající se veřejného zájmu Novelou odstraněna.

Převaha jiného veřejného zájmu nad ochranou přírody by měla splňovat základní předpoklady, že existuje veřejný zájem, který se odlišuje od zájmu ochrany přírody, že výjimku je nezbytné udělit za účelem ochrany takového veřejného zájmu a že tento veřejný zájem v tomto konkrétním případě převažuje nad zájmem ochrany přírody. Je tedy třeba poměřit tyto dva veřejné zájmy²⁸⁵. Na základě zákona je možné udělit i výjimku v zájmu ochrany přírody, kdy se stejně jako v předchozím případě musí určit, zda převáží jiný zájem na ochraně přírody před zájmem na

---

²⁸⁰ Ustanovení § 16 odst. 1 a odst. 6 vyhlášky č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území.

²⁸¹ Komentář Stejskal, s. 212.

²⁸² DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice, s. 373.

²⁸³ Komentář Stejskal, s. 213.

DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice, s. 373.

²⁸⁴ Čl. 7 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²⁸⁵ DIENSTBIER, Filip. § 43 [Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 305.

ochraně přírody v národním parku, a to dlouhodobě, trvale a opakovaně²⁸⁶. Tento převažující veřejný zájem nelze stanovit apriori²⁸⁷, je třeba ho nalézt při procesu rozhodování. Správa by při posouzení veřejného zájmu měla brát ohled např. na zachování maximální klidovosti území, turistické vytiženosti území apod.²⁸⁸ Výjimky mohou být povoleny i na určité období a s určitými podmínkami. Správa národního parku může dále udělit výjimku, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany národního parku.

Správa národního parku rozhoduje o výjimkách ve správním řízení formou správního rozhodnutí²⁸⁹ nebo, pokud se týká blíže neurčeného okruhu osob, může výjimku povolit též opatřením obecné povahy²⁹⁰. V souladu s dispoziční zásadou správního řízení je třeba, aby žadatel vymežil důvody, pro něž má být výjimka udělena, a splnil výše uvedené podmínky. Účastníky tohoto řízení jsou také dotčení vlastníci pozemků a dotčené obce a spolky, jejichž posláním je ochrana přírody a krajiny. Ti se mohou k návrhům žadatele vyjadřovat, případně mohou i sami tvrdit skutečnosti a navrhnout důkazy k prokázání svých tvrzení. Správní orgán, stejně jako v jiných správních řízeních, postupuje tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti²⁹¹ a je povinen zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu²⁹². Musí zkoumat přiměřenost a nezbytnost zásahu do ochranných podmínek národních parků, přičemž hodnotí podklady podle své úvahy²⁹³.

Jak jsem již zmínila výše, vedle povolení výjimky ve správním řízení je možné ji udělit opatřením obecné povahy, a to pokud je třeba udělit výjimku neurčitému okruhu osob. Dle zákonodárce mělo zavedení této možnosti zjednodušit udělování výjimek a snížit administrativní zátěž²⁹⁴. Při vydávání opatření obecné povahy správa národního parku postupuje dle správního řádu²⁹⁵. Zahájí řízení bez návrhu, avšak osoba, která má na udělení takové výjimky zájem, může podat podnět pro zahájení řízení o vydání opatření obecné povahy z moci úřední²⁹⁶. Dotčené osoby mají opět možnost se v tomto řízení vyjádřit při veřejném projednání nebo písemnými připomínkami a dotčení vlastníci nemovitostí mohou podávat námítky. Spolky mají v tomto případě postavení dotčených osob, pokud správa národního parku neurčí v konkrétním případě

---

²⁸⁶ Komentář Stejskal, s. 217.

²⁸⁷ ÚSTAVNÍ SOUD: Nález ze dne 28. června 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04, Česká republika.

²⁸⁸ Komentář Stejskal, s. 217.

²⁸⁹ Ustanovení § 43 odst. 3 a 4 ZOPK

²⁹⁰ Ustanovení § 43 odst. 2 ZOPK

²⁹¹ Ustanovení § 3 zák. č. 500/2004, správní řád (dále citováno „*správní řád*“).

²⁹² Ustanovení § 50 odst. 3 správního řádu.

²⁹³ Ustanovení § 50 odst. 4 správního řádu.

²⁹⁴ Důvodová zpráva k Novele s. 9.

²⁹⁵ Ustanovení § 171 a násl. správního řádu.

²⁹⁶ Ustanovení § 42 správního řádu

jinak²⁹⁷. Je třeba podotknout, že na udělení výjimky není právní nárok a ani vlastnické právo k pozemku nacházejícím se na území národního parku jej nezakládá.

Zákon také zakazuje některé činnosti s výjimkou vyhrazených míst nebo tras, které vymezuje správa národního parku. Jedná se o některé činnosti zakázané základními ochrannými podmínkami, činnosti zakázané bližšími ochrannými podmínkami Národního parku České Švýcarsko a omezení vstupu na základě klasifikace určité oblasti jako klidového území²⁹⁸. Správa národního parku tato místa a trasy, které jsou vyňaty z působnosti zákazů jinak platících na území národního parku, stanovuje opatřením obecné povahy. Lze proto spatřovat určitou podobnost s udělením výjimky správou národního parku opatřením obecné povahy, jelikož se rovněž týká neurčitěho okruhu osob²⁹⁹. Na rozdíl od udělovaných výjimek však vyhrazená místa a cesty nemohou mít konkrétní časovou působnost a jedná se tak o výjimky poměrně stálé.

7.1.5 Novela liniového zákona

Dne 1.1.2021 nabyl účinnosti zákon č. 403/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále „*Novela liniového zákona*“), který mimo jiné významně ovlivňuje rovněž rozhodování orgánu ochrany přírody v oblasti umístění staveb na území národních parků. Novela liniového zákona, jejímž cílem bylo zjednodušit povolovací procesy a urychlit tak výstavbu strategických dopravních a jiných staveb, s sebou nese negativní důsledky pro ochranu přírody. Protože tématem této práce je úprava národních parků, budou představeny ty změny, které se jich týkají.

Novela liniového zákona zavádí jednotné závazné stanovisko k zásahu do přírody a krajiny, které je systematicky zařazeno na začátek hlavy druhé ZOPK jako ustanovení § 82a ZOPK. Toto jednotné stanovisko nahrazuje závazné stanovisko EIA³⁰⁰ a zároveň další závazná stanoviska nebo vyjádření podle ZOPK, stejně tak jako povolení výjimky z ochranných podmínek, a to ať už výjimky druhové, nebo územní. V návaznosti na toto stanovisko stavební úřad v rámci územního rozhodnutí nebo stavebního souhlasu povoluje výjimky a stanovuje podmínky podle ZOPK. Pro

---

²⁹⁷ Ustanovení § 172 odst. 5 správního řádu.

²⁹⁸ Ustanovení § 43 odst. 3 ZOPK.

²⁹⁹ DIENSTBIER. Filip. § 43 [Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích]. In: Komentář Vomáčka a kol., s. 305.

³⁰⁰ Pozn. autora: Závazným stanoviskem EIA (Environmental Impact Assessment) se posuzují vlivy plánovaných staveb a zařízení na veřejné zdraví a životní prostředí v souladu se zák. č. 100/2001 Sb., zákon o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí).

vydání tohoto jednotného stanoviska k povolení stavby umístované na území národního parku je příslušná správa národního parku.

V důsledku tak tato Novela liniového zákona znamená, že výjimky z ochranných podmínek národního parků nebudou povolovány formou rozhodnutí ve správním řízení podle části druhé a třetí správního řádu, ale ve zjednodušeném řízení podle ustanovení § 149 správního řádu. Není tak již možné, aby se na rozhodování podíleli účastníci řízení, a není možné se odvolat k nadřízenému orgánu ochrany přírody. Z rozhodování o povolení výjimek jsou vyloučeny i spolky, jejichž posláním je ochrana přírody a krajiny, které tak nemohou uplatnit své důkazní návrhy a vyjádření. Opravným prostředkem pak je vedle přezkumu závazného stanoviska odvolání proti konečnému rozhodnutí stavebního úřadu, které bude vydáno na základě závazného stanoviska. Jedinou dobrou zprávou je, že fikce souhlasného závazného stanoviska dotčeného orgánu v povolovacích řízeních a postupech podle stavebního zákona po uplynutí zákonem dané lhůty, kterou Novela liniového zákona zavádí, se nevztahuje na toto jednotné stanovisko k zásahu do ochrany přírody a krajiny podle nového ustanovení §82a ZOPK³⁰¹.

Závěrem je třeba uvést, že Novela liniového zákona a připravovaný stavební zákon ve velké míře omezují ochranu přírody na úkor zájmu stavebníků, což je za současného stavu narůstajícího ohrožení přírody alarmujícím krokem zpět. Nezbyvá než doufat, že z nového stavebního zákona budou další ustanovení snižující možnosti ochrany přírody odstraněna a budou zaručeny dostatečné prostředky k ochraně přírody.

7.2 Ochranné podmínky národních parků ve Španělském království

Pokud chápeme režim ochranných podmínek jako regulaci činností, které je či není možné provádět na území národních parků, pak obdobnou úpravu nalezneme ve Španělském království, koncept se ovšem poněkud liší od českého. Nenalezneme zde ustanovení, které by komplexně upravovalo zakázané činnosti, ale limity činností nalezneme v různých částech právní úpravy. Zakázané činnosti pro všechny národní parky jsou stanoveny Zákonem o národních parcích a PD a označují se jako činnosti neslučitelné s managementem a ochranou území. Zákazy těchto činností můžeme připodobnit českým základním ochranným podmínkám, jelikož se dotýkají území všech národních parků. Další zakázané činnosti potom určují jednotlivé zákony, kterými se vyhláší

---

³⁰¹ SVOBODA, Petr. Novela urychlovacího zákona: další deregulace výstavby na úkor ochrany přírody. *Ochrana přírody: Právo v ochraně přírody* [online]. 2020, 2020(5) [cit. 2020-12-27]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/novela-urychlovaciho-zakona-dalsi-deregulace-vystavby-na-ukor-ochrany-prirody>

národní parky a PRUGy, které zohledňují jednotlivé aspekty národních parků. Protože se jedná o úpravu vlastní jednotlivým národním parkům, lze na ně pohlížet jako na bližší ochranné podmínky. Jádrem regulace prováděných aktivit a omezení vstupu na území národních parků je však spojeno s režimem jednotlivých zón národních parků, které si přiblížíme v následující kapitole.

Předpokládá se rozdělení činností na činnosti neslučitelné a slučitelné s cíli národního parku. Toto rozdělení je klíčové pro určení, zda je činnost zakázaná nebo povolená. Pokud se jedná o činnost neslučitelnou s cíli národního parku, je zakázaná. Zákon přiznává zvláštní ochranu tradičním činnostem, a tak jako povolené činnosti určuje ty tradiční činnosti, které jsou slučitelné s cíli ochrany národního parku a jsou předvídané v PRUGu, a činnosti, které vyžadují povolení, licenci nebo koncesi, pokud neznamenaají riziko pro přírodní zdroje³⁰². Dále mohou být povoleny činnosti související s veřejným užíváním a výzkumem za podmínek stanovených v PRUGu. Zákon některé konkrétní činnosti výslovně uvádí jako neslučitelné a zároveň stanoví, že všechny činnosti prováděné v okamžiku vyhlášení na území národního parku budou předmětem studie, která určí, zda jsou slučitelné nebo neslučitelné s potřebnou péčí o území a s požadavky na zachování území³⁰³.

7.2.1 Ochranné podmínky vyplývající ze Zákona o národních parcích a PD

Činnosti, které jsou zakázány na území všech národních parků bez rozdílu, se nachází v Zákoně o národních parcích³⁰⁴ v článku nazvaném Právní důsledky plynoucí z vyhlášení národního parku, které jako činnosti neslučitelné s cíli národních parků označuje rovněž i PD. Jako činnosti zakázané ve všech národních parcích jsou uvedeny z důvodu jejich zvláště závažných dopadů na přírodu.

Jako výslovně neslučitelné činnosti ve všech případech jsou označeny sportovní a rekreační rybolov, sportovní lov, lov a těžba dřeva pro obchodní účely³⁰⁵, které jsou tedy absolutně zakázány. Pokud by existovaly takové činnosti v okamžiku vyhlášení v národním parku, je třeba, aby příslušný orgán přijal opatření za účelem jejich ukončení. Za neslučitelné se dále považuje výstavba hydroelektrických zařízení (vodní elektrárny), cest, energetické infrastruktury atd. Tato zařízení smí být postavena pouze za výjimečných podmínek z důvodů ochrany životního prostředí

---

³⁰² Dekret č. 49/2015, ze dne 8. dubna, Vlády autonomní oblasti Aragón, kterým se přijímá Řídící plán užívání a péče Národního parku Ordesa y Monte Perdido. (*DECRETO 49/2015, de 8 de abril, del Gobierno de Aragón, por el que aprueba el Plan Rector de Uso y Gestión del Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido*)

³⁰³ Čl. 7 odst. 3 Zákona o národních parcích.

³⁰⁴ Čl. 7 odst. 3 písm. a) až d) Zákona o národních parcích.

³⁰⁵ Čl. 7 odst. 3 písm. a) Zákona o národních parcích.

nebo veřejného zájmu a pouze pokud neexistuje jiné řešení. Mezi další zakázané činnosti patří také těžba minerálů a dalších nerostných surovin a let ve výšce nižší než 3.000 m bez příslušného povolení. Zdůrazňuji, že zákon také stanoví, že území národního parku nesmí být zastavěno s výjimkou staveb uvedených v PRUGu potřebných pro zajištění správy území³⁰⁶.

K otázce lovu a rybolovu je třeba podotknout, že přístup Španělského království k zákazu lovu na celém území národních parků je předmětem debat, a to proto, že jsou dány důvody k obavám z přemnožení některých druhů, a tím i k poškozování přírody³⁰⁷. Zákon o národních parcích však také dává možnost orgánům ochrany přírody v takovém případě přistoupit k regulaci populace druhů, a tak je otázkou, zda je tento argument relevantní.

Zákazy vyplývají už ze samotných požadavků kladených na území národních parků, které byly uvedeny v předchozí kapitole této práce³⁰⁸. Nesmí zahrnovat území užívané za účelem zemědělským, lesnickým či hydraulickým, dále území, kde je prováděna těžba minerálů, písku, nerostů nebo zahrnující sportovní nebo průmyslové zařízení ani zastavěná území. Vyplývá to zejména ze zájmu na tom, aby byl národní park co nejméně ovlivněn či dokonce poškozen lidskou činností.

PD ve svých pokynech dále rozvíjí a upřesňuje výše zmíněné zákazy stanovené Zákonem o národních parcích a limituje další činnosti. U některých z nich také stanoví, zda nebo za jakých podmínek je možné získat povolení pro jejich provádění. PD nesoustředí tak jako český zákon zakázané činnosti do jednoho ustanovení, je totiž systematicky členěn jakožto pokyny pro různé věcně vymezené oblasti. Proto například ustanovení o zákazu sportovních soutěží nalezneme v části obsahující pokyny pro ochranu přírody ve vztahu k zachování a návštěvnickému servisu a regulaci výstavby na území národního parku v pokynech pro infrastrukturu, vybavení a zařízení. Dále PD také předvídá situaci, kdy činnost, kterou má určitá osoba zájem vykonávat, není v PD upravena. Taková činnost se považuje za činnost výjimečnou a k jejímu provádění je třeba písemného povolení příslušného orgánu pečujícího o národní park³⁰⁹. Zajímavé je, že pro výkon takové činnosti se vyžaduje složení zálohy nebo zajištění pojištění³¹⁰.

---

³⁰⁶ Čl. 7 odst. 6 Zákona o národních parcích.

³⁰⁷ MEDIOAMBIENTE: Qué efectos tiene la prohibición de la caza en los parques nacionales. *EL MUNDO* [online]. Madrid: Unidad Editorial Información General, S.L.U. Avda San Luis 25 - 28033 Madrid, 2020, 10 abril 2020 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.elmundo.es/promociones/native/2020/04/10fa/>

³⁰⁸ Čl. 6 odst. 1 písm. d) a e) Zákona o národních parcích.

³⁰⁹ Čl.3.2.5. písm. o) Dekretu o PD.

Pozn. autora: PD jako takové výjimečné činnosti zmiňuje natáčení filmů nebo různé sportovní aktivity.

³¹⁰ Čl. 3.2.5. r) PD.

Ráda bych na tomto místě vyzdvihla některá z obecných pravidel vztahujících se k návštěvnícké instruktuře. Jedná se o důraz na povinnost podpory ekologických materiálů a energií. PD stanoví, že je třeba užívat obnovitelné zdroje elektřiny a také optimalizovat její spotřebu. Stejnou povinnost stanoví ve vztahu k užívání vozidel a dalších zařízení³¹¹. V České republice zakotvení této povinnosti neexistuje, a ačkoliv lze předpokládat, že orgán ochrany přírody bude zajišťovat péči o národní park v souladu s těmito pravidly, bylo by vhodnější zakotvit tuto povinnost jako obecný princip péče.

PD stanoví základní rámec ochrany přírody v národních parcích prostřednictvím obecných pravidel pro veškeré zásahy či činnosti v národních parcích. Ráda bych zde zmínila základní principy pro ochranu přírody zavedené PD, a to bezzásahový princip, princip komplexní ochrany a princip prevence, jež musí být respektovány při provádění veškerých zásahů či činností v národním parku³¹². Bezzásahový princip je obecným kritériem, na jehož základě se vždy upřednostňuje nezasahovat do přírodních systémů před jejich podporou, pokud je to možné. Všechny rozhodnutí by se měly činit v souladu s nejlepšími dostupnými znalostmi a měly by se řídit principem prevence³¹³.

Jak již bylo zmíněno výše, některé činnosti vyžadují předchozí souhlas příslušného orgánu pečujícího o území národního parku. Protože pro každý národní park může být stanovena odlišná instituce, jelikož je správa v rukou autonomních oblastí, Zákon o národních parcích ani PD pravidla pro získání takového povolení neupravují. Je však jasné, že činnost, která má být prováděná, musí splňovat základní podmínky, a to nepoškozovat chráněné hodnoty a nebýt v rozporu s cíli národního parku. Pokud se jedná o výjimečné činnosti, pak s sebou nesmí nést riziko škod pro osoby nebo vlastnictví, nebo negativně ovlivňovat normální fungování národního parku, a to ve vztahu k ochraně přírodních zdrojů nebo užívání národního parku návštěvníky³¹⁴.

7.2.2 Ochranné podmínky vyplývající z vyhlášovacích zákonů a PRUGu

Některé další činnosti mohou být regulovány vyhlášovacími zákony a zejména PRUGem. Pokud projdeme vyhlášovací zákony, zjistíme, že mnoho ustanovení neobsahují, ale i tak některé obsahují specifické zákazy, které by měly odrážet podmínky jednotlivých parků. Například zákon č. 16/1995, ze dne 30. května, o vyhlášení Národního parku Picos de Europa, určuje jako další

---

³¹¹ 3.2.4. odst. 7. písm. d) Dekretu o PD.

³¹² Čl. 3.2. Dekretu o PD.

³¹³ Čl. 3.2.1 Dekretu o PD.

³¹⁴ Čl. 3.2.5. písm. n) PD.

zakázané činnosti výstavbu nových nebo rekonstrukci existujících budov za jinými účely, než jsou účely tradiční, nebo využívání přírodních zdrojů, které by mohlo pozměnit nebo ohrozit ekosystémy, v dalším ustanovení pak odkazuje na PRUG a jím určené neslučitelné činnosti s cíli národního parku.

Protože Národní park Picos de Europa ještě nemá schválený PRUG, je nutné informace čerpat z návrhu PRUGu. V souladu s výše uvedenými podmínkami PRUG stanoví činnosti, které jsou nebo nejsou slučitelné s cíli národního parku. PRUG Národního parku Picos de Europa určuje neslučitelné činnosti jako obecné, které dělí na činnosti zakázané na celém území národního parku a na činnosti zakázané mimo lidská osídlení, a dále na činnosti zakázané ve vztahu k ochraně přírodních zdrojů a dalších chráněných hodnot jako je vzduch, půda, voda, flóra a fauna, krajina a kulturní dědictví³¹⁵. Stejně koncipovaný je i PRUG Národního parku Ordesa y Monte Perdido.

PRUG Národního parku Doñana se poněkud liší od předchozích dvou PRUGů, a to proto, že nový PRUG upravuje pravidla pro oblast tzv. Přírodního území Doñana, který se použije pro území Národního parku Doñana a zároveň i Přírodního parku Doñana³¹⁶. Opět ale upravuje zakázané činnosti ve vztahu k různým chráněným hodnotám národního parku. Jedná se o pravidla pro ochranu biodiverzity, pro zachování a ochranu zdrojů krajinných a kulturních, a stejně jako PRUG Národního parku Picos de Europa, i pro ochranu složek přírody jako je voda, vzduch atd. Dále upravuje limity tradičních činností vykonávaných na území národních parků jako je například chov dobytka.

PRUG Národního parku Sierra Nevada³¹⁷ naopak shrnuje neslučitelné činnosti, které nelze vykonávat na území národního parku, ve dvou ustanoveních, což je pro přehlednost jistě lepší. Co se týče povolení, Andalusie vlastním dekretem upravuje postup pro jeho získání ve vztahu k různým činnostem a určuje modelové formuláře platné pro Andaluské národní parky³¹⁸.

---

³¹⁵ Čl. 34 a následující PLAN RECTOR DE USO Y GESTIÓN DEL PARQUE NACIONAL DE LOS PICOS DE EUROPA: Documento para Información Pública y Audiencia a Interesados. In: . Oviedo: Parque Nacional Picos de Europa, Marzo 2019. Dostupné také z: https://dgmontes.org/web/direccion-general-medionatural/detalle/-/journal_content/56_INSTANCE_DETALLE/16835/7211461.

³¹⁶ Dekret č. 142/2016, ze dne 2. srpna, kterým se rozšiřuje území Přírodního parku Doñana, vyhašuje se Zvláštní ochranná zóna severní a západní Doňany (ES6150009) a schvaluje se Plán řízení přírodních zdrojů a Řídící plán užívání a péče Přírodního území Doñana. (*DECRETO 142/2016, de 2 de agosto, por el que se amplía el ámbito territorial del Parque Natural de Doñana, se declara la Zona Especial de Conservación Doñana Norte y Oeste (ES6150009) y se aprueban el Plan de Ordenación de los Recursos Naturales y el Plan Rector de Uso y Gestión del Espacio Natural Doñana.*)

³¹⁷ Dekret č. 238/2011, ze dne 12. června, kterým se upravuje organizace a péče o Sierru Nevadu. (*DECRETO 238/2011, de 12 de julio, por el que se establece la ordenación y gestión de Sierra Nevada.*)

³¹⁸ Nařízení ze dne 12. prosince 2011, kterým se přijímají modelové formuláře pro žádost o povolení a předchozí vyrozumění o provedení určených činností v přírodní oblasti Sierra Nevada. (ŠPANĚLSKÉ KRÁLOVSTVÍ. ORDEN de 12 de diciembre de 2011, por la que se aprueban los modelos normalizados de solicitud de autorización y comunicación previa para la realización de determinadas actuaciones en el espacio natural Sierra Nevada)

Zajímavé je, že PRUGy různých národních parků často obsahují výslovnou regulaci rekreačních anebo sportovních činnosti jako je například lyžování či horská turistika³¹⁹.

Postup pro získání předchozího povolení pro činnosti, které jej vyžadují, může být také určen PRUGem, jako je tomu v případě Národního parku Ordesa y Monte Perdido³²⁰, případně může autonomní oblast vydat vlastní právní předpis obsahující instrukce, jak v takovém případě postupovat, jako u Národního parku Pico del Teide³²¹. Záleží tak na právních předpisech autonomních oblastí a institucionálním zabezpečení národního parku, a proto nelze mluvit o jednotném postupu napříč autonomními oblastmi. Je však jasné, že je vždy nutné žádat příslušné orgány, které spravují národní park nebo mají pravomoci v určité věcné oblasti, a předložit požadované dokumenty prokazující, že žadatel splňuje podmínky pro vydání povolení, zejména pokud se žádá o udělení licence nebo koncese pro výkon určité činnosti.

7.3 Shrnutí a komparace

Můžeme konstatovat, že obě právní úpravy za účelem ochrany přírody přistupují k regulaci aktivit prováděných na území národního parku. Jedná se však o zcela rozdílné systematické začlenění těchto zákazů nebo omezení činností v rámci právních předpisů národních parků. Nicméně je možné bezpečně prohlásit, že v obou případech se jedná o zákazy a omezení platné pro všechny národní parky a odlišné zákazy či omezení pro jednotlivé národní parky, které by měly odrážet specifika potřeb jednotlivých parků. Španělská úprava tak však činí skrze vyhodnocení aktivit jako slučitelných či neslučitelných s cíli národního parku, a na základě tohoto rozdělení je poté limituje jako zakázané, vyžadující povolení nebo povolené. Ekosystémy vyskytující se na území Španělského království jsou však rozmanitější než ty vyskytující se na území České republiky, a proto jsou rozdílnější i jejich bližší ochranné podmínky.

---

určených činností v přírodní oblasti Sierra Nevada. In: *Boletín Oficial de la Junta de Andalucía*. Sevilla: Consejería de Medio Ambiente, 2012, ročník 2012, číslo 6.).

³¹⁹ Srovnej čl. 9.2.1.2. dekretu č. 49/2015, ze dne 8. dubna, Vlády Aragónu, kterým se schvaluje Řídící plán péče a užívání Národního parku Ordesa y Monte Perdido. (*DECRETO 49/2015, de 8 de abril, del Gobierno de Aragón, por el que aprueba el Plan Rector de Uso y Gestión del Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido*) a čl. 5.2 dekretu č. 238/2011, ze dne 12. června, kterým se upravuje organizace a péče o Sierra Nevada. (*DECRETO 238/2011, de 12 de julio, por el que se establece la ordenación y gestión de Sierra Nevada*).

³²⁰ Čl. 11.8. dekretu č. 49/2015, ze dne 8. dubna, Vlády Aragónu, kterým se schvaluje Řídící plán péče a užívání Národního parku Ordesa y Monte Perdido.

Pozn. autora: V případě tohoto národního parku jsou pravomoci pro udělení povolení k omezovaným činnostem rozděleny mezi různé orgány autonomní oblasti, a tak PRUG obsahuje tabulku, kde je k jednotlivým případům přiřazen příslušný správní orgán.

³²¹ Generální ředitelství pro ochranu přírody - Pokyny ze dne 21. května 2013 o povolení mimořádné činnosti v národních parcích Kanárských ostrovů. (*Dirección General de Protección de la Naturaleza.- Instrucciones de 21 de mayo de 2013, para la autorización de actividades extraordinarias en los Parques Nacionales de Canarias*).

Systematicky jsou španělské ochranné podmínky rozděleny do jednotlivých částí PD a PRUGu podle toho, kterých věcných oblastí se týkají, zatímco v České republice jsou ochranné podmínky zakotveny pouze v několika ustanoveních, a to bez jejich věcného rozdělení. Celkově je však španělská úprava mnohem více podrobná, a tak je toto systematické členění logickým krokem. Na druhou stranu španělská regulace dává málo prostoru pro výklad těchto norem a jasně určuje, co je dovoleno a co ne, což lze z hlediska ochrany přírody a principu právní jistoty hodnotit pozitivně.

Po věcné stránce se většina zakázaných nebo omezovaných činností shoduje, a to například těžba, lety nad územím národních parků, rozšiřování nepůvodních druhů rostlin, vypouštění nebo odchyt živočichů, či užívání biocidních přípravků. Obě dvě právní úpravy kladou důraz na zákaz umístování nových staveb, komunikací či vodních zařízení nebo rozdělování ohňů v národních parcích. Lze si povšimnout, že španělská úprava u všech národních parků reguluje sportovní a jiné aktivity, kdy v mnohých případech zakazuje sportovní soutěže nebo je podmiňuje získáním povolení. Česká úprava v základních ochranných podmínkách rovněž stanoví zákaz pořádání sportovních, turistických a jiných veřejných akcí mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody³²².

Co se týče umístování staveb, Španělské království podrobněji reguluje výstavbu či úpravy budov nacházejících se na území národních parků v rámci rozdělení území do jednotlivých zón národních parků. Stavby, jejichž existence uvnitř národního parku je nutná, mohou existovat v zóně zvláštního užívání. Ostatní stavby, které nejsou určeny pro účely péče o park, nejsou stavbami návštěvnické infrastruktury nebo nejsou nutnými stavbami, mohou být umístěny pouze v zóně tradičního osídlení. Vjezd na území národního parku je také vymezen ve vztahu k rozdělení do území jednotlivých zón a je povolen až v zóně mírného užívání, a to pouze na vyhrazených cestách a tratích. Obsahově se tak s českým zákazem vjezdu a setrvání motorových vozidel mimo vyznačené komunikace a vyhrazená místa shoduje.

Obě země také regulují právo myslivectví a rybářství, ale zatímco Španělsko zakazuje sportovní a rekreační lov a rybolov na území všech národních parků a bez výjimky, Česká republika osobám oprávněným k výkonu rybářského a mysliveckého práva pouze stanovuje další podmínky.

Zároveň PRUGy národních parků podrobně regulují turistické aktivity a upravují výlety do přírody, jízdu na kole či výšlapy, jež označují jako slučitelné s cíli ochrany přírody, a limitují je zejména určením přístupných cest. Stejně tak označují i kempování, které je upraveno rozdílně pro

---

³²² Ustanovení § 16 odst. 2 písm. q) ZOPK.

jednotlivé národní parky, zatímco u nás je táboření zakázáno na celém území národních parků mimo vyhrazená místa orgánem ochrany přírody. V některých případech tedy bývá španělská úprava shovívavější. Obdobnou regulaci těchto oblíbených turistických aktivit je možné nalézt i v České republice, avšak jejich úprava není tak podrobně vymezena. Principy turismu nebo sportovních aktivit je možné nalézt v některých zásadách péče o národní parky³²³. Například PRUG Národního parku Ordesa y Monte Perdido volné kempování omezuje, ale je povoleno tzv. bivakování neboli noční přespání pod širým nebem v určité nadmořské výšce a za splnění určitých podmínek³²⁴. Národní park tak reaguje na zájem návštěvníků národních parků o výstupy na horské vrcholy nalézající se na jeho území. I v České republice narazíme na nocoviště, která jsou obdobou uvedeného bivakování. Jedná se však stále o vyhrazená místa orgánem ochrany přírody, ačkoliv je bivakování jednou z nejšetrnějších forem turistiky, a proto se domnívám, že by mělo být v národním parku povoleno, samozřejmě mimo klidová území. Nicméně je nutné uvést, že fakticky je možnost bivakování v národním parku ve Španělském království omezena přírodními podmínkami, vstupem do jednotlivých zón národního parku a dalšími pravidly, a tak není využívána širokou veřejností, ale ve výsledku tak bivakování využívají zejména provozovatelé vysokohorské turistiky.

Obě země však dávají možnost získat k výkonu některých regulovaných činností povolení, které uděluje příslušný orgán ochrany přírody. Procesy vedoucí k získání těchto povolení, či v České republice výjimek, jsou velmi rozdílné, ale to znovu plyne z nejednotné úpravy institucionálního zabezpečení autonomních oblastí. Protože španělská úprava neobsahuje jednotný postup pro všechny národní parky a je rozhodováno v řízení dle pravidel jednotlivých autonomních oblastí, nelze česká a španělská řízení o udělení výjimky porovnat.

Zajímavým ekonomickým preventivním nástrojem je složení zálohy či pojištění v případě zájmu o povolení k výkonu výjimečných činností, pro něž nejsou podmínky blíže upraveny, jako je například natáčení filmů. Protože podobný nástroj v České republice neexistuje a národní parky jsou obecně považovány za filmařsky atraktivní lokality, domnívám se, že by tato záloha mohla sloužit jako motivace chovat se v národním parku v souladu se stanovenými pravidly při výkonu podobných činností. Pojištění tuto motivační funkci postrádá, ale stejně jako záloha slouží jako zajištění náhrady způsobené škody, pokud by došlo ke škodné události, již by mohlo být poškození

---

³²³ *Zásady péče o Národní park Šumava Na období 2021-2040: Návrh Zásad péče o NPŠ připravený k projednání dle § 38a odst. 3 ZOPK* [online]. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2020 [cit. 2020-11-24].

Dostupné z: https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2020/09/20200922_zasady_pece_o_nps.pdf

³²⁴ Čl. 9.2.1.3.1. dekrety č. 49/2015, ze dne 8. dubna, vlády Aragónu, kterým se schvaluje Řídící plán péče a užívání Národního parku Ordesa y Monte Perdido.

přírody v národním parku. Použití nástroje zálohy nebo pojištění by bylo vhodné i ve vztahu k dalším výjimečným aktivitám jako jsou různé sportovní soutěže nebo kulturní akce pořádané na území parku.

Pozitivně vnímám fakt, že Španělské království klade zvláštní důraz na integraci tradičně vykonávaných činností na území národního parku. Nejen, že tyto činnosti, které byly historicky vykonávány na území národního parku místními obyvateli, jsou označovány za slučitelné s cíli péče národního parku, jsou navíc považovány za hodnoty, které je třeba chránit. Tyto činnosti totiž mnohdy přispívají k péči o národní parky. Zákon o národních parcích proto určuje, že ve vyhlášovacích zákonech musí být zohledněn význam zachování těchto činností a příslušné orgány za tímto účelem mají vytvořit zvláštní programy pro rozvoj a zachování těchto aktivit³²⁵. Dle mého názoru je toto skvělý přístup k historicky vykonávaným činnostem, které jsou slučitelné s cíli péče. Kromě zákazů a omezení činností na území národních parků se zákonodárce rozhodl vybrané činnosti i chránit, jelikož představují přínos pro národní parky, samozřejmě za určitých podmínek. Historicky prováděné činnosti, které by byly chráněny jako součást hodnot národního parku, v České republice nenajdeme.

---

³²⁵ Čl. 33 Zákona o národních parcích.

8 Závěr

V souladu s hlavním cílem práce jsem představila základní právní pojetí národních parků ve Španělském království a v České republice, aktuální vymezení národních parků a nástroje ochrany používané v národních parcích. Určila jsem také shodné a odlišné prvky právních úprav a ty pak analyzovala a porovнала. Dále jsem provedla analýzu a komparaci institucí zajišťujících správu národních parků a péči o ně. V návaznosti na provedenou komparaci jsem zhodnotila pojetí jednotlivých institutů zajišťujících ochranu na území národních parků, tedy pojetí členění území do jednotlivých zón a ochranných podmínek národních parků. V souladu s dalším dílčím cílem práce jsem navrhla některé změny de lege ferenda plynoucí z provedené analýzy a komparace.

Předmětem první kapitoly byla úprava mezinárodního a komunitárního práva vztahující se k národním parkům. Pro obě země platí, že institut národních parků ovlivňuje kromě právních norem vnitrostátního práva také regulace plynoucí z mezinárodního práva a práva Evropské Unie. Skrze ochranné prostředky a nástroje ochrany plynoucí z kategorizace chráněného území jako národního parku jsou naplňovány závazky, které pro členské státy vyplývají z mezinárodního a unijního práva, a to zejména z účasti na mezinárodních smlouvách či v mezinárodních organizacích.

Mezi nejdůležitější smlouvy, jejichž účastníky jsou Česká republika a Španělsko, patří Ramsarská úmluva, jejímž předmětem ochrany jsou mokřady a vodní ptactvo, nebo Úmluva o biologické rozmanitosti. Nejdůležitější ve vztahu k národním parkům je však účast obou států v IUCN, která vydala mezinárodně uznávanou kategorizaci chráněných území a definici národních parků, ze které vychází definice národního parku obou států sledovaných v této práci.

Na úrovni unijního práva se jedná zejména o dvě směrnice, a to směrnice o ptácích, která předpokládá vyhlášení ptačích oblastí, a směrnice o stanovištích, v souladu s níž se vyhláší evropsky významné lokality. Na základě těchto dvou směrnic byla vytvořena NATURA 2000, která je největší sítí chráněných území na světě. Ptačí oblasti a evropsky významné lokality se často překrývají s územím národních parků a pravidla plynoucí z evropského práva se tak aplikují vedle práva vnitrostátního.

Ve druhé kapitole jsem představila prameny české a španělské právní úpravy. Z provedené komparace vyplynulo, že španělská úprava je složitější a podrobnější než ta česká. Ústavní soud České republiky však ve svém nálezu uvedl, že tento fakt nemusí nutně být pozitivem, ale naopak může znamenat vytváření prostoru pro obstrukce a obcházení zákona. Používání neurčitých pojmů a krátkost české úpravy dává větší prostor interpretaci. Dle mého názoru je však v některých případech podrobnost španělské úpravy vhodnější, jelikož jasně vymezuje pravidla činností

v národních parcích, zatímco v České republice je nutné zkoumat úmysl zákonodárce a dopomáhat si teleologickým výkladem.

Na rozdílech mezi prameny porovnávaných států se projevuje zejména odlišnost státního zřízení, protože Španělské království je rozdělené na sedmnáct autonomních oblastí, které přijímají své vlastní zákony, a také rozsáhlost území porovnávaných států. Národní parky v České republice jsou upraveny v rámci ZOPK, a to konkrétně v rámci dvaceti ustanovení, které obsahují jak obecnou úpravu národních parků, tak jednotlivé parky i vyhláší a upravují jejich bliší ochranné podmínky. Španělské království národním parkům na rozdíl od České republiky věnuje samostatný zákon a zdůrazňuje tím, že mezi chráněnými územími zaujímají zvláštní místo. Zákon o národních parcích obsahuje zejména obecnou úpravu národních parků a mimo jiné zakotvuje Síť národních parků, která je hlavním nástrojem pro jejich koordinaci. Jednotlivé národní parky se pak vyhláší samostatnými zákony. Způsob, jakým jsou národní parky vyhlášovány v České republice také patřil mezi velmi diskutovaná témata. V samostatných vyhlášovacích zákonech lze totiž lépe zohlednit specifika jednotlivých národních parků a upravit jejich bliší ochranné podmínky.

Z Důvodové zprávy k Novele vyplývá, že byla zvažována možnost vyhlášovat české národní parky samostatnými zákony, avšak tato možnost byla vyhodnocena jako neúčelná z důvodu zvýšených administrativních nákladů a přílišné podobnosti vyhlášovacích zákonů. Lze se pozastavit i u případu Národního parku České Švýcarsko, který byl vyhlášen samostatným zákonem. Ten však čítal pouhých osm ustanovení. Je možné tento fakt vnímat jako zkušenost dokazující, že je opravdu neúčelné vyhlášovat národní parky samostatnými zákony, stejně tak je ale možné se zamýšlet nad tím, zda byla zákonodárcem skutečně zohledněna všechna specifika Národního parku České Švýcarsko. Stejně tak se lze nahlížet na krátkost bliších ochranných podmínek národních parků v současné právní úpravě. Domnívám se, že za současného stavu, kdy zákonodárce upřednostňuje málo podrobný výklad a úprava bliších ochranných podmínek je krátká, je varianta vyhlášení národních parků v rámci ZOPK vhodná. Pokud by však převážil zájem na podrobnější zohlednění specifík jednotlivých národních parků, jistě by bylo vhodnější přistoupit k jejich vyhlášení samostatnými zákony.

Ve třetí kapitole jsem přiblížila pojem národních parků a proces jejich vyhlášení. Národní parky, jakožto tradiční nástroje ochrany přírody, jsou kategorií zvláště chráněných území. Pojem národního parku jak ve španělské, tak i v české úpravě vychází z definice národního parku IUCN. Zákonodárce obou států klade důraz na přirozenost území, tedy jeho nezměněnost činností člověkem, jeho význam z důvodů ekologických, estetických, kulturních, výchovných a vědeckých a na jeho jedinečnost v národním či nadnárodním měřítku. Podmínkou je také rozsáhlost území,

kteřá je ve španělské úpravě stanovena konkrétně na nejméně 5.000 hektarů. Španělská úprava více rozvádí požadavky na fyziologické parametry území, jako je jeho jednotnost, a výslovně stanoví, že se nesmí jednat o území určená pro městskou zástavbu. V České republice tento požadavek plyne z požadavku na přirozenost území a z ochranných podmínek.

Z důvodu svěření pravomoci správy národních parků autonomním oblastem byla zavedena ve Španělském království tzv. Síť národních parků, jejímž účelem je zajištění správy národních parků na celostátní úrovni, zajištění potřebné koordinace jednotlivých národních parků a jednotné vystupování národních parků navenek. Síť národních parků se skládá ze samotných národních parků, z právního rámce přijatého pro Síť a ze vztahů, které jsou nezbytné pro její fungování.

Jak už bylo řečeno, české národní parky se vyhláší zákonem, konkrétně ZOPK, a tedy v rámci legislativního procesu. Jedná se o dvoufázový proces, který zahrnuje vypracování záměru, účast veřejnosti s vypořádáním námitek a poté samotné projednání zákona. Ve Španělském království se národní parky vyhláší samostatnými zákony. Návrh na vyhlášení národního parku musí nejprve vypracovat a schválit Rada ministrů a příslušný orgán autonomních oblastí, následně je předložen autonomním oblastem a zaslán Ministerstvu pro ekologickou transformaci a demografickou výzvu, které zapracuje připomínky, a po opětovném schválení Rady ministrů a příslušného orgánu autonomních oblastí jej předloží ke schválení Radě Síte národních parků. Na základě toho návrhu vláda vypracuje, schválí a zašle příslušný návrh zákona Kortesům. Při vyhlásování národních parků mají přednost území reprezentující přírodní systémy, které se dosud nevyskytují v rámci Síte národních parků.

Protože se v České republice národní parky, jejich ochranná pásma a bližší ochranné podmínky vyhláší v rámci ZOPK, bylo by nezbytné ho při vyhlášení nového národního parku novelizovat, což by mohlo být spojeno s negativními důsledky. V České republice v současnosti není kromě Křivoklátska žádné území, na kterém by v budoucnu mohlo dojít k vyhlášení národního parku, je proto téměř jisté, že tyto obavy jsou liché. Ve vztahu ke Španělskému království by však tato úprava nebyla žádoucí z důvodu nepřehlednosti úpravy kvůli vysokému počtu národních parků vyskytujících se na území Španělska a vyšší šance na vyhlášení dalšího území jako národního parku díky několikanásobně větší rozloze a biodiverzitě. Ve Španělsku je omezen počet subjektů, které disponují zákonodárnou iniciativou, protože Zákon o národních parcích upravuje speciální zákonodárnou iniciativu k vyhlášení národních parků. Ta je přiznána Vládě národa a autonomním oblastem jako celku.

V souladu s dílčím cílem práce, kterým byla analýza a komparace institucí zajišťujících správu národních parků a péči o ně, jsem v rámci čtvrté kapitoly uvedla a analyzovala hlavní instituce

působící v oblasti národních parků a systém správy národních parků. V České republice se jedná zejména o MŽP, správy národních parků, rady národních parků a obce. MŽP je ústředním správním orgánem pro ochranu přírody, který mj. vykonává vrchní státní dozor a má další pravomoci ve vztahu ke správám národních parků. Správy národních parků jsou klíčovými speciálními orgány státní správy, které zajišťují správu národních parků a každodenní péči o ně.

Správa národních parků ve Španělském království je odlišná od správy v České republice. Důvodem je opět státní zřízení Španělského království a distribuce pravomocí mezi ústřední státní správou a autonomními oblastmi. Pravomoci v oblasti zvláště chráněných území byly předmětem dlouholetých sporů, které několikrát řešil Ústavní soud Španělského království. Ve světle rozsudků Ústavního soudu Španělského království byly pravomoci v oblasti správy a organizace národních parků přiznány autonomním oblastem. Stát si zachoval pravomoci k vyhlášení národních parků, k přijetí zásadních opatření a pravomoci ve vztahu k Síti národních parků, prostřednictvím níž koordinuje národní parky na celostátní úrovni. Na koordinaci národních parků je ve španělské úpravě kladen velký důraz. Státní správa je zajišťována zejména Autonomní agenturou národních parků. Dále působí na úseku národních parků konzultační a koordinační orgány. Některé orgány obou států však mají stejné rysy jako např. rady národních parků a patronáty, které zajišťují zastoupení veřejnosti.

Ve vztahu ke správám národních parků byl představen problém nedostatečného zapojení odborných pracovníků správ menších národních parků do výzkumu. Velké národní parky oproti malým národním parkům disponují vědeckými pracovníky specializovanými na výzkum, kteří podávají své vlastní výzkumné projekty v rámci správ národních parků. Pracovníci menších národních parků se zapojují do výzkumu pouze v rámci externích výzkumných týmů. MŽP zapojení pracovníků správ do výzkumu a zaměstnávání vědeckých pracovníků nekoordinuje. Správy také nedisponují žádným společným systémem pro správu a zpracování dat. S tím také souvisí problém nedostatečné specializace pracovníků správ menších národních parků, kteří mají na starosti oblast informačních technologií. Navrhla jsem proto zavedení jednotného přístupu k zaměstnávání odborníků a zapojení pracovníků správ do výzkumu, dále pak školení zaměstnanců správ národních parků a zavedení jednotného systému správy dat, aby bylo možné získaná data sdílet a porovnávat a zajistit tak lepší centralizovaný hodnotící systém ve vztahu ke všem národním parkům.

Protože se správy potýkají s nedostatečnou koordinací národních parků ze strany MŽP a také z výše uvedených důvodů, navrhla jsem zřízení výboru při MŽP, který by byl podobný španělskému Výboru pro spolupráci a koordinaci národních parků, jehož prostřednictvím by

docházelo ke koordinaci postupů jednotlivých národních parků, k vyměňování poznatků mezi správami národních parků a k prohloubení spolupráce. Protože funkce koordinační a konzultační spolu úzce souvisí, mohl by takový výbor plnit funkci dalšího španělského orgánu, a to Vědeckého výboru národních parků, který by pomáhal zaměstnancům správ zodpovědět jejich otázky, ať už vědecké nebo právní.

Protože koncepční nástroje jsou ve španělské úpravě základním pramenem ochrany národních parků, věnovala jsem jim pátou kapitolu této práce. Koncepčními nástroji ve španělské úpravě jsou zejména PD a PRUG, které upravují mj. i zonaci a některé ochranné podmínky národních parků. PD je plánovacím nástrojem Sítě národních parků a stanoví tak základní právní rámec pro všechny národní parky. Autonomní oblast má povinnost přijmout PRUG, který dále rozvíjí pravidla stanovená PD ve vztahu ke konkrétnímu národnímu parku. Česká republika ochranné podmínky a zonaci upravuje v rámci ZOPK. Zásady péče na rozdíl od PRUGu nejsou závazné pro právnické a fyzické osoby. Pokud bychom chtěli stejně jako Španělsko zakotvit ochranné podmínky a režim v rámci koncepčních dokumentů, museli bychom upravit proces jejich přijímání a zavést podobný proces účasti veřejnosti jako v případě zásad péče. Domnívám se ale, že by toto řešení nebylo účelné z hlediska administrativních nákladů, došlo by k vyprázdňení obsahu ZOPK a zároveň by stanovení dalších omezení podzákonným právním předpisem mohlo znamenat rozpor se zásadou legální licence.

Zakotvení zonace a některých ochranných podmínek v PRUGu a PD je pružnější, protože na rozdíl od české úpravy v ZOPK není třeba v případě jejich úpravy novelizovat celý zákon, stejně jako v případě vyhlásování národních parků. V české i španělské úpravě se klade důraz na zapojení veřejnosti. Zásady péče musí být dohodnuty s radou národního parku. Španělské království přímo stanoví jako povinné náležitosti při přijímání koncepčních dokumentů slyšení se zainteresovanými osobami, informační povinnosti, konzultace a samozřejmě i vyjádření Rady Sítě národních parků a Patronátu. V praxi se pořádají speciální informační mítinky se zástupci zájmových oblastí. Tyto panelové diskuze by mohly zabránit případným sporům mezi obyvateli a správami národních parků, a proto jsem navrhla jejich pořádání i v rámci České republiky.

V šesté kapitole byl v souladu s dílčím cílem práce, kterým byla analýza a komparace členění území do zón, proveden rozbor rozdílného pojetí zonace národních parků. Zonace je obvyklým nástrojem k zajištění diferencované péče o území, který používají obě porovnávané úpravy. Území jsou do jednotlivých zón klasifikována v závislosti na stanovených cílech ochrany a na ekosystémech, které se v nich vyskytují. Česká úprava rozeznává čtyři zóny ochrany přírody, a to zónu přírodní, zónu přírodě blízkou, zónu soustředěné péče o přírodu a zónu kulturní krajiny, a

určuje jejich režim tak, že na území jednotlivých zón lze provádět zásahy, které stanoveným cílům ochrany neodporují. Španělsko rozeznává pět zón, a to zónu rezervní, zónu omezeného užívání, zónu mírného užívání, zónu zvláštního užívání a zónu tradičních osídlení, a stanoví jejich režim obsahující činnosti omezené v jednotlivých zónách. Zároveň prostřednictvím zón reguluje vstup na území národního parku. Vstup na území národního parku je v České republice regulován novým institutem klidových území, který můžeme připodobnit režimu španělské zóny omezeného užívání. V minulosti byl vstup stejně jako ve Španělsku regulován v závislosti na zonaci národního parku, avšak z důvodu nadbytečnosti zákazu vstupu na celé území první zóny národního parku zákonodárce tento koncept opustil.

Režim zón stanovený Českou republikou je opět velmi obecný, když uvádí, že lze provádět zásahy, které nejsou v rozporu s cílem ochrany těchto zón, a dává tak opět prostor výkladu. Stanoví však zákonné výjimky zásahů, které provádět lze. Režim zón definovaný Španělským královstvím je podrobnější a upravuje zejména vstup a vjezd na území, vyhrazování nových stezek a cest, umístování značek a jiných zařízení a konstrukci staveb. Jednotlivé národní parky mohou ve svém PRUGu dále rozvinout režim stanovený pro jednotlivé zóny a omezit další aktivity v návaznosti na zařazení území do určité zóny.

Vstup na území španělských národních parků je úplně zakázán do zóny rezervní, která slouží výhradně pro výzkumné účely, a omezen na území zóny omezeného užívání, kam se smí vstupovat pouze po vyznačených trasách, stejně jako je tomu v případě klidových území v České republice. Rozloha zón s omezeným vstupem je ve Španělsku násobně větší než v případě České republiky. Mám za to, že případné rozšíření zón s omezeným vstupem nebo zavedení zóny rezervní, kde je vstup úplně zakázán, by se setkalo s negativní reakcí veřejnosti, a pokud zákonodárce vyhodnotil omezení přístupu na území první zóny národního parku jako nadbytečné, tím spíše by jeho rozšíření nepovažoval za účelné.

V sedmé kapitole byl dán prostor omezením činností v národních parcích, tedy ochranným podmínkám národních parků, čímž byl splněn další dílčí cíl této práce. Obě úpravy přistupují za účelem ochrany přírody k regulaci aktivit prováděných na území národních parků. V České republice se takový nástroj nazývá ochranné podmínky. Španělské království činnosti dělí na slučitelné či neslučitelné s cíli národních parků a na základě tohoto dělení je zakazuje, či povoluje. V obou úpravách nalezneme činnosti regulované na území všech národních parků a na území jednotlivých parků. Zákazy činností ve vztahu ke všem národním parkům jsou v české úpravě nazývány jako základní ochranné podmínky a omezení činností odrážející specifika jednotlivých národních parků se nazývají bližší ochranné podmínky. Pro výkon činností omezených bližšími

ochrannými podmínkami je nutný předchozí souhlas správy národního parku. Na rozdíl od České republiky Španělské království neupravuje omezení činností v rámci jasně vymezených ustanovení, ale omezení vyplývají z různých ustanovení Zákona o národních parcích, PD, vyhlášovacích zákonů a PRUGu. Zákazy a omezení činností ve vztahu ke všem národním parkům upravuje Zákon o národních parcích a PD. Vyhlášovací zákony a PRUGy, které rozvíjejí právní rámec daný PD, mohou obsahovat další omezení činností ve vztahu ke konkrétním národním parkům. Na rozdíl od České republiky jsou španělská omezení systematicky členěna podle oblastí, jichž se týkají, a to z důvodu větší podrobnosti regulace. V tomto případě hodnotím podrobnost španělské úpravy kladně, jelikož dává málo prostoru pro výklad omezení, což je z hlediska ochrany přírody a principu právní jistoty žádoucí.

Po věcné stránce se většina zakázaných činností shoduje, jedná se např. o zákaz těžby, letů nad územím národních parků, rozšiřování nepůvodních druhů rostlin, vypouštění nebo odchyt živočichů či užívání biocidních přípravků. Obě úpravy se také zaměřují na regulaci turistických a sportovních aktivit a jiných veřejných akcí.

Ačkoliv jsou turistické aktivity podrobněji regulovány španělskou právní úpravou, v některých případech by se mohlo zdát, že je španělská úprava vstřícnější. V Národním parku Ordesa y Monte Perdido je volné kempování omezeno, ale tzv. bivakování je povoleno. V České republice je táboření zakázáno na celém území národních parků mimo místa vyhrazená orgánem přírody, a to včetně bivakování, ačkoliv správa národního parku vymezuje tzv. nocoviště. Protože se jedná o jednu z nejšetrnějších forem turistiky, domnívám se, že by mělo být bivakování umožněno všude mimo klidová území národního parku. Nicméně je nutné uvést, že fakticky je bivakování v národních parcích ve Španělském království omezeno přírodními podmínkami, vstupem do jednotlivých zón národního parku a dalšími pravidly, a tak není využíváno širokou veřejností, ale ve výsledku slouží zejména pro provozovatele vysokohorské turistiky.

Česká republika Novelou zavedla nový institut klidových území regulující vstup do některých oblastí národního parku, který tak již není vázán na zonaci národních parků. Omezení některých aktivit se váže i na kategorizaci území do zón národních parků.

Obě země dávají možnost k výkonu některých regulovaných činností získat povolení nebo výjimku, kterou uděluje příslušný orgán ochrany přírody. V České republice uděluje výjimku ze základních ochranných podmínek a bližších ochranných podmínek správa národních parků, ve Španělsku však z důvodu pravomoci autonomních oblastí není dán jediný příslušný orgán ani společný postup, a postupuje se tak dle pravidel jednotlivých autonomních oblastí, které mohou příslušnost orgánů stanovit PRUGem či jinými vlastními předpisy.

Pro výkon některých výjimečných činností, pro které je třeba získat povolení, zakotvuje PD povinnost zřídit si pojištění a/nebo složit finanční zálohu. Jedná se o zajímavý ekonomický preventivní nástroj, který plní funkci motivační a zajišťovací. Protože v České republice podobný nástroj nemáme, navrhl jsem jeho zavedení ve vztahu k výjimečným aktivitám způsobilým způsobit škodu národnímu parku, jako jsou různé veřejné hromadné akce.

Ve světle výše uvedených poznatků soudím, že ačkoliv jsou obě úpravy rozdílné a je možné uvažovat o jejich zlepšení, obě poskytují národním parkům dostačující pravidla, která jsou způsobilá zajistit jim náležitou ochranu. Obě právní úpravy v posledních letech doznaly převratných změn, a tak je otázkou příštích let, zda se v praxi ukážou jejich případné nedostatky. Protože se příroda a s tím i potřeba její ochrany stále vyvíjí, můžeme předpokládat, že bude v budoucnu potřeba reagovat na nové výzvy. Doufejme, že i budoucí změny budou odpovídajícím způsobem reflektovat aktuální vývoj.

Seznam zkratek

Barcelonská Úmluva – Úmluva o ochraně mořského prostředí a pobřežní oblasti Středozemního moře (původním názvem Úmluva o ochraně Středozemního moře před znečišťováním)

Dekret o PD – Královský dekret č. 389/2016, ze dne 22 října, kterým se schvaluje Hlavní plán Sítě národních parků (Real Decreto 389/2016, de 22 octubre, por el que se aprueba el Plan Director de la Red de Parques Nacionales)

Důvodová zpráva k Novele – Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. 123/2017 Dz

EUROPARC – Evropská federace přírodních a národních parků (Federation of Nature and National Parks of Europe)

IUCN – Mezinárodní svaz ochrany přírody (International Union for Conservation of Nature)

Komentář Stejskal – STEJSKAL, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0

Komentář Vomáčka a kol. - VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, Jaroslav, KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub, DIENSTBIER, Filip, PRŮCHOVÁ, Ivana. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3

MŽP – Ministerstvo životního prostředí

Novela – zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

PD – Hlavní plán Sítě národních parků (Plan Director de la Red de los Parques Nacionales)

PRUG – řídicí plán užívání a péče (Plan Rector del Uso y Gestión)

ptačí oblasti – oblasti zvláštní ochrany ptactva

Ramsarská úmluva – Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva

směrnice o ptácích – směrnice Rady č. 79/409/EHS, o ochraně volně žijících ptáků, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků

směrnice o stanovištích – směrnice Rady č. 92/43 EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

správní řád - zák. č. 500/2004, správní řád, v pozdějším znění

Stejskal – STEJSKAL, Vojtěch. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1.1.2006. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1

Úmluva WHC – Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví

Úmluva CBD – Úmluva o biologické rozmanitosti

Zákon o národních parcích – zákon č. 30/2014 ze dne 3. prosince, o národních parcích (Ley 30/2014, de 3 de diciembre, de Parques Nacionales)

Zákon o přírodním dědictví a biodiverzitě - zák. č. 42/2007 ze dne 13. prosince, o přírodním dědictví a biodiverzitě (Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad)

Zásady – Zásady pro používání managementových kategorií chráněných území – cit. Dudley, N. (Editor). Guidelines for Applying Protected Area Management Categories. IUCN. Gland, Switzerland. 2008. ISBN 978-80-87457-72-6

Zásady péče – zásady péče o národní parky a jejich ochranná pásma

ZOPK – zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v pozdějším znění

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 978-80-87975-31-2

DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7

FERNÁNDEZ MARTÍNEZ, Juan Manuel y otros. *Diccionario Jurídico. 4a edición*. Navarra: Editorial Aranzadi, 2006. ISBN 84-9767-760-9.

JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8041-6

MIKO, Ladislav, BOROVIČKOVÁ, Hana, HAVELKOVÁ, Svatava, ROTH, Petr, STLOUKAL, Petr, VOPÁLKOVÁ, Alena. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. ISBN 8071795852.

REDAKCE. Vláda: Zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, nabyt účinnosti. *Právní rozhledy*. 2017, č. 12, s. II

STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1.1.2006*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1

STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0

VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, Jaroslav, KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub, DIENSTBIER, Filip, PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3

Zásady pro používání managementových kategorií chráněných území – cit. Dudley, N. (Editor). *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*. IUCN. Gland, Switzerland. 2008. ISBN 978-80-87457-72-6

2. Seznam použitých internetových zdrojů

100 años de Parques Nacionales. Ley de 1916: La Ley de 1916. *Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico, Gobierno de España* [online]. Ministerio para la Transición

Ecológica y el Reto Demográfico, 2016 [cit. 2020-11-26]. Dostupné z: <https://www.miteco.gob.es/es/red-parques-nacionales/centenario-ley-1916.aspx>

Anuario 2018 del estado de las áreas protegidas en España [online]. 2018. Madrid: EUROPARC-España, 2018 [cit. 2020-11-04]. ISBN 978-84-940457-0-7. Dostupné z: http://www.redeuroparc.org/system/files/shared/Publicaciones/Anuario_2018/anuario2018.pdf

Často kladené otázky týkající se sítě Natura 2000 [online]. Evropská komise, 2019 [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/faq_cs.htm

DUŠEK, Jan, Vojtěch KOTECKÝ, Jan KRAJHANZL, Jan ŠTURSA a Tomáš VRŠKA. *Hodnocení národních parků České republiky: Syntetická zpráva, Zpráva hodnotícího panelu prosinec 2019* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2019 [cit. 2020-11-26]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_parky/\\$FILE/OZUOPK-Hodnoceni_NP-20200803.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_parky/$FILE/OZUOPK-Hodnoceni_NP-20200803.pdf),

Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, c2020 [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <http://chm.nature.cz/>

Interaktivní mapa seznamu světového dědictví. <https://whc.unesco.org> [online]. UNESCO's World Heritage Centre [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/interactive-map>

IUCN Green List areas [online]. IUCN, International Union for Conservation of Nature, c2020 [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/theme/protected-areas/our-work/iucn-green-list-protected-and-conserved-areas/iucn-green-list-areas>

IUCN, International Union for Conservation of Nature [online]. IUCN, International Union for Conservation of Nature, c2020 [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/>

Jeden zákon pro národní parky se všem úředníkům nezamlouvá [online]. *České ekologické manažerské centrum*, 05.05.2015 [cit. 2020-10-24]. Dostupné z: <https://www.tretiruka.cz/news/jeden-zakon-pro-narodni-parky-se-vsem-urednikum-nezamlouva/>

KLIDOVÁ ÚZEMÍ NP ČESKÉ ŠVÝCARSKO: Stručný komentář k návrhu [online]. In: . Národní park České Švýcarsko, únor 2019 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: https://www.npcs.cz/sites/default/files/prilohy/2019/11/klidova_uzemi_npcs_komentar.pdf

KUNCOVÁ, Pavlína a Tereza KUŠNÍROVÁ. CO JSOU SOUHRNY DOPORUČENÝCH OPATŘENÍ?: A JSOU EFEKTIVNÍM NÁSTROJEM OCHRANY LOKALIT SOUSTAVY NATURA 2000? *Fórum ochrany přírody* [online]. 01/2019 [cit. 2020-10-24]. Dostupné z: <http://www.casopis.forumochranyprirody.cz/magazin/analyzy-komentare/co-jsou-souhrny-doporucenych-opatreni>

Man and the Biosphere (MAB) Programme [online]. UNESCO, c2019 [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: <https://en.unesco.org/mab>

MEDIOAMBIENTE: Qué efectos tiene la prohibición de la caza en los parques nacionales. *EL MUNDO* [online]. Madrid: Unidad Editorial Información General, S.L.U. Avda San Luis 25 - 28033 Madrid, 2020, 10 abril 2020 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.elmundo.es/promociones/native/2020/04/10fa/>

MÉNDEZ, RAFAEL. El Constitucional otorga la gestión de los parques nacionales a las autonomías: El tribunal limita la función del Ministerio de Medio Ambiente a la supervisión general [online]. *EDICIONES EL PAÍS S.L.*, 16 Nov 2004 [cit. 2020-10-24]. Dostupné z: https://elpais.com/diario/2004/11/16/sociedad/1100559603_850215.html

NÁVRH KLIDOVÉHO ÚZEMÍ NÁRODNÍHO PARKU PODYJÍ. *Národní park Podyjí* [online]. Znojmo: Správa Národního parku Podyjí, 26. únor 2019 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.nppodyji.cz/klidoveuzemi>

Návrh klidových území Národního parku Šumava. *Národní park Šumava* [online]. Vimperk: Národní park Šumava, 2019 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/nova-zonace-a-navrh-klidovych-uzemi/navrh-klidovych-uzemi-narodniho-parku-sumava/>

Návrh klidových území Národního parku Šumava. *NP Šumava* [online]. Národní park Šumava, c2008-2020 [cit. 2020-11-21]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/nova-zonace-a-navrh-klidovych-uzemi/navrh-klidovych-uzemi-narodniho-parku-sumava/>

Nedej se: Křivoklátsko národním parkem. *Www.ceskatelevize.cz* [online]. 2014 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1095913550-nedej-se/11955-krivoklatsko-narodnim-parkem/>

NEILA, Esther. Picos de Europa se reserva la posibilidad de fijar cupos máximos de visitantes. *DIARRIO DE VALLADOLID* [online]. Valladolid: Editorial Castellana de Impresiones SL, 18 de Marzo de 2019 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z:

<https://diariodevalladolid.elmundo.es/articulo/castillayleon/picos-europa-reserva-posibilidad-fijar-cupos-maximos-visitantes/20190318123457277985.amp.html>

Parque Nacional Picos de Europa: *Órganos de Gestión del Parque Nacional*. Parque Nacional Picos de Europa [online]. Oviedo, Asturias: Parque Nacional Picos de Europa, 2016 [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://parquenacionalpicoseuropa.es/el-consorcio/organos-de-gestion/>.

PARTICIPACIÓN PÚBLICA, PLAN RECTOR DE USO Y GESTIÓN DEL PARQUE NACIONAL DE LOS PICOS DE EUROPA: Síntesis divulgativa y resultados del proceso de participación [online]. Parque Nacional de los Picos de Europa, [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://parquenacionalpicoseuropa.es/prug/>

Protected Area Profile for Spain from the World Database of Protected Areas, UNEP-WCMC. July 2020. Dostupné z: <https://www.protectedplanet.net/en>

Rada KRNAP schválila návrh nových zón, proti byly obce i skiresort Pec Zdroj: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/zona-krnep-rada-krkonose-vrchlabi-kralovehradecky-turisticky-ruch-ochrana-prirody.A190603_113739_hradec-zpravy_tuu. *Idnes.cz* [online]. Hradec Králové, 3. června 2019 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/zona-krnep-rada-krkonose-vrchlabi-kralovehradecky-turisticky-ruch-ochrana-prirody.A190603_113739_hradec-zpravy_tuu

RADA MARTÍNEZ, Basilio. Parques Nacionales: razones para una ley. *Ambiente* [online]. Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente, Marzo 2014, 2014(106) [cit. 2020-10-25]. ISSN 1577-9491. Dostupné z: https://www.mapa.gob.es/ministerio/pags/Biblioteca/Revistas/pdf_AM%2FAmbienta_2014_106_4_15.pdf s.6.

Ramsarská úmluva o mokřadech. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, c2008–2020 [cit. 2020-10-23]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/ramsarska_umluva_o_mokradech

Red de Parques Nacionales: *Responsabilidad de la gestión*. Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico [online]. Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico [cit. 2020-09-08]. Dostupné z: <https://www.miteco.gob.es/es/red-parques-nacionales/la-red/gestion/responsabilidad.aspx>

ROUBÍČKOVÁ, Petra. Od zítřka platí nová pravidla v národních parcích. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2017 [cit. 2020-11-21]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news_170531_ZOPK_plati

SAN MIGUEL AYANZ, Alfonso. Gestión y conservación en la Red de Parques Nacionales de España. *Ambiente* [online]. Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente, Marzo 2014, 2014 (106) [cit. 2020-10-25]. ISSN 1577-9491. Dostupné z: https://www.mapa.gob.es/ministerio/pags/Biblioteca/Revistas/pdf_AM%2FAmbienta_2014_106_4_15.pdf, s.22

SVOBODA, Petr. Novela urychlovacího zákona: další deregulace výstavby na úkor ochrany přírody. *Ochrana přírody: Právo v ochraně přírody* [online]. 2020, 2020(5) [cit. 2020-12-27]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/novela-urychlovaciho-zakona-dalsi-deregulace-vystavby-na-ukor-ochrany-prirody>

The largest Network of European Protected Areas [online]. EUROPARC Federation, c2020 [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: <https://www.europarc.org/>

TOOLKIT: INCORPORACIÓN DE LA ADAPTACIÓN AL CAMBIO CLIMÁTICO EN LA ELABORACIÓN DE PLANES DE GESTIÓN. *EUROPARC – España* [online]. Madrid: EUROPARC – España, 2018 [cit. 2020-11-13]. Dostupné z: http://www.redeuroparc.org/TOOLKIT_adaptacion_cambioclimatico

UICN, Comité Español [online]. Comité Español de la UICN, c2014 [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: <http://www.uicn.es/>

Zonificación del Parque Nacional. *Parque Nacional Sierra de Guadarrama* [online]. Parque Nacional de la Sierra de Guadarrama [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.parquenacionalsierraguadarrama.es/es/administracion/zonificacion/143-zonas-pnsg>

3. Seznam použitých právních předpisů

dekret č. 142/2016, ze dne 2. srpna, kterým se rozšiřuje území Přírodního parku Doñana, vyhašuje se Zvláštní ochranná zóna severní a západní Doňany (ES6150009) a schvaluje se Plán řízení přírodních zdrojů a Řídící plán užívání a péče Přírodního území Doñana. (DECRETO 142/2016, de 2 de agosto, por el que se amplía el ámbito territorial del Parque Natural de Doñana, se declara la Zona Especial de Conservación Doñana Norte y Oeste

(ES6150009) y se aprueban el Plan de Ordenación de los Recursos Naturales y el Plan Rector de Uso y Gestión del Espacio Natural Doñana.)

dekret č. 2/2011, ze dne 12. ledna, kterým se přijímají statuty upravující orgány správy národních parků a participační orgány a meziautonomní konsorcium pro koordinované řízení Národního parku Picos de Europa. (Decreto 2/2011, de 12 de enero, por el que se aprueban los Estatutos reguladores de los órganos de gestión y participación y del Consorcio Interautonómico para la gestión coordinada del Parque Nacional de los Picos de Europa)

dekret č. 238/2011, ze dne 12. června, kterým se upravuje organizace a péče o Sierru Nevadu. (DECRETO 238/2011, de 12 de julio, por el que se establece la ordenación y gestión de Sierra Nevada).

dekret č. 238/2011, ze dne 12. června, kterým se upravuje organizace a péče o Sierru Nevadu. (DECRETO 238/2011, de 12 de julio, por el que se establece la ordenación y gestión de Sierra Nevada).

dekret č. 49/2015, ze dne 8. dubna, Vlády Aragónu, kterým se schvaluje Řídící plán péče a užívání Národního parku Ordesa y Monte Perdido. (DECRETO 49/2015, de 8 de abril, del Gobierno de Aragón, por el que aprueba el Plan Rector de Uso y Gestión del Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido)

dekret č. 49/2015, ze dne 8. dubna, Vlády autonomní oblasti Aragón, kterým se přijímá Řídící plán užívání a péče Národního parku Ordesa y Monte Perdido. (DECRETO 49/2015, de 8 de abril, del Gobierno de Aragón, por el que aprueba el Plan Rector de Uso y Gestión del Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido)

Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. 123/2017 Dz.

EVROPSKÁ UNIE. Protocol concerning specially protected areas and biological diversity in the mediterranean. *Official Journal*. ročník 1999, číslo L 322/3.

Generální ředitelství pro ochranu přírody - Pokyny ze dne 21. května 2013 o povolení mimořádné činnosti v národních parcích Kanárských ostrovů. (*Dirección General de Protección de la Naturaleza.- Instrucciones de 21 de mayo de 2013, para la autorización de actividades extraordinarias en los Parques Nacionales de Canarias*).

královský dekret č. 1055/1995, ze dne 23. června, kterým se částečně upravuje základní struktura Ministerstva zemědělství, rybolovu a výživy (Real Decreto 1055/1995, de 23 de

junio, por el que se modifica parcialmente la estructura orgánica básica del Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación)

královský dekret č. 1229/2005 ze dne 13. října 2005, který upravuje veřejné dotace účtované do státního rozpočtu v oblastech sociálně-ekonomického vlivu národních parků, (Real Decreto 1229/2005, de 13 de octubre, por el que se regulan las subvenciones públicas con cargo a los Presupuestos Generales del Estado en las áreas de influencia socioeconómica de los Parques Nacionales)

královský dekret č. 1274/2011 ze dne 16. září 2011, kterým se schvaluje Strategický plán pro přírodní dědictví a biologickou rozmanitost 2011–2017, v souladu se zákonem 42/2007 ze dne 13. prosince o přírodním dědictví a biodiverzitě, (Real Decreto 1274/2011, de 16 de septiembre, por el que se aprueba el Plan estratégico del patrimonio natural y de la biodiversidad 2011-2017, en aplicación de la Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad)

královský dekret č. 1424/2008 ze dne 14. srpna, kterým se stanoví složení a funkce Státní komise pro přírodní dědictví a biologickou rozmanitost, stanoví pravidla upravující její fungování a zřizují její specializované výbory, (Real Decreto 1424/2008, de 14 de agosto, por el que se determinan la composición y las funciones de la Comisión Estatal para el Patrimonio Natural y la Biodiversidad, se dictan las normas que regulan su funcionamiento y se establecen los comités especializados adscritos a la misma)

královský dekret č. 1538/1996 ze dne 21. června, kterým se stanoví pravomoci Ministerstva životního prostředí ve věcech ochrany přírody a národních parků, (Real Decreto 1538/1996, de 21 de junio, por el que se precisan)

královský dekret č. 1760/1998 ze dne 31. července, kterým se stanoví složení a fungování Rady sítě národních parků, společných řídicích komisí uvedených parků a jejich správních rad (Real Decreto 1760/1998, de 31 de julio, por el que se determina la composición y funcionamiento del Consejo de la Red de Parques Nacionales, de las Comisiones Mixtas de Gestión de dichos parques y de sus Patronatos)

královský dekret č. 1997/1995 ze dne 7. prosince, kterým se stanoví opatření na podporu biologické rozmanitosti zachováním přírodních stanovišť a volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a (Real Decreto 1997/1995, de 7 de diciembre, por el que se establecen medidas para contribuir a garantizar la biodiversidad mediante la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres)

královský dekret č. 342/2007 ze dne 9. března 2007, který upravuje vývoj funkcí programu MaB, jakož i španělského výboru výše uvedeného programu v autonomní organizaci národních parků, (Real Decreto 342/2007, de 9 de marzo, por el que se regula el desarrollo de las funciones del programa MaB, así como el Comité Español del citado programa, en el organismo autónomo Parques Nacionales)

královský dekret č. 389/2016 ze dne 22. října, kterým se schvaluje Hlavní plán Sítě národních parků (Real Decreto 389/2016, de 22 de octubre, por el que se aprueba el Plan Director de la Red de Parques Nacionales)

královský dekret č. 556/2011 ze dne 20. dubna o rozvoji španělského soupisu přírodního dědictví a biologické rozmanitosti, (Real Decreto 556/2011, de 20 de abril, para el desarrollo del Inventario Español del Patrimonio Natural y la Biodiversidad)

královský dekret č. 598/2016 ze dne 5. prosince, kterým se upravuje složení, funkce a provoz Rady sítě národních parků, (Real Decreto 598/2016, de 5 de diciembre, por el que se regula la composición, funciones y funcionamiento del Consejo de la Red de Parques Nacionales)

královský dekret č. 599/2016 z 5. prosince, kterým se upravuje licence k používání značky „španělské biosférické rezervace“, (Real Decreto 599/2016, de 5 de diciembre, por el que se regula la licencia de uso de la marca "Reservas de la Biosfera Españolas")

královský dekret č. 948/2009 ze dne 5. června, kterým se stanoví složení, funkce a provozní pravidla Státní komise pro přírodní dědictví a biologickou rozmanitost, (Real Decreto 948/2009, de 5 de junio, por el que se determinan la composición, las funciones y las normas de funcionamiento del Consejo Estatal para el Patrimonio Natural y la Biodiversidad)

nařízení AAA / 38/2016 ze dne 18. ledna, kterým se stanoví složení, funkce a fungování výboru pro spolupráci a koordinaci národních parků, koordinačních komisí a vědeckého výboru národních parků (Orden AAA/38/2016, de 18 de enero, por la que se establece la composición, funciones y funcionamiento del Comité de Colaboración y Coordinación de Parques Nacionales, de las Comisiones de Coordinación y del Comité Científico de Parques Nacionales)

nařízení vlády č. 132/2005 Sb., kterým se vyhlašuje Národní seznam evropsky významných lokalit

nařízení vlády č. 51/2005 Sb., kterým se stanoví druhy a počet ptáků, pro které se vymezují ptačí oblasti

nařízení ze dne 12. prosince 2011, kterým se přijímají modelové formuláře pro žádost o povolení a předchozí vyrozumění o provedení určených činností v přírodní oblasti Sierra Nevada. (ŠPANĚLSKÉ KRÁLOVSTVÍ. ORDEN de 12 de diciembre de 2011, por la que se aprueban los modelos normalizados de solicitud de autorización y comunicación previa para la realización de determinadas actuaciones en el espacio natural Sierra Nevada. In: *Boletín Oficial de la Junta de Andalucía*. Sevilla: Consejería de Medio Ambiente, 2012, ročník 2012, číslo 6.)

PLAN RECTOR DE USO Y GESTIÓN DEL PARQUE NACIONAL DE LOS PICOS DE EUROPA: Documento para Información Pública y Audiencia a Interesados. In: . Oviedo: Parque Nacional Picos de Europa, Marzo 2019. Dostupné také z: https://dgmontes.org/web/direccion-general-medionatural/detalle/-/journal_content/56_INSTANCE_DETALLE/16835/7211461

Sdělení č. 134/1999 Sb., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti

Sdělení č. 159/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.

Sdělení č. 3.96/1990 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o mokřadech majících mezinárodní význam zejména jako biotopy vodního ptactva a Protokolu o její změně

ŠPANĚLSKÉ KRÁLOVSTVÍ. El Convenio de Barcelona para la protección del mar Mediterráneo contra la contaminación. Bo. del E. Ministerio de Asuntos Generales, ročník 1978, číslo 44.

usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,

vyhláška č. 142/2018 Sb., o náležitostech posouzení vlivu záměru a koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti a o náležitostech hodnocení vlivu závažného zásahu na zájmy ochrany přírody a krajiny

vyhláška č. 152/2006 Sb. o odchylném postupu při ochraně ptáků a výjimce ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů ptáků pro jejich značení,

vyhláška č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení,

vyhláška č. 294/2006 Sb., kterou se stanoví podmínky pro odchylný postup při usmrcování špačka obecného na vinohradech

vyhláška č. 352/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny

vyhláška č. 432(2005 Sb. a č. 335/2006 Sb., kterými se stanoví na základě zákona č. 114/1992 Sb. podrobnosti o náhradě za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření

vyhláška č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlásování, evidenci a označování chráněných území

vyhláška č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlásování, evidenci a označování chráněných území,

vyhláška č. 468/2004 Sb., o autorizovaných osobách podle zákona o ochraně přírody a krajiny

vyhláška č. 667/2004 Sb., kterou se stanoví obsah a rozsah dokumentace jeskyní,

vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 166/2005 Sb., kterou se provádějí některá další ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny v souvislosti s vytvářením soustavy NATURA 2000 a nařízení vlády o vyhlášení jednotlivých ptačích oblastí

zák. č. 25/1980, ze dne 3. května, o reklasifikaci Národního parku Tablas de Daimiel, (Ley 25/1980, de 3 de mayo, sobre reclasificación del Parque Nacional de las Tablas de Daimiel)

zák. č. 91/1978, ze dne 28. prosince, o Národním parku Doñana, (Ley 91/1978, de 28 de diciembre, del Parque Nacional de Doñana)

zákon č. 1/2007, ze dne 2. března, o vyhlášení Národního parku Monfragüe, (Ley 1/2007, de 2 de marzo, de declaración del Parque Nacional de Monfragüe.)

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v pozdějším znění

zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 14/1991, ze dne 29. dubna, o zřízení Národního mořsko – pozemského parku Archipiélago de Cabrera, (Ley 14/1991, de 29 de abril, de Creación del Parque Nacional Marítimo-Terrestre del Archipiélago de Cabrera)

zákon č. 15/2002, ze dne 1. července, kterým se vyhláší Národní mořsko-pozemský park Islas Atlánticas de Galicia, (Ley 15/2002, de 1 de julio, por la que se declara el Parque Nacional marítimo-terrestre de las Islas Atlánticas de Galicia.)

zákon č. 16/1995, ze dne 30. května, o vyhlášení Národního parku Picos de Europa, (Ley 16/1995, de 30 de mayo, de declaración de Parque Nacional de los Picos de Europa.)

zákon č. 3/191, ze dne 25. března, o zřízení Národního parku Garajonay (ostrov La Gomera), (Ley 3/1981, de 25 de marzo, de creación del Parque Nacional de Garajonay (isla de La Gomera)

zákon č. 3/1999, ze dne 11. ledna, kterým se zřizuje Národní park Sierra Nevada, (Ley 3/1999, de 11 de enero, por la que se crea el Parque Nacional de Sierra Nevada.)

zákon č. 30/2014 ze dne 3. prosince, o národních parcích (Ley 30/2014, de 3 de diciembre, de Parques Nacionales)

zákon č. 31/2003 ze dne 27. října, o ochraně volně žijících živočichů v zoologických zahradách (Ley 31/2003, de 27 de octubre, de conservación de la fauna silvestre en los parques zoológicos)

zákon č. 33/1995, ze dne 20. listopadu 1995, o vyhlášení Národního parku Cabañeros, (Ley 33/1995, de 20 de noviembre de 1995, de declaración del Parque Nacional de Cabañeros.)

zákon č. 4/1981, ze dne 25. března, o reklasifikaci Národního parku La Caldera de Taburiente (ostrov La Palma), (Ley 4/1981, de 25 de marzo, de reclasificación del Parque Nacional de La Caldera de Taburiente (isla de La Palma).

zákon č. 41/2010 ze dne 29. prosince o ochraně mořského prostředí (Ley 41/2010, de 29 de diciembre, de protección del medio marino)

zákon č. 42/2007 ze dne 13. prosince, o přírodním dědictví a biodiverzitě (Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad)

zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 5/1981, ze dne 25. března o reklasifikaci Národního parku Teide (ostrov Tenerife), (Ley 5/1981, de 25 de marzo, de reclasificación del Parque Nacional del Teide (isla de Tenerife).

zákon č. 500/2004, správní řád,

zákon č. 52/1982, ze dne 13 července, o reklasifikaci a rozšíření Národního parku Ordesa y Monte Perdido, (Ley 52/1982, de 13 de julio, de reclasificación y ampliación del Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido)

zákon č. 6/1981, ze dne 25. března, o reklasifikaci Národního parku Timanfaya (ostrov Lanzarote), (Ley 6/1981, de 25 de marzo, de reclasificación del Parque Nacional de Timanfaya (isla de Lanzarote).

zákon č. 7/1988, ze dne 30. března, o reklasifikaci Národního parku Aigüestortes y Lago de Sant Maurici, (Ley 7/1988, de 30 de marzo, de reclasificación del Parque Nacional de Aigüestortes y Lago de Sant Maurici.)

zákon č. 7/2013, ze dne 25. června, o vyhlášení Národního parku Sierra de Guadarrama (Ley 7/2013, de 25 de junio, de declaración del Parque Nacional de la Sierra de Guadarrama.)

Zásady péče o Národní park Šumava Na období 2021-2040: Návrh Zásad péče o NPŠ připravený k projednání dle § 38a odst. 3 ZOPK [online]. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2020 [cit. 2020-11-24]. Dostupné z: https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2020/09/20200922_zasady_pece_o_nps.pdf

ZPRÁVA KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU: Stav přírody v Evropské unii, Zpráva o stavu a trendech u typů stanovišť a druhů, na které se vztahuje směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích, za období 2007–2012, jak se požaduje podle článku 17 směrnice o stanovištích a článku 12 směrnice o ptácích. In: Brusel: Evropská komise, 2015

4. Seznam použité judikatury

EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR: Rozsudek ze dne 2. srpna 1993, č. j. C-355/90 z roku 1993.

EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR: Rozsudek, ze dne 7. prosince 2000, č. j. C-374/98 z roku 2000.

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD: Rozsudek ze dne 30. srpna 2013, č. j. 2 Aps 7/2012-47, Česká republika.

ÚSTAVNÍ SOUD: Nález ze dne 25. září 2018, sp. zn. Pl. ÚS 18/17, Česká republika.

ÚSTAVNÍ SOUD: Nález ze dne 28. června 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04, Česká republika.

ÚSTAVNÍ SOUD: Rozsudek, ze dne 26. června 1955, č.j. 102/1995 Španělské království.

ÚSTAVNÍ SOUD: Rozsudek, ze dne 4. listopadu 2004, č.j. 194/2004 Španělské království.

5. Seznam ostatních zdrojů

Odpověď na elektronický dotaz autorky od Área de Gestión del Medio Natural y Seguridad, Parque Nacional del Teide ze dne 26.11.2020

Odpověď na elektronický dotaz autorky od Unitat d'Ús Públic Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici Departament de Territori i Sostenibilitat ze dne 26.11.2020.

Přílohy

Příloha č. 1

Tabulka č. 1 – Rozloha klidových území v národních parcích v České republice

	Rozloha klidových území v poměru k celkové rozloze národního parku v procentech
Krkonošský národní park ³²⁶	22%
Národní park Šumava ³²⁷	22,2%
Národní park Podyjí ³²⁸	49%
Národní park České Švýcarsko ³²⁹	15,6 %

Tabulka č. 2 - Rozloha zón omezeného užívání ve vybraných národních parcích ve Španělském království

	Rozloha zón omezeného užívání ve vztahu k celkové rozloze národního parku v procentech		
Národní park Pico del Teide ³³⁰	68,3%		
Národní park Aigüestortes i Estany de Sant Maurici ³³¹	97,5%		
Národní park Picos de Europa ³³²	CA Asturias	CA Castilla y León	CA Cantabria
	23,9 %	42,15%	51,56 %

³²⁶ Rada KRNAP schválila návrh nových zón, proti byly obce i skiresort Pec *Idnes.cz* [online]. Hradec Králové, 3. června 2019 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/zona-krnap-rada-krkonose-vrchlabi-kralovehradecky-turisticky-ruch-ochrana-prirody.A190603_113739_hradec-zpravy_tuu

³²⁷ Návrh klidových území Národního parku Šumava. *Národní park Šumava* [online]. Vimperk: Národní park Šumava, 2019 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/nova-zonace-a-navrh-klidovych-uzemi/navrh-klidovych-uzemi-narodniho-parku-sumava/>

³²⁸ NÁVRH KLIDOVÉHO ÚZEMÍ NÁRODNÍHO PARKU PODYJÍ. *Národní park Podyjí* [online]. Znojmo: Správa Národního parku Podyjí, 26. únor 2019 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.nppodyji.cz/klidoveuzemi>

³²⁹ KLIDOVÁ ÚZEMÍ NP ČESKÉ ŠVÝCARSKO: *Stručný komentář k návrhu* [online]. In: Národní park České Švýcarsko, únor 2019 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: https://www.npcs.cz/sites/default/files/prilohy/2019/11/klidova_uzemi_npcs_komentar.pdf

³³⁰ Odpověď na elektronický dotaz autorky od Área de Gestión del Medio Natural y Seguridad, Parque Nacional del Teide ze dne 26.11.2020.

³³¹ Odpověď na elektronický dotaz autorky od Unitat d'Ús Públic Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici Departament de Territori i Sostenibilitat ze dne 26.11.2020.

³³² NEILA, Esther. Picos de Europa se reserva la posibilidad de fijar cupos máximos de visitantes. *DIARRIO DE VALLADOLID* [online]. Valladolid: Editorial Castellana de Impresiones SL, 18 de Marzo de 2019 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://diariodevalladolid.elmundo.es/articulo/castillayleon/picos-europa-reserva-posibilidad-fijar-cupos-maximos-visitantes/20190318123457277985.amp.html>

Abstrakt

Právní úprava národních parků v České republice a ve Španělském království

Národní parky jako tradiční nástroje ochrany přírody in situ, které zajišťují ochranu nejcennějších přírodních hodnot státu, jsou dlouhodobě společensky diskutovaným tématem, které si zaslouží opakovanou pozornost. To, že se jedná o aktuální a zásadní problematiku, dokazuje fakt, že obě právní úpravy sledované v této práci doznaly převratných změn. Česká úprava národních parků byla v roce 2017 zcela novelizována a Španělské království v roce 2014 přijalo nový zákon o národních parcích, a to mimo jiné v reakci na dlouholetý spor mezi autonomními oblastmi a ústřední státní mocí o pravomoci ve věcech zvláště chráněných území. Cílem této práce je představit a analyzovat základní právní pojetí národních parků ve Španělském království a České republice, prameny právních úprav, nástroje používané za účelem ochrany přírody a jejich zakotvení v rámci právních úprav a institucionální zajištění péče o národní parky. Na základě provedené analýzy je provedena komparace jednotlivých institutů, zhodnoceny jejich shodné a odlišné prvky a navrženy některé změny de lege ferenda. Tato práce se člení do osmi kapitol. První kapitola přibližuje předpisy mezinárodního a evropského práva, které na úpravu národních parků dopadají v důsledku účasti obou států v mezinárodních organizacích či na mezinárodních smlouvách, přičemž klíčovou roli hraje NATURA 2000. Druhá kapitola pojednává o pramenech vnitrostátních úprav. Třetí kapitola se zaměřuje na pojem národního parku, který vychází z definice IUCN, a proces vyhlášení národních parků. Čtvrtá rozebírá správu národních parků a instituce ji zajišťující. Předmětem páté kapitoly jsou koncepční nástroje, které zaujímají ve španělské úpravě klíčové místo a šestá kapitola přibližuje členění území do jednotlivých zón. Sedmá kapitola je pak věnována ochranným podmínkám a omezení aktivit na území národních parků. Kromě první kapitoly jsou všechny navrženy tak, aby v podkapitolách popsaly a analyzovaly vždy českou a španělskou úpravu a tyto dvě porovnaly ve shrnutí. V závěru jsou shrnuty hlavní poznatky a návrhy de lege ferenda vyplývající z komparace úprav. V diplomové práci se používá metoda analytická a komparativní.

Klíčová slova: národní park, komparace, ochrana přírody

Abstract

Legal Regime of National Parks in the Czech Republic and the Kingdom of Spain

National parks as traditional instruments of in situ nature protection, which ensure the protection of the most valuable natural values of the state, have long been a socially debated topic that deserves repeated attention. The fact that this is a current and fundamental issue is proved by the fact that both legal regulations examined in this thesis have undergone extensive changes. The Czech regulation of national parks was amended completely in 2017 and the Kingdom of Spain adopted a new law on national parks in 2014, also in response to a long-standing dispute between the autonomous regions and the central government over jurisdiction over specially protected areas. The aim of this work is to present and analyze the basic legal concept of national parks in the Kingdom of Spain and the Czech Republic, sources of legislation, tools used for nature protection, their anchoring in legislation and institutions related to the administration of national parks. Based on the performed analysis, a comparison of individual institutes is performed, their identical and different elements are evaluated and some changes *de lege ferenda* are proposed. This thesis is divided into eight chapters. The first chapter describes the regulations of international and European law that affect the regulation of national parks due to the participation of both states in international organizations or international agreements, while NATURA 2000 plays a key role. The second chapter deals with the sources of national regulations. The third chapter focuses on the concept of a national park, which is based on the IUCN definition, and the process of declaring national parks. The fourth chapter discusses the administration of national parks and the institutions providing it. The subject of the fifth chapter is the conceptual tools, which occupy a key place in the Spanish legislation, and the sixth chapter division of the territory into individual zones the protective conditions and restrictions of activities in the territory of national parks. The seventh chapter is then devoted to the the protective conditions and restrictions of activities in the territory of national parks. Except for the first chapter, they are all designed to describe and analyze the Czech and Spanish regulations in the subchapters and to compare the two in following summary. In the end, the main findings and proposals *de lege ferenda* resulting from the comparison are summarized. The analytical and comparative method is used in the thesis.

Key words: national park, comparison, nature protection